

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/I/2021/36100138742926596

Komoditná štruktúra obchodu EÚ a jej zmeny

Diplomová práca

2021

Bc. Róbert Mad'ar

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Komoditná štruktúra obchodu EÚ a jej zmeny
Diplomová práca

Študijný program: medzinárodné podnikanie
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: KMO OF - Katedra medzinárodného obchodu OF
Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Zuzana Kittová, PhD., M.B.L.-HSG

Bratislava 2021

Bc. Róbert Maďar

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som diplomovú prácu na tému Komoditná štruktúra obchodu EÚ a jej zmeny vypracoval samostatne. Všetky pramene a zdroje informácií použité k spísaniu tejto záverečnej práce boli citované a sú uvedené na konci v zozname použitej literatúry.

Dátum:

.....

Bc. Róbert Maďar

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej práce prof. Ing. Zuzana Kittová, PhD., M.B.L.-HSG za jej odborné rady a podporu v tvorivom procese. Taktiež ďakujem svojej rodine a priateľom za ich oporu a za dôveru.

ABSTRAKT

MAĎAR, Róbert: *Komoditná štruktúra obchodu EÚ a jej zmeny*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Zuzana Kittová, PhD., M.B.L.-HSG. – Bratislava: OF EU, 2021, 105 s.

Diplomová práca sa zaoberá komoditnou štruktúrou obchodu Európskej únie a jej zmenami. Cieľom záverečnej práce je skúmať komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie a jej zmeny za sledované obdobie od roku 2000-2019 v rámci jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami. Práca sa skladá z troch kapitol, pričom obsahuje 37 grafov a 4 tabuľky. Prvá kapitola sa zameriava na priblíženie problematiky postavenia Európskej únie vo svetovom obchode, a zároveň predstavuje historický prehľad teórií medzinárodného obchodu. V druhej kapitole uvádzame hlavný cieľ diplomovej práce spolu s jej čiastkovými cieľmi a hypotézami, ďalej metodiku práce a metódy skúmania. Tretia kapitola obsahuje výsledky práce a diskusiu, pričom prezentuje komparatívne výhody, resp. nevýhody EÚ pri sledovaných komoditných skupinách. Následne sa porovnáva komoditná štruktúra obchodu EÚ s tretími krajinami s jej hlavnými svetovými konkurentmi – USA a Čínou. Taktiež analyzuje komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie na základe najobchodovanejších komoditných.

Kľúčové slová:

Európska únia, komoditná štruktúra obchodu, medzinárodný obchod, komparatívna výhoda, teória medzinárodného obchodu

ABSTRACT

MAĎAR, Róbert: *Commodity structure of EU trade and its changes*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Supervisor: prof. Ing. Zuzana Kittová, PhD., M.B.L.-HSG. – Bratislava: OF EU, 2021, 105 p.

The diploma thesis deals with the commodity structure of the European Union's trade and its changes. The aim of the final work is to examine the commodity structure of the European Union's trade and its changes in the period from 2000-2019 in the framework of both trade between the Member States of the European Union and trade with third countries. The work consists of three chapters, containing 37 graphs and 4 tables. The first chapter focuses on the European Union's position in world trade and also presents a historical overview of theories of international trade. In the second chapter we present the main goal of the thesis together with its partial goals and hypotheses. The third chapter examines the comparative advantages or disadvantages of the EU in the observed commodity groups. Subsequently, the commodity structure of the EU's trade with third countries is compared with its main world competitors - the USA and China. It also analyzes the commodity structure of the European Union's trade on the basis of the most traded commodities.

Keywords:

European Union, commodity structure of trade, international trade, comparative advantage, theories of international trade

Obsah

Zoznam grafov a tabuliek	8
Zoznam použitých skratiek	10
Úvod.....	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1.1 Historický prehľad teórií medzinárodného obchodu	13
1.1.1 Merkantilizmus	14
1.1.2 Liberalizmus	15
1.1.3 Teória komparatívnych výhod	17
1.1.4 Heckscher-Ohlinova teoréma	20
1.1.5 Stolper-Samuelsonova teoréma	24
1.1.6 Rybczynského teoréma	25
1.1.7 Nová teória obchodu	25
1.2 Postavenie EÚ na svetovom trhu	27
1.2.1 Obchodná politika EÚ	28
1.2.2 Multilaterálny obchod a ústredná úloha WTO	30
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	32
3 Výsledky práce a diskusia.....	35
3.1 Desať najviac obchodovaných komoditných skupín v obchode EÚ	44
3.2 Extra-EÚ obchod	45
3.2.1 Komoditná skupina 33 - benzín, benzínové výrobky	46
3.2.2 Komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky	48
3.2.3 Komoditná skupina 71 - energetické stroje a zariadenia	49
3.2.4 Komoditná skupina 74 - všeobecné stroje a zariadenia	51
3.2.5 Komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparatury	52
3.2.6 Komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia ...	54

3.2.7 Komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých	56
3.2.8 Komoditná skupina 79 - dopravné zariadenia.....	57
3.2.9 Komoditná skupina 84 - odevy a odevné doplnky.....	59
3.2.10 Komoditná skupina 89 - rôznorodé priemyselné výrobky.....	61
3.3 Intra-EÚ obchod.....	64
3.3.1 Komoditná skupina 33 - benzín, benzínové výrobky	64
3.3.2 Komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky	66
3.3.3 Komoditná skupina 67 - železo a oceľ.....	67
3.3.4 Komoditná skupina 69 - výrobky z kovov.....	69
3.3.5 Komoditná skupina 74 - všeobecné stroje a zariadenia	71
3.3.6 Komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparátúry	72
3.3.7 Komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia ...	74
3.3.8 Komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých	75
3.3.9 Komoditná skupina 79 - dopravné zariadenia.....	77
3.3.10 Komoditná skupina 89 - rôznorodé priemyselné výrobky.....	78
3.4 Odkryté komparatívne výhody EÚ v obchode s tretími krajinami	80
3.5 Vývoj komoditnej štruktúry extra-EÚ obchodu a porovnanie s jej hlavnými svetovými konkurentmi	81
3.5.1 Vývoj komoditnej štruktúry obchodu USA	84
3.5.2 Vývoj komoditnej štruktúry obchodu Číny	87
Záver	90
Zoznam použitej literatúry	95
Prílohy.....	101
Príloha 1 - Obchodné zmluvy EÚ s jednotlivými krajinami.....	101

Zoznam grafov a tabuliek

Graf 1 Komoditná štruktúra extra-EÚ exportu a importu za rok 2019 (v EUR)	36
Graf 2 Komoditná štruktúra intra-EÚ importu za rok 2019.....	37
Graf 3 Top 10 komoditných skupín v rámci extra-EÚ exportu	38
Graf 4 Top 10 komoditných skupín v rámci extra-EÚ importu.....	39
Graf 5 Top 10 komoditných skupín v rámci intra-EÚ importu	40
Graf 6 Extra-EÚ import a export 2000 – 2019 (v EUR).....	43
Graf 7 Intra-EÚ import 2000 – 2019 (v EUR).....	44
Graf 8 Desať najvýznamnejších komoditných skupín v extra-EÚ obchode v r. 2019 (v EUR)	45
Graf 9 Prehľad obchodu extra-EÚ za rok 2019	45
Graf 10 Vývoj komoditnej skupiny 33 extra-EÚ obchodu	47
Graf 11 Vývoj ceny ropy	47
Graf 12 Vývoj komoditnej skupiny 54 extra-EÚ obchodu	49
Graf 13 Vývoj komoditnej skupiny 71 extra-EÚ obchodu	50
Graf 14 Vývoj komoditnej skupiny 74 extra-EÚ obchodu	52
Graf 15 Vývoj komoditnej skupiny 76 extra-EÚ obchodu	54
Graf 16 Vývoj komoditnej skupiny 77 extra-EÚ obchodu	55
Graf 17 Vývoj komoditnej skupiny 78 extra-EÚ obchodu	57
Graf 18 Vývoj komoditnej skupiny 79 extra-EÚ obchodu	59
Graf 19 Vývoj komoditnej skupiny 84 extra-EÚ obchodu	61
Graf 20 Vývoj komoditnej skupiny 89 extra-EÚ obchodu	63
Graf 21 Desať najvýznamnejších komoditných skupín v Intra-EÚ obchode	64
Graf 22 Vývoj komoditnej skupiny 33 intra-EÚ obchodu.....	65
Graf 23 Vývoj komoditnej skupiny 54 intra-EÚ obchodu.....	67
Graf 24 Vývoj komoditnej skupiny 67 intra-EÚ obchodu.....	69

Graf 25 Vývoj komoditnej skupiny 69 intra-EÚ obchodu	70
Graf 26 Vývoj komoditnej skupiny 74 intra-EÚ obchodu	72
Graf 27 Vývoj komoditnej skupiny 76 intra-EÚ obchodu	73
Graf 28 Vývoj komoditnej skupiny 77 intra-EÚ obchodu	75
Graf 29 Vývoj komoditnej skupiny 78 intra-EÚ obchodu	76
Graf 30 Vývoj komoditnej skupiny 79 intra-EÚ obchodu	78
Graf 31 Vývoj komoditnej skupiny 89 intra-EÚ obchodu	79
Graf 32 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín EÚ z tretích krajín ...	82
Graf 33 Vývoj podielu 10 najviac vyvážaných komoditných skupín EÚ do tretích krajín .	84
Graf 34 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín USA.....	85
Graf 35 Vývoj podielu 10 najviac vyvážaných komoditných skupín USA.....	87
Graf 36 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín Číny	88
Graf 37 Vývoj podielu 10 najviac vyvážaných komoditných skupín Číny	90
Tabuľka 1 Predpoklady teórie komparatívnych výhod	18
Tabuľka 2 Rozšírenia Heckscherovej-Ohlinovej teórie.	20
Tabuľka 3 Predpoklady Teórie Heckscher-Ohlin.....	22
Tabuľka 4 Index rastu konkurencieschopnosti Európskej únie	80

Zoznam použitých skratiek

EÚ – Európska únia

EUR – Euro

FTA – Dohoda alebo zmluva o voľnom obchode

GATS – Všeobecná dohoda o obchode so službami

GATT – Všeobecná dohoda o clách a obchode

GSP – Všeobecný systém preferencií

HDP – Hrubý domáci produkt

MO – Medzinárodný obchod

SITC – Štandardná medzinárodná obchodná klasifikácia

SOP – Spoločná obchodná politika

TARIC – Integrovaná tarifa Spoločenstva

TRIPS – Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva

USA – Spojené štáty americké

VF – Výrobný faktor

WTO – Svetová obchodná organizácia

Úvod

Za posledných 20 rokov bol medzinárodný obchod ovplyvnený mnohými faktormi, napríklad pokrokom v oblasti informačných technológií, finančnými krízami, rastúcim počtom členov WTO, prírodnými katastrofami, geopolitickým napätím ako aj obchodnými vojnami. To viedlo k volatilitie cien komodít, zmenám v popredných obchodníkoch a ich hlavných obchodných partnerov. Jedna z mnohých významných udalostí, ktoré poznačili smerovanie medzinárodného obchodu, bolo pristúpenie Číny k WTO v decembri 2001, čo pripravilo pôdu pre jej hospodársky rast a významne prispelo k zvýšeniu svetového obchodu v rokoch 2002 až 2008. Ďalšou pozoruhodnou udalosťou na začiatku roku 2000 bolo zavedenie euromincí a bankoviek v roku 2002. Silný čínsky dopyt po prírodných zdrojoch prispel k zvýšeniu cien ropy a ďalších primárnych komodít v rokoch 2002 až 2008 a finančná kríza z roku 2008, ktorú vyvolala kríza hypotekárnych úverov v USA, viedla k globálnej recesii v rokoch 2008 až 2011. Následne oživenie bolo brzdené zvýšením cien ropy v roku 2010, čiastočne v dôsledku politickej nestability v krajinách produkujúcich ropu (tzv. Arabská jar). Od roku 2011 mala výrazný vplyv na rast svetového obchodu práve európska dlhová kríza. Stále aktuálnou otázkou medzinárodného obchodu je obchodná vojna medzi USA a Čínou, či napätia vyvolané podobnou stratégiou USA za Trumpovej administratívy aj voči EÚ. Dôvod zvolenia diplomovej práce pod názvom *Komoditná štruktúra obchodu EÚ a jej zmeny* tkvie predovšetkým v mojom záujme sledovať vývoj obchodu Európskej únie a jej reakcií počas rokov 2000-2019, kedy nielenže musela čeliť zvýšenej konkurencii a vyššie spomínaným udalostiam, ale výzvu počas týchto rokov predstavovalo aj mnoho iných externých aj vnútorných faktorov v EÚ.

Ako sme spomínali, diplomová práca sa bude zaoberať komoditnou štruktúrou obchodu Európskej únie a jej zmenami, pričom hlavným cieľom záverečnej práce je skúmať komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie a jej zmeny za sledované obdobie od roku 2000-2019 v rámci jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami. Práca je rozdelená na tri kapitoly. Prvá kapitola predstavuje teoretickú časť práce. Venuje sa problematike postavenia Európskej únie na svetovom trhu so zameraním na obchodnú politiku Európskej únie. Práca sa tu zameriava na historický vývoj teórií medzinárodného obchodu, ktoré úzko súvisia s problematikou komoditnej štruktúry vzhľadom na to, že vysvetľujú okrem iného spôsob zapájania sa krajín do

medzinárodného obchodu. Ďalej v nej bližšie približujeme priority EÚ v otázke obchodnej politiky a taktiež ponúkame prehľad obchodných dohôd a zmlúv EÚ s rozličnými krajinami sveta.

V druhej kapitole práce uvádzame metódy skúmania a metodiku práce. Taktiež v tejto časti vymedzujeme hlavný cieľ diplomovej práce spolu s čiastkovými cieľmi a hypotézami. Hlavným cieľom záverečnej práce je skúmať komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie a jej zmeny za sledované obdobie od roku 2000-2019 v rámci jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami. Prvý čiastkový cieľ práce je vysvetliť charakter zapájania sa jednotlivých ekonomík do medzinárodného obchodu z pohľadu teórií medzinárodného obchodu odrážajúc ich chronologický vývoj. Druhý čiastkový cieľ práce je skúmať komoditnú štruktúru EÚ a identifikovať najvýznamnejšie komoditné skupiny pre EÚ obchod. Tretí čiastkový cieľ práce je zistiť komparatívne výhody, resp. nevýhody EÚ v skúmaných komoditných skupinách. Posledný čiastkový cieľ práce je konfrontovať zmeny komoditnej štruktúry EÚ so zmenami u hlavných svetových konkurentov (USA a Čína) a zhodnotiť, v akých komoditných skupinách EÚ vyniká a naopak v ktorých zaostáva.

Tretia kapitola obsahuje výsledky skúmania a diskusiu. Podrobne analyzuje komoditnú štruktúru obchodu EÚ a jej zmeny za sledované obdobie. Taktiež približuje komparatívne výhody a nevýhody Európskej únie pri obchode s vybranými komoditnými skupinami. Práca konfrontuje zmeny charakteru zapojenia Európskej únie do medzinárodného obchodu so zmenami u hlavných svetových konkurentov a vyhodnocuje, v čom Európska únia vyniká a naopak, v čom zaostáva. V tretej kapitole vyhodnocujeme aj vopred stanovené hypotézy.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Medzinárodný obchod je jedným z pilierov svetového hospodárstva, pričom predstavuje hospodársku činnosť, ktorá sa týka výmeny tovarov¹ a služieb medzi všetkými krajinami sveta. Medzinárodný obchod zahŕňa nákup, predaj alebo výmenu tovaru a služieb v rôznych menách a pri rôznych spôsoboch platby. Ekonomiky, ktoré sa zúčastňujú na medzinárodnom obchode, sú známe ako otvorené ekonomiky. To znamená, že nakupujú výrobky a služby zo zahraničia (dovoz) a predávajú výrobky a služby za svoje hranice (vývoz). Tieto výmeny medzi rôznymi krajinami alebo rôznymi geografickými oblasťami sa v posledných rokoch zvyšovali vďaka liberalizácii obchodu a odstráneniu colných a necolných prekážok.

Medzinárodný obchod sa považuje za veľmi dôležitú súčasť globálneho ekonomického rastu². Jeho vznik vyplýva z neschopnosti jedného štátu produkovať všetky druhy statkov. Medzinárodný obchod a sprievodné finančné transakcie sa tak uskutočňujú s cieľom získania komodít, ktoré sú pre krajinu nedostatkové výmenou za tie, ktoré produkuje v hojnom množstve. Aj z tohto dôvodu má medzinárodná výmena tendenciu zlepšovať životnú úroveň národa. Na najbližších stranách sa budeme venovať stručnému historickému prehľadu teórií medzinárodného obchodu.

1.1 Historický prehľad teórií medzinárodného obchodu

Teória medzinárodného obchodu a samotná obchodná politika je jedným z najstarších odvetví ekonomického myslenia.³ Od starovekých Grékov až po súčasnosť úradníci, politici, intelektuáli a ekonómovia uvažovali nad určujúcimi faktormi obchodu medzi krajinami, pýtali sa či obchod prináša výhody alebo škody pre národ, a čo je dôležitejšie. Takisto sa pokúsili určiť, ktorá obchodná politika je najlepšia a najvýhodnejšia pre jednotlivé krajiny.

¹ ENCYCLOPEDIA BRITANNICA (2021): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.britannica.com/topic/international-trade>

² BRAD MCDONALD (2021): International Trade: Commerce among Nations. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/trade.htm>

³ ARNOLD KLING (2001): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.econlib.org/library/Enc/InternationalTrade.html>

Už od týchto čias existoval dvojaký pohľad na obchod. Tento dvojaký pohľad uznával výhody medzinárodnej výmeny v kombinácii s obavou, že by zahraničná konkurencia mohla ublížiť určitému domácemu odvetviu. Keby sme zobrali do úvahy celkové zisky z obchodu respektíve straty, ktoré boli spôsobené voľným obchodom, mohli by sme dospieť k rôznym záverom o tom, či je potrebné mať voľný obchod. Ekonómovia však prirovnali voľný obchod k technologickému pokroku:⁴ aj keď môžu byť poškodené niektoré oblasti, napriek tomu celkové výhody pre spoločnosť sú značné. Napätie spojené s týmto dvojítm pohľadom na obchod nebolo nikdy prekonané.

1.1.1 Merkantilizmus

Merkantilistické teórie⁵, ktoré dosiahli vrchol svojho vplyvu na európske myslenie v období od 16. až do 18. storočia, sa zamerali priamo na otázku blaha národa. Predstavitelia tejto teórie trvali na tom, že získavanie bohatstva, najmä vo forme zlata, má pre národnú politiku prvoradý význam. Merkantilisti brali zlato takmer ako „posvätný predmet“. Napriek tomu sa nikdy nesnažili adekvátne vysvetliť, prečo si hľadanie zlata zaslúžilo takú vysokú prioritu v ich hospodárskych plánoch. Po veľkú časť tohto obdobia merkantilistickí autori tvrdili, že kľúčovým cieľom obchodu by mala byť podpora prebytkovej obchodnej bilancie. Kladná obchodná bilancia je taká, pri ktorej hodnota vyvázaného domáceho tovaru prevyšuje hodnotu zahraničného dovážaného tovaru. Obchod s danou krajinou alebo regiónom sa považoval za ziskový z hľadiska rozsahu, v akom hodnota vývozu prevyšovala hodnotu dovozu, čo malo za následok prebytok obchodnej bilancie a akumulovanie drahých kovov do zásob v krajine. Ekonómovia neskôr popierali, do akej miery si merkantilisti zamieňali hromadenie drahých kovov s nárastom národného bohatstva. Taktiež popierali presvedčenie, že národné záujmy sú nevyhnutne v konflikte – jeden národ môže zvýšiť svoj obchod iba na úkor iných národov. Merkantilisti bezpochyby mali tendenciu hodnotiť vývoz priaznivo a dovoz nepriaznivo. Typickým príkladom merkantilistického ducha je anglický zákon o plavbe (Navigation Acts)⁶, ktorý domovskej krajine vyhradil právo obchodovať s

⁴ DOUGLAS A. IRWIN (2001): A Brief History of International Trade Policy. [online]. [citované 15.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.econlib.org/library/Columns/Irwintrade.html>

⁵KIMBERLY AMADEO (2021): Mercantilism and Its Modern Significance. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/mercantilism-definition-examples-significance-today-4163347>

⁶ ANDREW BLOOMENTHAL (2020): Mercantilism. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/m/mercantilism.asp>

jej kolóniami a zakazoval dovoz tovaru, ktorý mal mimoeurópsky pôvod, pokiaľ nebol prepravovaný na lodiach plaviacich sa pod anglickou vlajkou.

Obchodná bilancia nebola konkrétnym zdrojom obáv, ale komoditné zloženie obchodu bolo. Vývoz priemyselného tovaru sa považoval za prospešný, naopak vývoz surovín, ktoré boli určené na ďalšie spracovanie konkrétne zahraničnými výrobcami, sa považoval za škodlivý. Opačne dovoz surovín na spracovanie sa považoval za výhodný a dovoz priemyselného tovaru zas za nevýhodný respektíve škodlivý. Takýto prístup nebol založený iba na dôvodoch či už zamestnanosti, kde sa predpokladalo, že spracovanie a zvýšenie hodnoty surovín prinesie lepšie pracovné príležitosti ako len ťažba alebo prvovýroba základných tovarov, ale aj budovanie priemyselných odvetví, ktoré by posilnili hospodárstvo štátu. Merkantilisti sa zasadzovali za to, aby vládna politika smerovala k určitému usporiadaniu obchodných tokov, a to tak, aby zodpovedal ich presvedčeniam. Môžeme spomenúť, že okrem toho manipulovali obchodnú bilanciu respektíve komoditné zloženie obchodu v prospech domovskej krajiny, a to pomocou daní z obchodu. Vieme skonštatovať, že aj keby bola logika merkantilizmu správna, táto stratégia by nikdy nemohla fungovať, ak by sa ju všetky národy snažili dodržiavať súčasne. Nie je možné, aby každá krajina mala prebytok obchodnej bilancie a nie každá krajina môže vyvážať priemyselné tovary a dovážať suroviny.

1.1.2 Liberalizmus

Silná reakcia proti merkantilistickým postojom sa začala formovať približne v polovici 18. storočia. Vo Francúzsku ekonómovia známi pod názvom fyziokrati požadovali slobodu výroby a obchodu. Anglický ekonóm Adam Smith⁷ položil základy teórie medzinárodného obchodu. Vo svojej knihe *Bohatstvo národov* demonštroval výhody⁸ odstránenia obchodných obmedzení. Ekonómovia a podnikatelia vyjadrili svoj nesúhlas s príliš vysokými a často prohibičnými clami a naliehali na rokovania o obchodných dohodách so zahraničnými mocnosťami. Táto zmena postojov viedla k podpísaniu niekoľkých dohôd

⁷ MATS FORSGREN (2010): A Commentary on Adam Smith and International Business. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/28363993/POST-PEER-REVIEW-NON-PUBLISHERS.PDF>

⁸ ADAM SMITH (2000): An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html?chapter_num=3#book-reader

obsahujúcich nové liberálne predstavy o obchode, medzi nimi aj anglicko-francúzskej zmluvy z roku 1786 o voľnom obchode, ktorá ukončila hospodársku vojnu medzi týmito dvoma krajinami. Smith tvrdil, že ekonomický rast závisí od špecializácie a deľby práce. Špecializácia pomáha zvýšiť produktivitu, a to znamená vyrábať viac tovaru z rovnakých zdrojov. Podľa Smitha bola deľba práce obmedzená rozsahom trhu. Inými slovami, malé trhy by nedokázali podporiť veľkú špecializáciu, zatiaľ, čo väčšie trhy áno (malé mesto má zvyčajne menej špecializovaných obchodov ako veľké mesto). Preto medzinárodný obchod účinne zväčšil veľkosť trhu pre danú krajinu, umožnil rafinovanejšiu špecializáciu, vytvoril medzinárodnú deľbu práce a tým priniesol úžitok všetkým krajinám, čo malo za následok zvyšovanie svetovej produktivity a výkonu. Smith tvrdil, že vládna podpora obchodu a vládne obmedzenie obchodu sú nerozumné a škodlivé. Zásadne zmenil analýzu obchodnej politiky a v podstate stanovil predpoklad, že voľný obchod je najlepšou politikou, pokiaľ túto domnienku neprekonajú iné úvahy. Smith tvrdil, že obchod nie je hra s nulovým súčtom, ale hra s pozitívnym súčtom. Všetkým zapojeným krajinám z neho plynie výhoda, v opačnom prípade by sa na ňom nezúčastnili. Ekonomický liberalizmus je lepší ako protekcionizmus, pretože v podmienkach štátnych zásahov obmedzujúcich až znemožňujúcich konkurenciu sa potláčajú jej pozitívne účinky vrátane efektov medzinárodnej špecializácie.

Po položení teórie Adamom Smithom sa základné princípy merkantilizmu už nepovažovali za obhájiteľné. To však neznamená, že národy opustili všetku merkantilistickú politiku. Reštriktívne hospodárske politiky boli odôvodnené tvrdením, že do istej miery by vláda mala držať zahraničný tovar mimo domáceho trhu, aby chránila domácu produkciu pred vonkajšou konkurenciou. Na tento účel sa čoraz viac zavádzali colné poplatky, ktoré nahradili priame zákazy dovozu, ktoré sa stali čoraz menej časté. V polovici 19. storočia ochranná colná politika účinne chránila mnohé národné ekonomiky pred vonkajšou konkurenciou. Napríklad Francúzsko uplatňovalo na základe zákona z roku 1860⁹ na britské výrobky mimoriadne vysoké colné sadzby: 60 % za surové železo, 40 až 50 % na strojové zariadenia a 600 až 800 % na vlnené prikrývky. Ďalšiu ochranu poskytovali prepravné náklady medzi týmito dvoma krajinami. Najvýznamnejším míľnikom liberálnych myšlienok

⁹ ENCYCLOPEDIA BRITANNICA (2021): *International Trade*. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.britannica.com/topic/international-trade>

bola ďalšia anglicko-francúzska obchodná dohoda z roku 1860, tiež známa ako Cobden-Chevalierova zmluva (Cobden-Chevalier Treaty)¹⁰, ktorá stanovila postupné znižovanie francúzskych ochranných ciel v období piatich rokoch na úroveň maximálne 25 % a mala umožniť aj voľný vstup francúzskych výrobkov (okrem vín) na trh Británie. Na túto dohodu nadviazali ďalšie európske obchodné pakty.

Teória medzinárodného obchodu, ktorú rozpracoval Adam Smith a klasickí ekonómovia, je veľmi všeobecná a nedá sa ľahko vyvrátiť. Taktiež platí, že akékoľvek prekážky obchodu by znížili zisky z obchodu, a preto by poškodili ekonomiku. Smith a iní klasickí ekonómovia prispeli k liberalizácii obchodu od vládnych obmedzení (ako sú dovozné clá a kvóty), a tým pádom dopomohli k smerovaniu k voľnému obchodu. Zároveň títo ekonómovia uznali, že môžu nastať situácie, v ktorých by vláda mohla chcieť obetovať ekonomické zisky pre iný politický cieľ. Môžu existovať neehospodárske ciele, ktoré sú také žiaduce, že stojí za to, aby spôsobili hospodárske straty. Napríklad Adam Smith tvrdil, že britské zákony o plavbe, ktoré obmedzovali obchod, ale propagovali britskú lodnú dopravu, boli užitočné.

1.1.3 Teória komparatívnych výhod

Teóriu voľného obchodu posilnili myšlienky a teórie klasických ekonómov, ktorí písali v prvej štvrtine devätnásteho storočia. Teória komparatívnej výhody sa objavila počas tohto obdobia a posilnila naše porozumenie podstaty obchodu a jeho výhod. Najväčšiu¹¹ zásluhu na vývoji tejto dôležitej teórie patrí Davidovi Ricardovi, ktorý ju opísal v jeho knihe „Princípy politickej ekonómie“ z roku 1817. Ekonómia James Mill a Robert Torrens mali podobné myšlienky zhruba v rovnakom období. Teóriu¹² komparatívnych výhod môžeme vysvetliť nasledujúco: krajina sa bude špecializovať na výrobu a vývoz tých tovarov, pri výrobe ktorých dosahuje nižšie komparatívne náklady ako druhá krajina, t.j. vyrába ich s relatívne nižšími nákladmi. Predpokladajme, že USA môžu vyrábať košeľe aj automobily efektívnejšie ako Mexiko. Ale ak môžu Spojené štáty vyrábať košeľe dvakrát efektívnejšie,

¹⁰ WTO (2011): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr11_forum_e/wtr11_11jan11_e.htm

¹¹ DAVID RICARDO (1999): On the Principles of Political Economy and Taxation. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.econlib.org/library/Ricardo/ricP.html?chapter_num=8#book-reader

¹² INVESTOPEDIA (2018): Kenton W. Comparative Advantage. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/c/comparativeadvantage.asp#ixzz4wdObbQgP>

ako Mexiko a môžu vyrábať automobily trikrát efektívnejšie ako Mexiko, majú Spojené štáty absolútnu výhodu v porovnaní s Mexikom, a to v produkcii obidvoch tovarov, ale relatívnu výhodu vo výrobe automobilov. V takom prípade by USA mohli vyvážať automobily výmenou za dovoz košiel, aj keď môžu košeľe vyrábať efektívnejšie ako Mexiko. To znamená, že vzájomný obchod dvoch krajín bude pre krajiny výhodný aj vtedy, ak jedna má absolútne výhody a druhá absolútne nevýhody vo všetkých statkoch. Každá krajina vyváža tovar, v ktorom dosahuje relatívnu výhodu vo výrobe, a nie absolútnu nákladovú výhodu, teda krajina sa bude špecializovať na výrobu a vývoz tých statkov, pri ktorých výrobe dosahuje komparatívne nižšie náklady ako druhá krajina, t.j. vyrába ich s relatívne nižšími nákladmi. Krajina s absolútnymi výhodami sa bude špecializovať na výrobu a vývoz toho statku, ktorý vyrába efektívnejšie. Rovnakou logikou sa krajina s absolútnymi nevýhodami bude špecializovať na výrobu a vývoz toho statku, ktorý vyrába menej neefektívne. Praktický význam tejto teórie spočíva v tom, že krajina môže vyvážať tovar, aj keď by ho zahraničná krajina mohla vyrábať efektívnejšie, ak práve v ňom spočíva jeho relatívna výhoda. Podobne môže krajina dovážať tovar aj vtedy, ak by ho mohla vyrábať efektívnejšie ako krajina, z ktorej tovar dováža. Mexiku v tomto prípade chýbala absolútna produktívna výhoda v ktorejkoľvek komodite, ale má relatívnu výhodu vo výrobe košiel (kde je jeho relatívna nevýhoda najmenšia). Tento obchod je prospešný pre Spojené štáty aj pre Mexiko.

Tabuľka 1 Predpoklady teórie komparatívnych výhod

Predpoklady
Existujú iba dve krajiny, pričom obe vyrábajú dve komodity
Pracovná sila je homogénna a ponuka práce sa nemení
Práca je jediným výrobným faktorom
Ceny týchto dvoch komodít sa určujú podľa mzdových nákladov
Technologické znalosti sa nemenia
Všetky výrobné faktory sú v oboch krajinách plne využité
Krajiny majú podobné preferencie

Prameň: vlastné spracovanie podľa: yourarticlelibrary.com. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://www.yourarticlelibrary.com/economics/comparative-costs-theory-assumptions-and-criticisms-economics/11069>>

Aj teória komparatívnych výhod si zaslúžila istú kritiku, kritizovali ju najmä Bertin Ohlin a Frank D. Graham.¹³ V ďalšom texte priblížime niektoré kľúčové sporné body predkladanej teórie.

A. Nereálny predpoklad nákladov práce

Najvážnejšia kritika doktríny komparatívnych výhod je, že je založená na pracovnej teórii hodnoty. Pri výpočte výrobných nákladov sú potrebné iba mzdové náklady a zanedbávajú sa iné ako mzdové náklady spojené s výrobou komodít. To je veľmi nereálne, pretože základom vnútroštátnych a medzinárodných transakcií s tovarom sú finančné náklady, a nie mzdové náklady. Ďalej je teória nákladov práce založená na predpoklade homogénnej práce. To je opäť nereálne, pretože práca je heterogénna - rôznych druhov a stupňov, niektoré špecifické alebo špecializované a iné nešpecifické alebo všeobecné.

B. Žiadne podobné preferencie

Predpoklad podobných preferencií je nereálny, pretože sa líšia v závislosti od príjmových skupín v jednotlivých krajinách. Okrem toho sa menia aj s rastom ekonomiky a s rozvojom jej obchodných vzťahov s inými krajinami.

C. Model pre dve krajiny s dvoma komoditami

Ricardiánsky model súvisí s obchodom medzi dvoma krajinami na základe dvoch komodít. To je opäť nereálne, pretože krajiny v rámci medzinárodného obchodu obchodujú s viacerými komoditami.

D. Zanedbávanie úlohy technológií

Teória zanedbáva úlohu technologických inovácií v medzinárodnom obchode. To je nereálne, pretože technologické zmeny pomáhajú pri zvyšovaní ponuky tovaru nielen pre

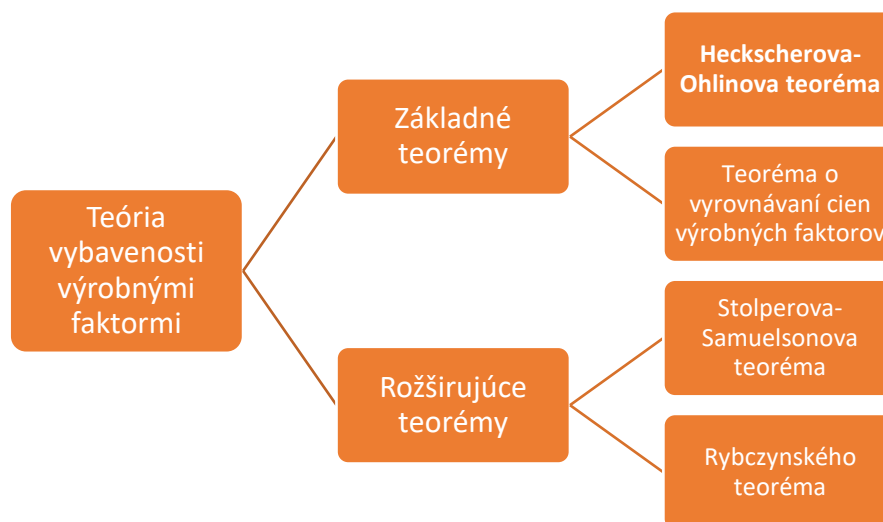
¹³ YOUR ARTICLE LIBRARY (2018): Comparative Costs Theory: Assumptions and Criticisms | Economics. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://efinancemanagement.com/international-financial-management/comparative-advantage>

domáci trh, ale aj pre medzinárodný trh. Svetový obchod získava najmä vďaka inováciám, výskumu a vývoju.¹⁴

1.1.4 Heckscher-Ohlinova teoréma

Táto teoréma tvrdí, že krajina bude mať komparatívnu výhodu, a tým pádom aj exportovať ten statok, ktorý je intenzívny na ten výrobný faktor, ktorý je v danej krajine hojný. V jednoduchosti povedané, krajiny bohaté na prírodné zdroje budú mať vo všeobecnosti komparatívnu výhodu v produktoch, ktoré využívajú tieto zdroje. Podobné tvrdenie predložili dvaja švédski ekonómovia Eli Heckscher a Bertil Ohlin. Ohlinova práca bola postavená na práci Heckschera. Ako uznanie za svoje myšlienky opísané v jeho prelomovej knihe Medziregionálny a medzinárodný obchod v roku 1933 bol Ohlin v roku 1977 laureátom Nobelovej ceny¹⁵ za ekonómiu.

Tabuľka 2 Rozšírenia Heckscherovej-Ohlinovej teorémy.

Prameň: vlastné spracovania podľa: Grančay a kol. (2014): Teórie medzinárodných hospodárskych vzťahov - vybrané teórie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2014. s.483, ISBN 978-80-225-3921-0.

¹⁴ ADAM HAYES (2020): Comparative Advantage. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/c/comparativeadvantage.asp#ixzz4wdObbQgP>

¹⁵ NOBEL PRIZE (2021): Bertil Ohlin Nobel Prize. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1977/ohlin/facts/>

Teória Heckscher-Ohlina¹⁶ sa zameriava na dva najdôležitejšie výrobné faktory, ktorými sú práca a kapitál. Niektoré krajiny sú relatívne dobre vybavené kapitálom, to znamená, že vo výrobe majú dostatok strojov a zariadení, ktoré uľahčujú prácu pracovníkom. V takýchto krajinách sú mzdové tarify všeobecne vysoké a vo výsledku náklady na výrobu tovaru náročného na pracovnú silu, napríklad textilu, športových potrieb a jednoduchkej spotrebnej elektroniky bývajú vyššie ako v krajinách bohato vybavených pracovnou silou a s nízkymi mzdovými sadzbami. Na druhej strane tovar, ktorý vyžaduje veľa kapitálu a len málo pracovnej sily, napríklad automobily a chemikálie, býva v krajinách bohatých na kapitál relatívne lacný. Krajiny bohaté na kapitál by teda mali byť vo všeobecnosti schopné produkovať kapitálovo náročné tovary pomerne lacno a vyvážať ich, aby mohli platiť za dovozy tovarov náročných na pracovnú silu. V Heckscher-Ohlinovej teoréme nie je dôležitá absolútna výška kapitálu, ale skôr výška kapitálu na pracovníka. Malá krajina, ako Luxembursko má k dispozícii celkovo oveľa menej kapitálu ako India. Podľa toho Heckscher-Ohlinova teoréma predpovedá, že Luxembursko bude vyvážať kapitálovo náročné výrobky do Indie a naopak dovážať výrobky náročné na pracovnú silu.

Pri zachovaní predpokladov Heckscher-Ohlinovej teorémy (HOT)¹⁷ medzinárodný obchod vedie k medzinárodnému vyrovnávaniu cien výrobných faktorov (VF). Implikácie teorémy o vyrovnávaní cien výrobných faktorov:

1. v krajinách, v ktorých boli pred zapojením sa do medzinárodného obchodu vysoké mzdy, tieto mzdy klesnú,
2. v krajinách, v ktorých boli pred zapojením sa do medzinárodného obchodu nízke mzdy, tieto mzdy vzrastú,
3. v krajinách, v ktorých boli pred zapojením sa do medzinárodného obchodu vysoké úroky, tieto úroky klesnú,
4. v krajinách, v ktorých boli pred zapojením sa do medzinárodného obchodu nízke úroky, tieto úroky vzrastú,

¹⁶ANETTA ČAPLÁNOVÁ (2004): BERTIL GOTTHARD OHLIN. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.nbs.sk/_img/Documents/BIA7EC/BIA07_04/20_23.pdf

¹⁷THIBAUT FALLY (2018): Heckscher-Ohlin Model. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://are.berkeley.edu/~fally/Courses/Econ181Lecture4a.pdf>

5. v podmienkach HOT sa relatívne ceny výrobných faktorov v oboch krajinách vyrovnajú,

6. ak sa vyrovnajú absolútne ceny statkov v oboch krajinách, vyrovnajú sa aj absolútne ceny výrobných faktorov

Výskum Heckscherovej-Ohlinovej teóremy uskutočnil rusko-americký ekonóm Wassily Leontief. Ekonómovia predtým tvrdili, že krajina bude vyvážať tovar, na ktorý má predpoklad, teda buď tovary náročné na prácu alebo kapitál. Ako však zdôraznil Leontief, hoci Spojené štáty mali viac kapitálu ako väčšina ostatných národov, väčšina ich vývozu predstavovala tovar s vysokým podielom ľudskej práce a naopak, väčšina dovozu USA bola kapitálovo náročným tovarom. Tento jav sa stal známym ako Leontiefov paradox. Logika jeho analýzy spočíva v tom, že tieto krajiny ako USA majú tendenciu investovať viac do odbornej prípravy, povedzme do ľudskeho kapitálu obyvateľstva, a v dôsledku toho budú ich odborníci pripravenejší ako odborníci v iných krajinách. Tie menej rozvinuté krajiny majú na druhej strane menej skúsených a vzdelaných odborníkov, takže tovar, s ktorým obchodujú s inými krajinami, sa zameriava viac na kapitál a nie na prácu.

Tabuľka 3 Predpoklady teóremy Heckscher-Ohlina

Predpoklady
Žiadne náklady na dopravu alebo obchodné bariéry
Dokonalá konkurencia na trhoch s komoditami
Tovarové preferencie sú v oboch krajinách rovnaké
Všetky výrobné faktory sú homogénne

Prameň: vlastné spracovanie podľa: [mpra.ub.uni-muenchen.de](https://mpra.ub.uni-muenchen.de/105194/1/MPRA_paper_105194.pdf). [online]. 2021. Dostupné na: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/105194/1/MPRA_paper_105194.pdf

Niet pochýb o tom, že Heckscher-Ohlinova teoréma je presnejšia a hlbšie vedecky a analyticky podložená ako predchádzajúce prístupy k teórii medzinárodného obchodu. Napriek tomu má určité nedostatky.¹⁸ Tieto nedostatky priblížime v nasledujúcich bodoch.

A. Analýza čiastočnej rovnováhy

Heckscher-Ohlinová teoréma sa snaží vysvetliť štruktúru obchodu iba na základe pomerov výrobných faktorov a intenzít faktorov, pričom ignoruje niekoľko ďalších vplyvov, ako sú náklady na dopravu, úspory z rozsahu, vonkajšie ekonomiky a ďalšie. Tieto faktory tiež ovplyvňujú výrobné náklady.

B. Nadmerné zjednodušenie predpokladov

Táto teoréma je založená na veľmi zjednodušujúcich predpokladoch dokonalkej konkurencie, plného využitia zdrojov, identickej výrobe, absencie nákladov na dopravu a absencie diferenciacie produktov. Vzhľadom na tento súbor predpokladov sa celý model stáva dosť nereálnym.

C. Statická analýza

Heckscher-Ohlinov model predpokladá fixné množstvá výrobných faktorov, dané výrobné faktory, príjmy a náklady. To znamená, že teória skúma štruktúru medzinárodného obchodu v statickom prostredí. Závery vyvozené z takejto analýzy jednoducho nie sú relevantné pre dynamický ekonomický systém.

D. Rovnaké faktory

Táto teoréma predpokladá, že neexistujú kvalitatívne rozdiely vo výrobných faktoroch. V skutočnom svete však existujú kvalitatívne rozdiely medzi faktormi. Okrem toho existuje viac ako jeden druh každého faktora. To vytvára vážne komplikácie pri meraní a porovnávaní nákladov a určovaní obchodného modelu.

E. Zanedbanie diferenciacie produktov

Teória prehliada úlohu, ktorú zohráva diferenciácia výrobkov v medzinárodnom obchode. Ceny tovaru sa určujú podľa jeho užitočnosti pre kupujúcich (sila dopytu) a ceny

¹⁸ GODWIN E. UDDIN (2021): A critique of modern theories of trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/105194/1/MPRA_paper_105194.pdf

faktorov, ako sú suroviny či pracovná sila. Heckscher-Ohlinova teoréma sa považuje za chybnú, pretože cena bola vyjadrená ako cena faktorov a zanedbával sa vplyv diferenciácie výrobkov v rámci medzinárodného obchodu.

1.1.5 Stolper-Samuelsonova teoréma

Stolper-Samuelsonova teoréma je jedným z logických nadviazaní na Heckscher-Ohlinovu teóriu¹⁹, ktorá je jednou z hlavných teórií medzinárodného obchodu. Stolper-Samuelsonova teoréma poukazuje, ako zmeny cien výrobkov ovplyvňujú ceny výrobných faktorov potrebných na ich výrobu. Stolper a Samuelson predpokladali, že ekonomiku tvoria dva hlavné sektory a výroba využíva iba dva faktory, a to kapitál a prácu. Ak sa zvýši cena výrobkov, ktoré sú kapitálovo náročné, dôjde k expanzii ich výroby, ale zároveň klesne produkcia výrobkov, ktoré sú náročné na prácu. Rozširovanie výroby zameranej na produkciu kapitálovo náročných výrobkov bude viesť k zvýšeniu dopytu po kapitáli a zníženiu dopytu po práci. Krajina zároveň bude pravdepodobne vyvážať kapitálovo náročné výrobky a dovážať výrobky náročné na prácu, keďže sa orientuje hlavne na jeden faktor a výroba druhého faktora je obmedzovaná. Medzinárodný obchod vedie k medzinárodnému vyrovnávaniu cien jednotlivých výrobných faktorov. Stolper-Samuelsonova teoréma teda nadväzuje na teorému o vyrovnávaní cien výrobných faktorov. Krajina, ktorá má hojnosť výrobného faktora – kapitál, bude mať vysoké mzdy a nízke úroky a druhá krajina, ktorá má hojnosť na výrobný faktor práca, bude mať nízke mzdy a vysoké úroky. Tendencia vyrovnávania hovorí o tom, že keď sa druhá krajina zapojí do medzinárodného obchodu, vzrastie jej nominálna mzda a klesne cena statku intenzívneho na výrobný faktor kapitál. Zároveň klesnú aj úroky. Vlastníkom výrobného faktora práca vzrastie kúpyschopnosť v porovnaní s vlastníkami výrobného faktora kapitál. Slobodný medzinárodný obchod je prospešný pre vlastníkov hojného výrobného faktora a neprospešný pre vlastníkov druhého výrobného faktora.

¹⁹ J. PETER NEARY (2004): THE STOLPER-SAMUELSON THEOREM. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <http://users.ox.ac.uk/~econ0211/papers/pdf/stolpers.pdf>

1.1.6 Rybczynského teoréma

Tadeusz Rybczynski bol poľský ekonóm, ktorý vytvoril tézu, ktorá tvrdí, že pri konštantných svetových cenách, ak v krajine vzrastie zásoba jedného výrobného faktora, krajina bude produkovať viac tovaru intenzívneho na tento výrobný faktor a menej tovaru intenzívneho na druhý výrobný faktor. Krajiny s nízkou mierou úspor a kapitálovými investíciami budú vyrábať a vyvážať hlavne pracovne náročné statky a naopak. Teoréma naznačuje, že nevyvážený rast výrobných faktorov má tendenciu pri konštantných cenách komodít viesť k silným asymetrickým zmenám v úrovni produkcie dvoch typov priemyselných odvetví. Konkrétne ide o tovary náročné na kapitál a tovary náročné na pracovnú silu.²⁰ Implikácia Rybczynského teorémy na medzinárodný obchod je nasledovná:

1. Ak sa zvýši zásoba výrobného faktora, prostredníctvom ktorého sa vyrába jej exportný statok, krajina začne vyrábať viac tohto statku a zvýšia sa preto aj jej exporty.
2. Ak sa zvýši zásoba výrobného faktora, prostredníctvom ktorého sa vyrába statok na domácu spotrebu, krajina začne vyrábať viac tohto statku a znížia sa jej exporty.
3. Krajina s nízkou mierou úspor a kapitálovými investíciami bude vyrábať a vyvážať hlavne pracovne náročné statky a naopak.

1.1.7 Nová teória obchodu

Nová teória obchodu vznikla v 20. storočí, keď ekonómovia začali prikladať dôraz na fakt, že firmy dokážu dosahovať úspory z rozsahu. Tento aspekt mal veľký vplyv pri formovaní medzinárodného obchodu v druhej polovici 20. storočia²¹. Táto teória naznačuje, že kritickým faktorom určujúcim štruktúru medzinárodného obchodu sú práve úspory z rozsahu a sieťové efekty, ktoré sa môžu vyskytnúť v kľúčových odvetviach. Tieto úspory z rozsahu a sieťové efekty môžu byť také významné, že prevažujú nad tradičnejšou teóriou komparatívnych výhod. V niektorých odvetviach nemusia mať dve krajiny viditeľné rozdiely v nákladoch obetovanej príležitosti v konkrétnom okamihu. Ak sa však jedna

²⁰ ANUSHREE A. (2021): The Rybczynski Theorem (RT). [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.economicdiscussion.net/theorems/the-rybczynski-theorem-rt-with-diagram-economics/26965>

²¹ TEJVAN PETTINGER (2017): New Trade Theory. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.economicshelp.org/blog/6957/trade/new-trade-theory/>

krajina špecializuje na konkrétne odvetvie, potom môže zo svojej špecializácie získať úspory z rozsahu a ďalšie sieťové výhody. Paul Krugman bol popredným akademikom vo vývoji novej teórie obchodu. Za prínos pri modelovaní týchto myšlienok mu bola udelená Nobelova cena (2008) za ekonómiu, a to konkrétne za jeho analýzu obchodných modelov a polohy hospodárskej činnosti.

Ďalším prvkom novej teórie obchodu je, že firmy, ktoré vstupujú ako prví účastníci na trh, sa môžu ľahšie stať dominantnou spoločnosťou na danom trhu. Je to preto, že prvé firmy získavajú značné úspory z rozsahu, čo znamená, že nové firmy nemôžu konkurovať už existujúcim firmám na trhu. To znamená, že v týchto globálnych odvetviach, kde sa dosahujú vysoké úspory z rozsahu, bude pravdepodobne existovať obmedzená konkurencia, pričom na trhu budú dominovať firmy, ktoré vstúpili na trh ako prvé, čo povedie k forme monopolistickej konkurencie. Práve monopolistická konkurencia je dôležitým prvkom novej teórie obchodu, pričom naznačuje, že firmy často nesúperia len o cenu, ale o značku a kvalitu. To znamená, že v najlukratívnejších odvetviach často dominujú krajiny hojné na kapitál, ktoré tieto odvetvia rozvinuli ako prvé. Preto byť prvou firmou, ktorá dosiahne priemyselnú vyspelosť, poskytuje veľmi silnú konkurenčnú výhodu.

Nová teória obchodu sa tiež stáva faktorom vysvetľujúcim rast globalizácie. Chudobnejšie a rozvíjajúce sa ekonomiky môžu mať ťažkosti s rozvojom určitých priemyselných odvetví, pretože príliš zaostávajú za úsporami z rozsahu, ktoré dosahujú rozvinuté krajiny.

Úspory z rozsahu sú nákladové výhody, ktoré spoločnosti získajú, keď sa výroba zefektívni. Spoločnosti môžu dosiahnuť úspory z rozsahu²² zvýšením výroby a znížením nákladov. Stáva sa to vtedy, keď sú náklady rozložené na väčšie množstvo tovaru. Pokiaľ ide o úspory z rozsahu, na veľkosti podniku všeobecne záleží. Keď si prenesieme tento koncept do medzinárodného spektra, môžeme povedať, že čím je krajina menšia a čím obmedzenejší je jej domáci trh, tým má väčšiu motiváciu pozerat' sa na medzinárodný obchod ako na spôsob, ako získať výhody veľkovýroby. Luxembursko alebo Belgicko teda môžu získať relatívne oveľa viac, než Spojené štáty. Výhody veľkovýroby boli v skutočnosti

²² TUSHAR SETH (2021): Advantages and Disadvantages of Large-Scale Production. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.economicdiscussion.net/production/advantages-and-disadvantages-of-large-scale-production/1577>

jedným z hlavných zdrojov zisku zo založenia Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS → Európska únia)²³, ktoré bolo vytvorené za účelom poskytovania voľného obchodu medzi viacerými západoeurópskymi krajinami. Na druhej strane aj veľká krajina ako USA môže v niektorých prípadoch ťažiť z exportu do ostatných krajín. Napríklad spoločnosť Boeing dokázala vyrábať lietadlá efektívnejšie a lacnejšie, pretože je schopná predat' veľké množstvo lietadiel do iných krajín. Dovážajúce krajiny tiež získavajú, pretože si môžu kúpiť lietadlá za oveľa nižšie ceny, ako by platili za domáce ekvivalenty.

1.2 Postavenie EÚ na svetovom trhu

EÚ je najväčšou svetovou ekonomikou a predstavuje viac ako 20 % svetového hrubého domáceho produktu (HDP)²⁴. Vďaka svojmu HDP vo výške 15 biliónov EUR v roku(doplniť) a otvorenosti svojho trhu s vývozom tovaru a služieb v hodnote 2,791 bilióna EUR a dovozom v hodnote 2,578 bilióna EUR, zohráva EÚ ústrednú úlohu pri formovaní globálneho obchodného systému, a to s podporou WTO. Hospodárska otvorenosť Európskej únie priniesla a bude naďalej prinášať značné výhody.

Rozšírené využívanie informačných technológií umožnilo obchodovanie s tovarom a so službami, s ktorými predtým nebolo možné obchodovať. Zahraničný obchod za ostatných 20 rokov nesmierne vzrástol a dosiahol nebývalú úroveň. Dnešná globálna ekonomika je vysoko prepojená a globálne dodávateľské reťazce do značnej miery nahradili tradičný obchod s hotovými výrobkami.

Následky celosvetovej finančnej krízy negatívne ovplyvňujú ekonomickú výkonnosť Únie. Ekonomika EÚ však i napriek tomu v niektorých ohľadoch preukazuje pozoruhodnú odolnosť v porovnaní s inými industrializovanými ekonomikami a jej podiel na svetovom HDP klesá pomalšie ako podiel Japonska a USA. EÚ sa tiež podarilo zachovať si relatívne

²³ ESPEN HENRIKSEN (2001): Economies of Scale in European Manufacturing Revisited. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/4753142_Economies_of_Scale_in_European_Manufacturing_Revisited

²⁴ EUROPEAN PARLIAMENT (2020): The European Union and its trade partners. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/160/the-european-union-and-its-trade-partners>

silnú pozíciu v oblasti obchodu s tovarom a zároveň si posilniť vedúce postavenie v obchode so službami.

1.2.1 Obchodná politika EÚ

EÚ sa ako integračné zoskupenie vyznačuje určitými charakteristikami, medzi ktoré patrí zjednocovanie vonkajších činností EÚ. Medzi tieto činnosti bola zaradená spoločná obchodná politika (SOP), ktorá je v súčasnosti upravená v Lisabonskej zmluve. SOP patrí k najstarším politikám Európskych spoločenstiev - bola súčasťou Rímskych zmlúv z roku 1957 o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva, nakoľko predpokladom integračnej zmluvy bolo vytvorenie colnej únie a určenie spoločnej politiky voči tovaru pochádzajúcemu z krajín mimo spoločenstva. Legislatívy základ SOP vychádza okrem zmlúv EÚ aj z prameňov medzinárodného práva, ktorým sú:

- Dohoda o zriadení WTO,
- dohody sprevádzajúce dohodu o WTO (GATS a TRIPS),²⁵
- medzinárodné multilaterálne zmluvy,
- bilaterálne obchodné dohody (prehľad obchodných dohôd EÚ s jednotlivými krajinami uvádzame v prílohe 1).

Spoločná obchodná politika má za cieľ liberalizáciu obchodu vo svete a jeho neustály rozvoj. Nástrojmi spoločnej obchodnej politiky sú tarifné a kvantitatívne obmedzenia a autonómne a zmluvné opatrenia. Základným nástrojom realizácie colného kódexu je spoločný colný sadzobník, ktorý predstavuje nástroj na vymeranie cla a iných daňových poplatkov pre tovary dovážané z tretích krajín na colné územie danej krajiny EÚ. Je takisto východiskom pri uplatňovaní autonómnej aj zmluvnej politiky. Hoci je spoločný colný sadzobník základným nástrojom spoločnej obchodnej politiky EÚ, v dôsledku poskytovania rozsiahlych preferenčných režimov je jeho používanie v praxi obmedzené na malý počet krajín, ktoré využívajú výhody v rámci doložky najvyšších výhod.

²⁵ WTO (2021): The General Agreement on Trade in Services (GATS): objectives, coverage and disciplines. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsqa_e.htm

Okrem spomínaného spoločného colného sadzobníka tvorí súčasť zahraničnoobchodnej politiky EÚ aj integrovaná tarifa, ktorá sa nazýva TARIC²⁶. Tá obsahuje zmluvné colné sadzby rozšírené o platnú legislatívu Únie uplatňovanú v rámci GATT. TARIC bol vytvorený ako komplexná databáza colných sadzieb pre tretie krajiny, antidumpingové clá, preferenčné dohody a tarifné kvóty. TARIC nie je právnym predpisom, slúži predovšetkým na rýchle vyhľadávanie údajov potrebných pre obchod.

Jedným z preferenčných režimov EÚ je Všeobecný systém preferencií (Generalized System of Preferences – GSP). GSP je súhrnom colných výhod poskytovaných zo strany hospodársky vyspelých krajín krajinám menej vyspelým. Európska únia poskytuje týmto krajinám bezcolný dovoz alebo dovoz so zníženou colnou sadzbou. Výhody sú poskytované jednostranne, nerecipročne. EÚ týmto smerom podnecuje rozvojové krajiny, aby využívali obchod pre vybudovanie lepšej životnej úrovne. Vďaka GSP poskytla Únia rozvojovým krajinám významný prístup na svoj trh. Zoznam krajín, ktoré využívajú systém preferencií, je pravidelne prehodnocovaný. Za posledné roky sa stupeň ekonomickej vyspelosti u niektorých krajín zvýšil. Krajiny, ktoré dosiahli vyššiu úroveň príjmov v ekonomike tri roky po sebe, boli vyňaté z GSP, týmito krajinami boli Kamerun, Fidži, Gruzínsko, Irak, Marshallove ostrovy, Tonga a Paraguaj.²⁷ Niekoľko krajín stratilo štatút príjemcu v dôsledku uzavretia preferenčnej obchodnej dohody s EÚ: Pobrežie Slonoviny, Ghana, Svazijsko, Gruzínsko a Ukrajina.

Obchod s tovarom a službami významne prispieva k zvyšovaniu trvalo udržateľného rastu a vytváraniu pracovných miest. Viac ako 30 miliónov pracovných miest v EÚ závisí od vývozu mimo EÚ. Predpokladá sa, že 90% budúceho globálneho rastu sa stane mimo európskych hraníc. Z tohto dôvodu je obchod nástrojom rastu a kľúčovou prioritou. EÚ sa zaviazala k silnému mnohostrannému obchodnému systému založenému na pravidlách. Zodpovedná obchodná politika EÚ je sprevádzaná vysokou úrovňou transparentnosti a účinnou komunikáciou s občanmi o výhodách a výzvach obchodu na otvorených trhoch.

²⁶EUROPEAN COMMISSION (2021): Taxation and Customs Union. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/taric_en

²⁷EUROPEAN COMMISSION (2020): Report on the Generalised Scheme of Preferences. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/january/tradoc_156536.pdf

Obchodná politika je vo výlučnej právomoci EÚ. To znamená, že EÚ (nie členské štáty samostatne) prijíma právne predpisy v oblasti obchodu a uzatvára medzinárodné obchodné dohody. Ak sa dohoda týka tém zdieľanej kompetencie, Rada EÚ ju môže uzavrieť až po ratifikácii všetkými členskými štátmi. Tým, že EÚ koná na globálnej scéne jedným hlasom, a nie vo viacerých samostatných obchodných stratégiách, zaujíma EÚ silné postavenie, pokiaľ ide o svetový obchod. EÚ riadi obchodné vzťahy s tretími krajinami vo forme obchodných dohôd. Sú určené na vytváranie lepších obchodných príležitostí a prekonávanie prekážok obchodu. EÚ chce zabezpečiť, aby sa dovážané výrobky v EÚ predávali za spravodlivú cenu bez ohľadu na to, odkiaľ pochádzajú. Regulácia obchodu vo forme nástrojov na ochranu obchodu je prostriedkom na ochranu výrobcov EÚ pred poškodením a na boj proti nekalej súťaži zo strany zahraničných spoločností, napríklad.

1.2.2 Multilaterálny obchod a ústredná úloha WTO

EÚ sa aktívne usiluje dosiahnuť ciele svojej obchodnej politiky na multilaterálnej úrovni prostredníctvom svojho členstva vo Svetovej obchodnej organizácii (WTO), ktorá združuje viac ako 160 krajín s cieľom regulovať svetový obchod. Predpoklad je nasledovný: v najbližších desiatich rokoch sa 90% hospodárskeho rastu sveta uskutoční mimo Európy.²⁸ Aj preto EÚ rokuje s jednotlivými krajinami alebo skupinami krajín o komplexnom súbore dvojstranných dohôd o voľnom obchode (FTA).

Základným kameňom obchodnej politiky EÚ je mnohostranný obchodný systém zakotvený v Svetovej obchodnej organizácii (WTO)²⁹. WTO už dlho prispieva k zabezpečeniu svetového obchodu, a to tým, že:

- je založená na spravodlivosti a pravidlách,
- chráni životné prostredie a chráni práva pracovníkov (trvalo udržateľný rozvoj),
- pomáha integrovať najchudobnejšie krajiny sveta do svetovej ekonomiky.

²⁸COMISIÓN EUROPEA (2018): La política comercial de la UE. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://pagina.jccm.es/europa/pdf/PUBLICACIONES/2017%20Politica%20comercial%20de%20la%20UE.pdf>

²⁹MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIR OF FINLAND (2020): Common Commercial Policy of the EU. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://um.fi/common-commercial-policy-of-the-eu>

Z tohto dôvodu je EÚ aktívnym členom WTO. Fungovanie WTO je častokrát pomalé a dlho trvajúce. To nemusí byť prekvapujúce pre skupinu 164 členov³⁰, pretože všetci sa musia pred prijatím rozhodnutia dohodnúť. Dosiahli sa však viaceré významné úspechy. Dohoda o uľahčení obchodu je najdôležitejšou mnohostrannou obchodnou dohodou podpísanou od založenia WTO v roku 1995. Táto dohoda nadobudla platnosť v roku 2017 po ratifikácii 110 členmi WTO, pričom by mala byť prospešná najmä pre malé spoločnosti a podniky, pretože pri riešení byrokratických postupov a pri komplikovaných predpisoch sa stretávajú s ťažnosťami. Zmluva sľubuje zjednodušenie a objasnenie vo viacerých smeroch:

- medzinárodné postupy pre dovoz a vývoz tovaru,
- colné formality,
- požiadavky na tovar v tranzite.

³⁰ KIMBERLY AMADEO (2020): How Does a Country Become a WTO Member?. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/how-does-a-country-become-a-wto-member-3306362>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom záverečnej práce je skúmať komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie a jej zmeny za sledované obdobie od roku 2000-2019 v rámci jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami. Prvý čiastkový cieľ práce je vysvetliť charakter zapájania sa jednotlivých ekonomík do medzinárodného obchodu z pohľadu teórií medzinárodného obchodu odrážajúc ich chronologický vývoj. Druhý čiastkový cieľ práce je skúmať komoditnú štruktúru EÚ a identifikovať najvýznamnejšie komoditné skupiny pre EÚ obchod. Tretí čiastkový cieľ práce je zistiť komparatívne výhody, resp. nevýhody EÚ v skúmaných komoditných skupinách. Posledný čiastkový cieľ práce je konfrontovať zmeny komoditnej štruktúry EÚ so zmenami u hlavných svetových konkurentov (USA a Čína) a zhodnotiť, v akých komoditných skupinách EÚ vyniká, a naopak, v ktorých zaostáva.

Na základe hlavného cieľa práce sme stanovili nasledovné hypotézy:

Hypotéza 1: EÚ dosahovala v roku 2019 komparatívnu výhodu pri všetkých desiatich najobchodovanejších komoditných skupinách v extra-EÚ exporte.

Hypotéza 2: Z dlhodobého hľadiska sa komoditná štruktúra extra-EÚ obchodu a intra-EÚ obchodu zásadne nemení.

Hypotéza 3: V dôsledku finančnej krízy z roku 2008 výrazne poklesla hodnota obchodu všetkých 10 najvýznamnejších komoditných skupín v extra-EÚ obchode aj intra-EÚ obchode.

V rámci práce používame niekoľko metód výskumu, a to hlavne metódy kvalitatívne a kvantitatívne. Z kvalitatívnych metód sme najmä použili indukciu, dedukciu, analýzu, syntézu a metódu porovnávania. Pri kvantitatívnych metódach sme použili štatisticko-matematické metódy skúmania. Na skúmanie komoditnej štruktúry obchodu EÚ využívame informácie a poznatky hlavne zo zahraničnej odbornej a vedeckej literatúry a internetové pramene. Na štatisticko-matematickú analýzu sme použili oficiálne databázy Eurostatu a Organizácie Spojených národov.

V práci sa budeme bližšie venovať komoditnej štruktúre obchodu EÚ s dôrazom na jej zmeny, a to na úrovni intra-EÚ a extra-EÚ obchodu za sledované obdobie od roku 2000 po rok 2019. Zároveň budeme analyzovať index odkrytých komparatívnych výhod (RCA), pomocou ktorého vyjadríme, či EÚ má v najobchodovateľnejších komoditných skupinách odkrytú komparatívnu výhodu alebo nevýhodu.

Index odkrytých komparatívnych výhod (RCA 1) je definovaný ako pomer dvoch podielov³¹. V čitateli sa uvádza podiel vývozu určitej komodity z krajiny, ktorá je predmetom záujmu, na celkovom vývoze krajiny, a v menovateli podiel svetového vývozu tej istej komodity na celkovom svetovom vývoze. Matematicky to možno vyjadriť takto:

$$RCA\ 1 = (X_{ij} / X_i) / (X_{wj} / X_w)$$

- X_{ij} je export krajiny „i“ v komoditnej skupine „j“
- X_i je celkový export krajiny „i“
- X_{wj} je svetový export v komoditnej skupine „j“
- X_w je celkový svetový export

RCA 1 dosahuje hodnoty z intervalu 0 až nekonečno. Ak je hodnota RCA 1 väčšia ako 1, tak potom má krajina odkrytú komparatívnu výhodu v danej komodite. Na druhej strane, ak je hodnota RCA 1 menšia ako 1, tak potom má krajina v tejto komodite odkrytú komparatívnu nevýhodu.

Údaje za rok 2020 boli dostupné, ale rozhodli sme sa sledovať obdobie do roku 2019, a to z dôvodu celosvetovej pandémie, ktorá by mohla ovplyvniť celkové výsledky merania. Pri klasifikácii jednotlivých komoditných skupín sme používali štandardnú medzinárodnú obchodnú klasifikáciu (SITC). Ide o klasifikáciu produktov podľa Organizácie Spojených národov (OSN) pre štatistiky zahraničného obchodu (vývozu a dovozu hodnôt a objemov tovarov), čo umožňuje medzinárodné porovnanie obchodu s komoditami a priemyselným tovarom.

³¹ STANISLAV ZÁBOJNÍK (2020): Teritoriálna analýza v medzinárodnom podnikaní [prednáška]. [citované 15.04.2021].

Zoskupenia SITC odrážajú:

- I. výrobné materiály,
- II. štádium spracovania,
- III. trhové postupy a použitia výrobkov,
- IV. význam tovaru vo svetovom obchode,
- V. technologické zmeny.

Medzi hlavné kategórie patria:

- I. potraviny, nápoje a tabak (skupiny 0 a 1 - vrátane živých zvierat),
- II. suroviny (skupiny 2 a 4),
- III. energetické výrobky (skupina 3),
- IV. chemikálie (skupina 5),
- V. stroje a dopravné zariadenia (skupina 7),
- VI. iný priemyselný tovar (skupiny 6 a 8).

Revíziu 4 SITC prijala štatistická komisia OSN na svojom 37. zasadnutí v roku 2006 a v súčasnosti sa využíva.³²

³²EUROSTAT (2021): Standard International Trade Classification (SITC) [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Standard_international_trade_classification_\(SITC\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Standard_international_trade_classification_(SITC))

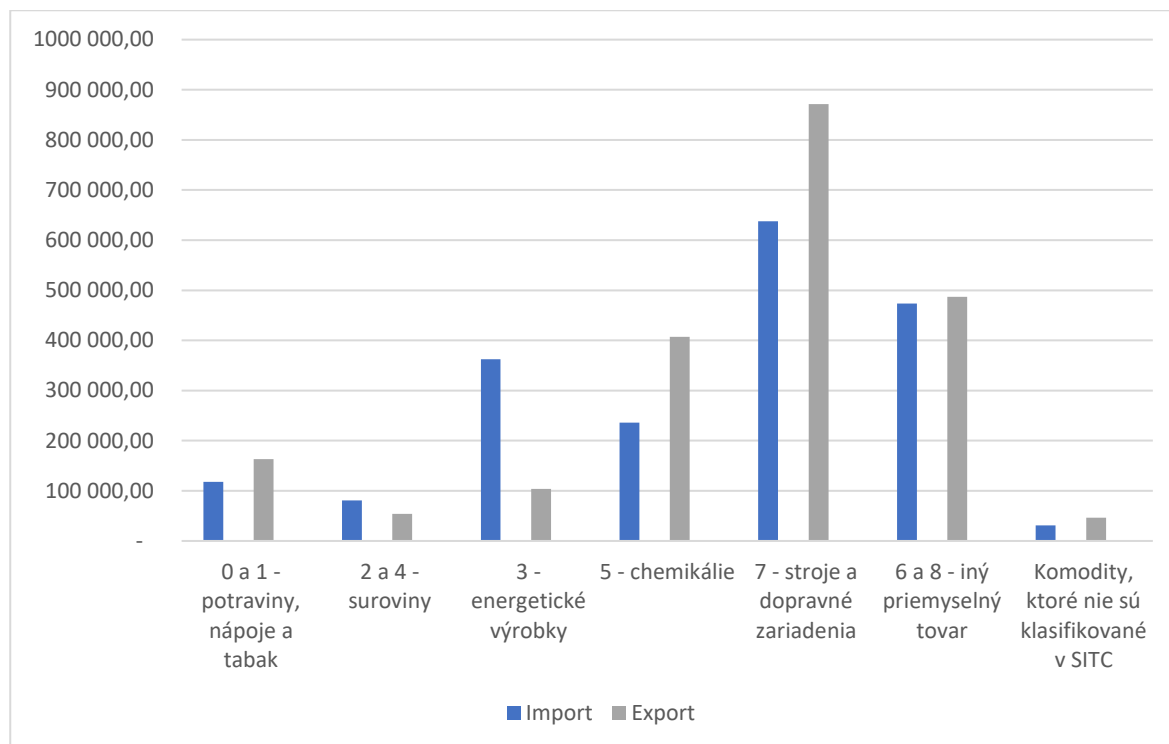
3 Výsledky práce a diskusia

V tejto časti práce budeme analyzovať komoditnú štruktúru extra-EÚ a intra-EÚ obchodu. Rozdelenie SITC 6 predstavuje všetky hlavné kategórie, v ktorých sú zahrnuté všetky skupiny 0 – 9. Pre extra-EÚ obchod budeme analyzovať vývoz aj dovoz. Pre intra-EÚ obchod si zvolíme len jeden obchodný tok. Najprv budeme sledovať komoditnú štruktúru na úrovni hlavných kategórií, ktorými sú potraviny, nápoje a tabak (skupiny 0 a 1 - vrátane živých zvierat), suroviny (skupiny 2 a 4), chemikálie (skupina 5), stroje a dopravné zariadenia (skupina 7), iný priemyselný tovar (skupiny 6 a 8) a ostatné, ktoré nie sú klasifikované (skupina 9).

Na grafe č. 1 môžeme vidieť, že hlavnou dovážanou a vyvážanou komoditnou skupinou boli tovary z kategórie stroje a dopravné zariadenia (SITC 7). Celkový dovoz EÚ z tretích krajín dosiahol v tejto komoditnej skupine v roku 2019 hodnotu 637 mld. EUR, čo predstavovalo 33 % z celkového podielu dovozu. Hodnota vývozu v tejto komoditnej skupine bola v roku 2019 až 871 mld. EUR (41 % z celkového podielu vývozu). Druhou najviac dovážanou aj vyvážanou komoditnou skupinou boli tovary z kategórie iné priemyselné tovary (SITC 6 a 8). Tieto tovary mali hodnotu vývozu okolo 486 mld. EUR (23 % z celkového podielu vývozu) a dovoz mal hodnotu 473 mld. EUR (24 % z celkového podielu dovozu). Tretou najdôležitejšou komoditnou skupinou v rámci vývozu boli chemikálie (SITC 5) s hodnotou okolo 407 mld. EUR (19 % z celkového vývozu). Na strane dovozu to boli energetické výrobky (SITC 3) s hodnotou takmer 104 mld. EUR (19 % z celkového podielu dovozu). Štvrtou najviac dovážanou komoditnou skupinou boli chemikálie (SITC 5) s hodnotou celkového dovozu 235 mld. EUR (12 % z celkového podielu dovozu). Na štvrtej priečke v rámci vývozu sa zaradili potraviny, nápoje a tabak (SITC 0 a 1) a s podielom 8 % z celkového vývozu a dosiahli hodnotu 162 mld. EUR. Piatou hlavnou komoditnou skupinou v rámci dovozu sa stali potraviny, nápoje a tabak (SITC 0 a 1) s podielom 6 % a hodnotou 117 mld. EUR. Pričom na piatej priečke v rámci vývozu sa umiestnili energetické výrobky (SITC 3) s podielom 5 % a hodnotou 103 mld. EUR. Poslednou komoditnou skupinou sú suroviny (SITC 2 a 4), ktoré sa umiestnili na šiestom mieste vo vývoze, ale aj v dovoze. Pričom môžeme vidieť, že v rámci dovozu má podiel 4 %, a to s hodnotou 80 mld. EUR a v rámci vývozu mala podiel 3 % s hodnotou 54 mld. EUR. Komodity, ktoré nie sú klasifikované v štandardnej medzinárodnej obchodnej

klasifikácií mali podiel pri vývoze 2 % s hodnotou 46 mld. EUR a v dovoze taktiež 2 % s hodnotou okolo 31 mld. EUR.

Graf 1 Komoditná štruktúra extra-EÚ exportu a importu za rok 2019 (v EUR)

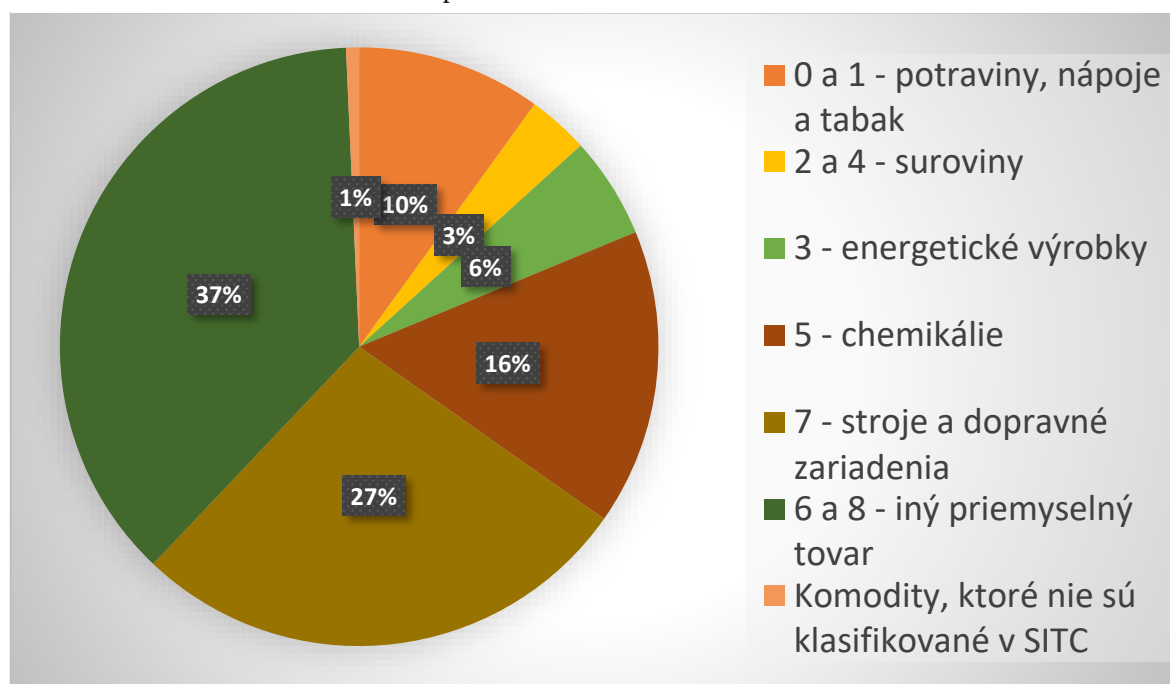

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 2 môžeme vidieť, že hlavnou komoditnou skupinou v intra-EÚ obchode bola skupina iný priemyselný tovar (SITC 6 a 8). Celkový obchod medzi krajinami EÚ dosiahol v tejto komoditnej skupine v roku 2019 hodnotu 1,14 bil. EUR, čo predstavovalo 37 % z celkového podielu obchodu. Druhou najviac obchodovanou komoditnou skupinou boli tovary z kategórie stroje a dopravné zariadenia (SITC 7). Tieto tovary dosiahli obchod v hodnote okolo 837 mld. EUR (27 % z celkového podielu vnútorného obchodu). Tretou najdôležitejšou komoditnou skupinou v rámci vývozu boli chemikálie (SITC 5) s hodnotou okolo 490 mld. EUR (16 % z celkového podielu vnútorného obchodu). Štvrtou najviac obchodovanou komoditnou skupinou boli potraviny, nápoje a tabak (SITC 0 a 1), a to na úrovni 10 % a s hodnotou 305 mld. EUR. Piatou hlavnou komoditnou skupinou boli energetické výrobky (SITC 3) s podielom 6 % a hodnotou 167 mld. EUR. Posledná komoditná skupina suroviny (SITC 2 a 4), ktorá sa umiestnila na šiestom s podielom 3 %

a hodnotou okolo 100 mld. EUR. Komodity, ktoré nie sú klasifikované v štandardnej medzinárodnej obchodnej klasifikácii mali podiel 1 % a hodnotu 21 mld. EUR.

Graf 2 Komoditná štruktúra intra-EÚ importu za rok 2019

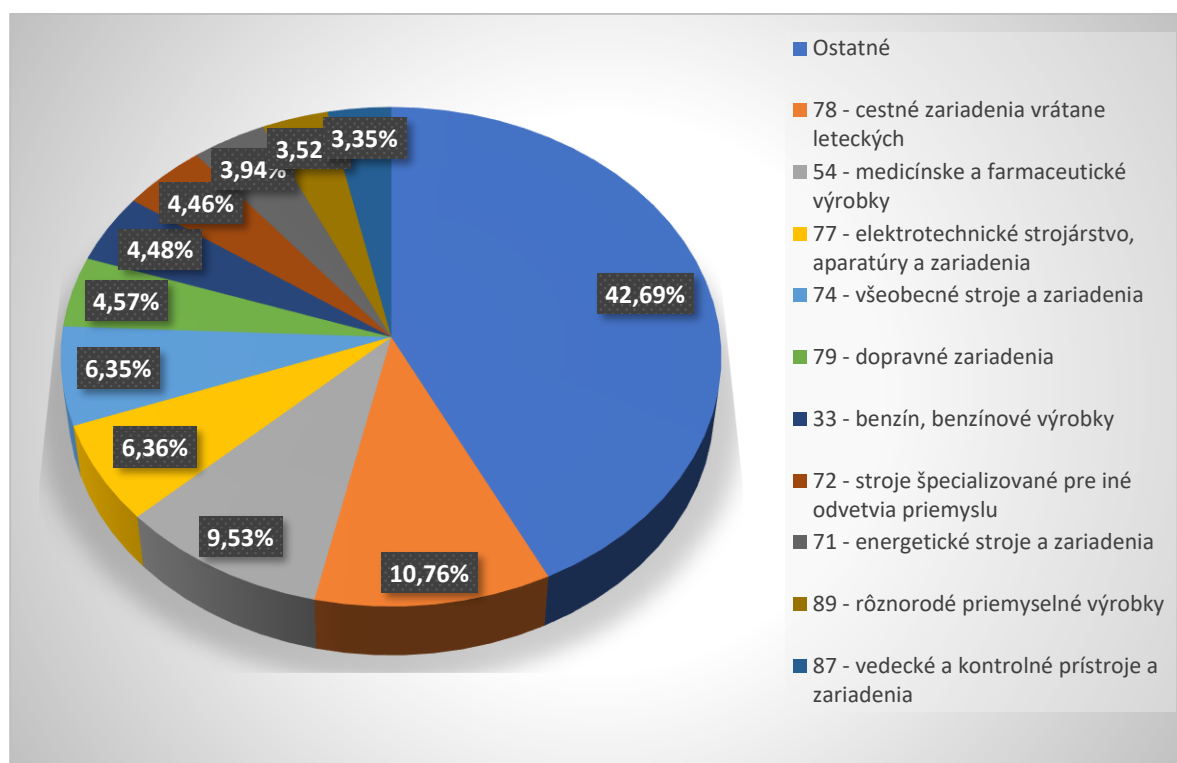

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Pri porovnaní týchto grafov vidíme, že rozdiely medzi obchodom s tretími krajinami a vnútorným obchodom EÚ nie sú až také výrazné. Pri vonkajšom obchode (obchod s tretími krajinami) boli najviac obchodované komodity zo skupiny stroje a dopravné zariadenia (SITC 7) a pri vnútornom obchode (intra-EÚ obchod) bola najviac obchodovaná komoditná skupina iný priemyselný tovar (SITC 6 a 8). Vieme povedať, že prvé a druhé priečky boli opačné. Rozdiel môžeme vidieť aj pri druhých najviac obchodovaných komoditných skupinách, a to pri vonkajšom obchode, kde to boli iné priemyselné tovary (SITC 6 a 8) a pri vnútornom to boli práve stroje a dopravné zariadenia (SITC 7). Ďalší rozdiel je na štvrtej priečke, kde môžeme vidieť, že v rámci vnútorného obchodu sa najviac obchodovalo s potravinami, nápojmi a tabakom (SITC 0 a 1). Pri vonkajšom obchode to boli práve energetické výrobky (SITC 3).

Na účely podrobnejšej analýzy komoditnej štruktúry obchodu EÚ práca ďalej analyzuje 10 najviac obchodovaných komoditných skupín na dvojmiestnej úrovni SITC. Graf č. 3 zobrazuje týchto 10 komoditných skupín v rámci extra-EÚ exportu do tretích krajín. Najväčší podiel mala v roku 2019 komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých, a to 10,75 %. Ďalej nasledovala komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky s podielom 9,52 %. Tretia najviac vyvážaná komoditná skupina do tretích krajín bola skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia, ktorá dosiahla podiel 6,35 %. Ďalej nasledovala komoditná skupina 74 - všeobecné stroje a zariadenia s podobným podielom 6,34 %. Ďalšie komoditné skupiny dosiahli podiel na celkovom exporte menší ako 5%, a to komoditné skupiny 79 - dopravné zariadenia (4,56 %), 33 - benzín, benzínové výrobky (4,47 %) a 72 - stroje špecializované pre iné odvetvia priemyslu (4,45 %). Ku komoditným skupinám s podielom nižším ako 4 % patrili 71 - energetické stroje a zariadenia (3,93 %), 89 - rôznorodé priemyselné výrobky (3,51 %) a 87 - vedecké a kontrolné prístroje a zariadenia (3,35 %).

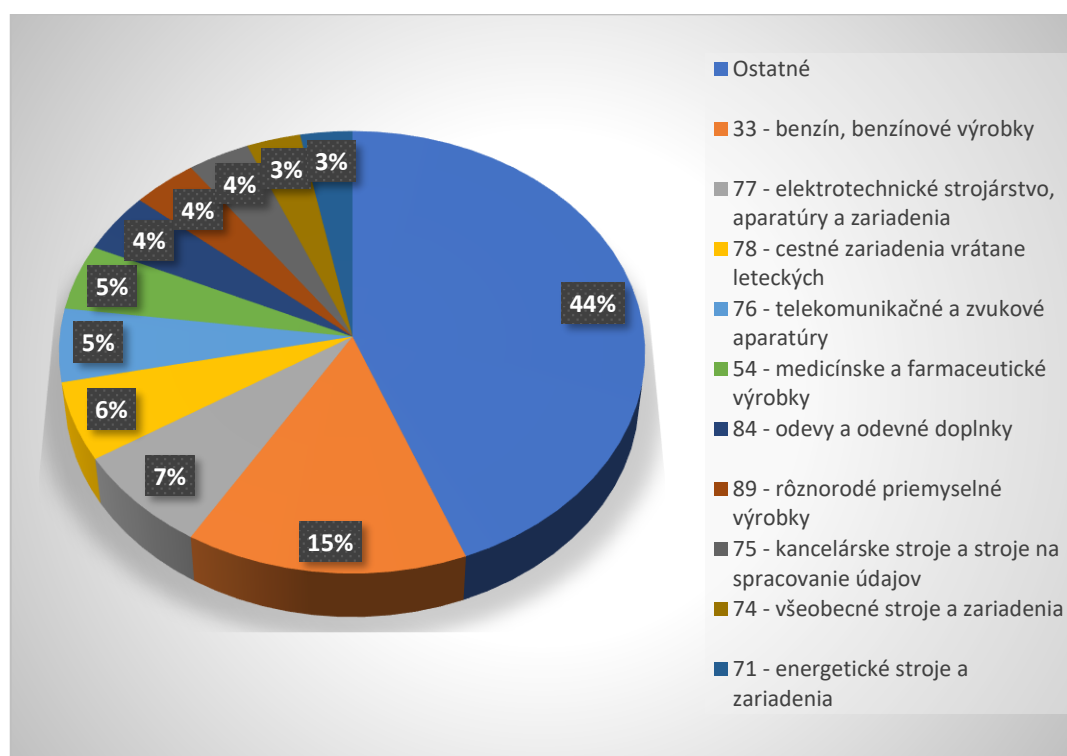
Graf 3 Top 10 komoditných skupín v rámci extra-EÚ exportu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 4 môžeme sledovať 10 najviac dovážaných komoditných skupín z tretích krajín za rok 2019 na dvojmiestnej úrovni SITC. Najväčší podiel mala komoditná skupina 33 - benzín, benzínové výrobky, a to 14,57 %. Ďalej nasledovali podskupiny 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia s podielom 7,33 %. Treťou najviac dovážanou komoditnou skupinou z tretích krajín bola skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých, ktorá dosiahla podiel 5,69 %. Ďalej nasledovala komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparátúry s podielom 5,33 %. Ďalšie komoditné skupiny dosiahli podiel na celkovom importe z tretích krajín menej ako 5 %, a to 54 - medicínske a farmaceutické výrobky (4,78 %), 84 - odevy a odevné doplnky (4,38 %). Podiel nižší ako 4 % mali komoditné skupiny 89 - rôznorodé priemyselné výrobky (3,84 %) a 75 - kancelárske stroje a stroje na spracovanie údajov (3,66 %). Posledné dve komoditné skupiny boli 74 - všeobecné stroje a zariadenia (3,18 %) a 71 - energetické stroje a zariadenia (3,35 %).

Graf 4 Top 10 komoditných skupín v rámci extra-EÚ importu

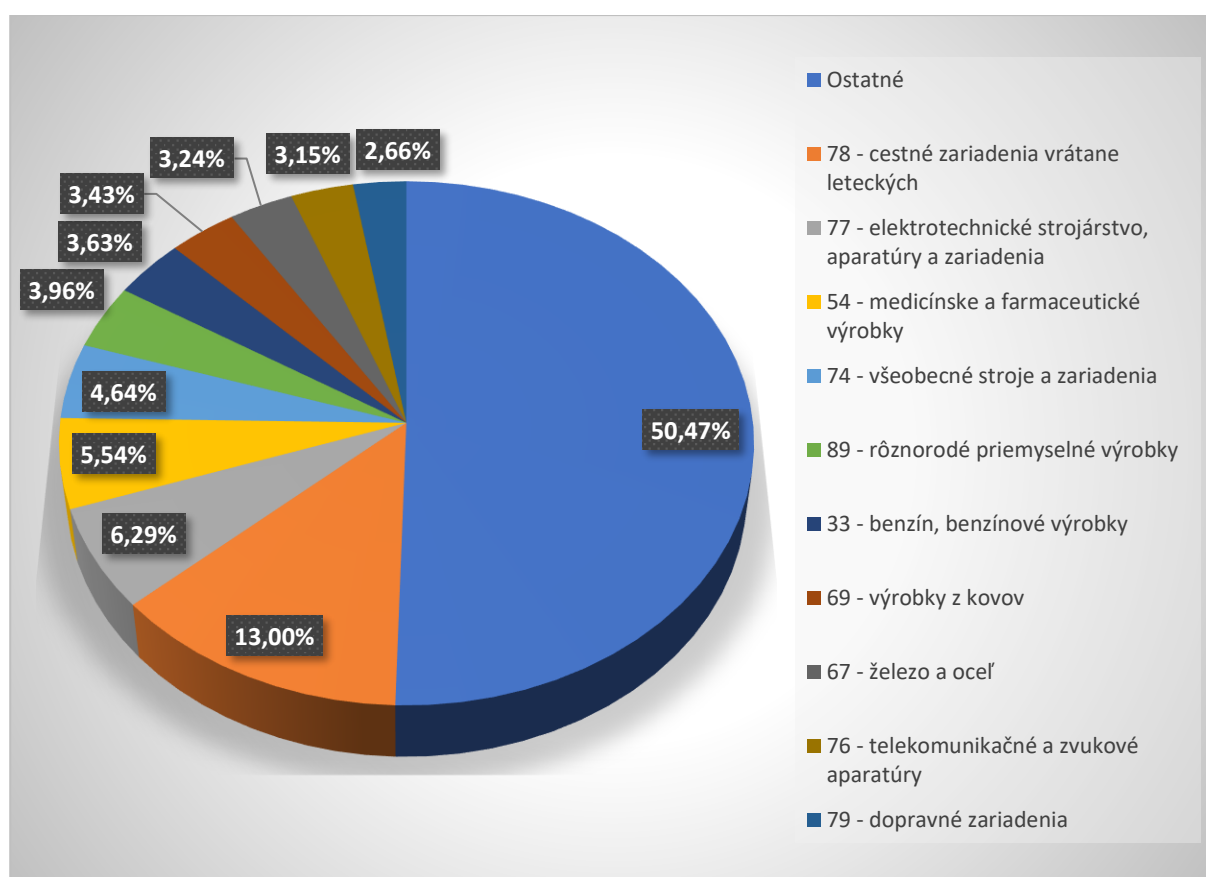

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 5 sú vyobrazené komoditné skupiny v rámci intra-EÚ dovozu. V práci analyzujeme intra-EÚ obchod iba na úrovni dovozu, keďže rozdiely medzi dovozom a

vývozom sú len nepatrné a sú spôsobené vykazovaním jednotlivých krajín EÚ. Na grafe môžeme vidieť 10 najviac dovážaných komoditných skupín na dvojmiestnej úrovni SITC. Najväčší podiel mala v roku 2019 komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých, a to 13,01 %. Ďalej nasledovala komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia vo výške 6,29 %. Tretia najviac dovážaná komoditná skupina bola 54 - medicínske a farmaceutické výrobky, ktorá mala podiel 5,55 %. Ďalšie komoditné skupiny dosiahli podiel na celkovom importe menej ako 5%, a to 74 - všeobecné stroje a zariadenia (4,64 %), 89 - rôznorodé priemyselné výrobky (3,96 %) a 33 - benzín, benzínové výrobky (3,63 %). Nasledovali skupiny 69 - výrobky z kovov (3,43 %), 67 - železo a oceľ (3,24%). Poslednými dvomi komoditnými skupinami v top 10 najviac dovážaných komoditných skupín boli 76 - telekomunikačné a zvukové aparatury (3,15 %) a 79 - dopravné zariadenia (2,66 %).

Graf 5 Top 10 komoditných skupín v rámci intra-EÚ importu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Po priblížení aktuálnej komoditnej štruktúry obchodu EÚ v členení na extra a intra-EÚ obchod na základe dostupných údajov za rok 2019 sa v ďalšej časti zameriame na vývoj komoditnej štruktúry a najdôležitejšie zmeny od roku 2000 do roku 2019.

Na grafe č. 6 môžeme sledovať celkový vývoj extra-EÚ dovozu za sledované obdobie. V roku 2000 bol dovoz na úrovni takmer 1 bil. EUR. V nasledujúcich rokoch sa hodnoty dovozu pohybovali v rozpätí od 900 mld. - 1 bil. EUR. Prvý krát hranicu jedného bilióna EUR prekročil extra-EÚ dovoz v roku 2004. V roku 2004 sa uskutočnilo najväčšie rozšírenie v histórii EÚ. EÚ³³ je svojim charakterom predurčená rozrastať sa a je otvorená všetkým demokratickým európskym štátom, ktoré sú schopné prijať ekonomickú výzvu na členstvo a implementovať jej pravidlá. Rozšírenie v roku 2004, v rámci, ktorého vstúpilo do EÚ osem krajín strednej a východnej Európy a dva ostrovy v Stredomorí (Malta a Cyprus), bolo najväčším a najnáročnejším v histórii EÚ. Vstupom asociovaných krajín sa zvýšil počet členov z 15 na 25 a počet obyvateľov prevýšil 450 miliónov. To je viac ako počet obyvateľov Ruska a USA spolu. Všetky vstupujúce krajiny sa podujali na tento krok, pretože vidia svoje prirodzené miesto v EÚ a zdieľajú spolu s ňou ciele slobody, demokracie a prosperity. Vstupujúce krajiny – Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko. Hodnota extra-EÚ dovozu rástla až do roku 2008, kedy dosiahla úroveň vyššiu ako 1,5 bil. EUR.

Medzi rokmi 2008 – 2009 nastal prepád extra-EÚ dovozu pod 1,2 bil. EUR, čo bol prepád o takmer 300 mld. EUR (takmer 17%) EUR v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2008. Kríza sa začala v rámci EÚ prejavovať najmä v Eurozóne, a to v prvom štvrtroku 2008. Svetová ekonomika pociťovala spomaľovanie a Európska komisia začala avizovať, že počas roku 2008 nastane nižší rast ekonomík a zvýši sa inflácia³⁴. EÚ³⁵ začiatkom roku 2008 zažívala najvyšší rast cien za posledných 14 rokov. Vznikala tu hrozba, že ceny nerastných surovín konkrétne ropy sa odzrkadlia vo vyšších mzdách a únia sa môže dostať do inflačnej špirály. Európska centrálna banka bola neistá ohľadom znižovania úrokovej miery, čo malo za následok zlé vývojové perspektívy ekonomiky v budúcnosti. V druhom

³³MONIKA BOKOROVÁ, TATIANA KOBIDOVÁ (2004): Najväčšie rozšírenie Európskej únie. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://agroinstitut.sk/iseu/doc/studie/najvacsie_rozsirenje.pdf

³⁴DAVID M. BECKWORTH. (2012). Boom and bust banking the causes and cures of the great recession. Oakland, CA Independent Institute 386 s. ISBN 1-59813-080-3

³⁵EURACTIV (2016): Finančná kríza. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-e%C3%BAro/linksdossier/financna-kriza-000227/>

štvrt'roku sa začal hospodársky pokles ekonomík ešte viac prehľbovať. Oficiálna recesia v USA mala veľký dopad na cenu ropy a energií, čo malo celosvetový dopad. Takáto situácia mala dopad na európsku ekonomiku, ktorá bola stále viac náchylnejšia na výkyvy a strácala istotu. Experti sa zhodovali³⁶, že dôvodom zhoršujúcej sa ekonomickej situácie bola najmä globálna úverová kríza, ktorá sťažila prístup k zdrojom a naštrbila dôveru investorov, narastajúce svetové ceny potravín a ropy zasa sťažili život spotrebiteľom i výrobcom. Silné euro znevýhodňovalo európskych exportérov. Najväčšie problémy hlásila Veľká Británia a Španielsko v dôsledku otrasov na realitnom trhu.

Na grafe môžeme vidieť najväčší prepád v roku 2009 v hodnote dovozu aj vývozu okolo 1,2 bil. EUR. Od roku 2010 sa svetová ekonomika začala spamätávať z následku krízy. Vývoz aj dovoz zaznamenali narastajúci trend. V roku 2010 už hodnota dovozu dosiahla takmer 1,5 bil. EUR a narastala až do roku 2012 na úroveň 1,7 bil. EUR. V nasledujúcom období bol trend grafu stabilný až do roku 2016 kedy nastal pokles dovozu na úroveň 1,6 bil. EUR. Tento pokles mohol súvisieť s úspešným hlasovaním o brexite. Posledné tri roky sledovaného obdobia hodnota dovozu rástla a dosiahla najvyššie maximum za celé sledované obdobie, a to v roku 2019 na úrovni 1,94 bil. EUR. V rámci extra-EÚ vývozu sme pozorovali rovnako rastúci trend od roku 2000 až do roku 2003, kedy hodnota vývozu mierne klesla na úroveň 968 mil. EUR. Od roku 2004 až po 2008 bol trend rastúci s maximom v roku 2008 na úrovni 1,42 bil. EUR. V nasledujúcom roku nastal prepád podobne, ako pri dovoze. V 2009 sa prepadol vývoz na úroveň 1,18 bil. EUR. Prepád celosvetového obchodu predpokladalo aj WTO v roku 2008, a to o 9 – 10 %³⁷. Od septembra 2008 do marca 2009 svetový obchod s tovarom klesol v reálnom vyjadrení asi o 16 %³⁸, čím sa objem obchodu znížil na úroveň okolo 1,18 bil. EUR. V nominálnom vyjadrení bol pokles obchodných tokov ešte výraznejší, keď obchodné hodnoty v rovnakom období poklesli o približne 23 %. Po kritickom roku 2009 sa vývoz začal vracieť na pôvodné úrovne. V roku 2010 vzrástol na úroveň 1,43 bil. EUR, čo bol nárast oproti roku 2009 o 250 mld. EUR. Rastúci trend vo

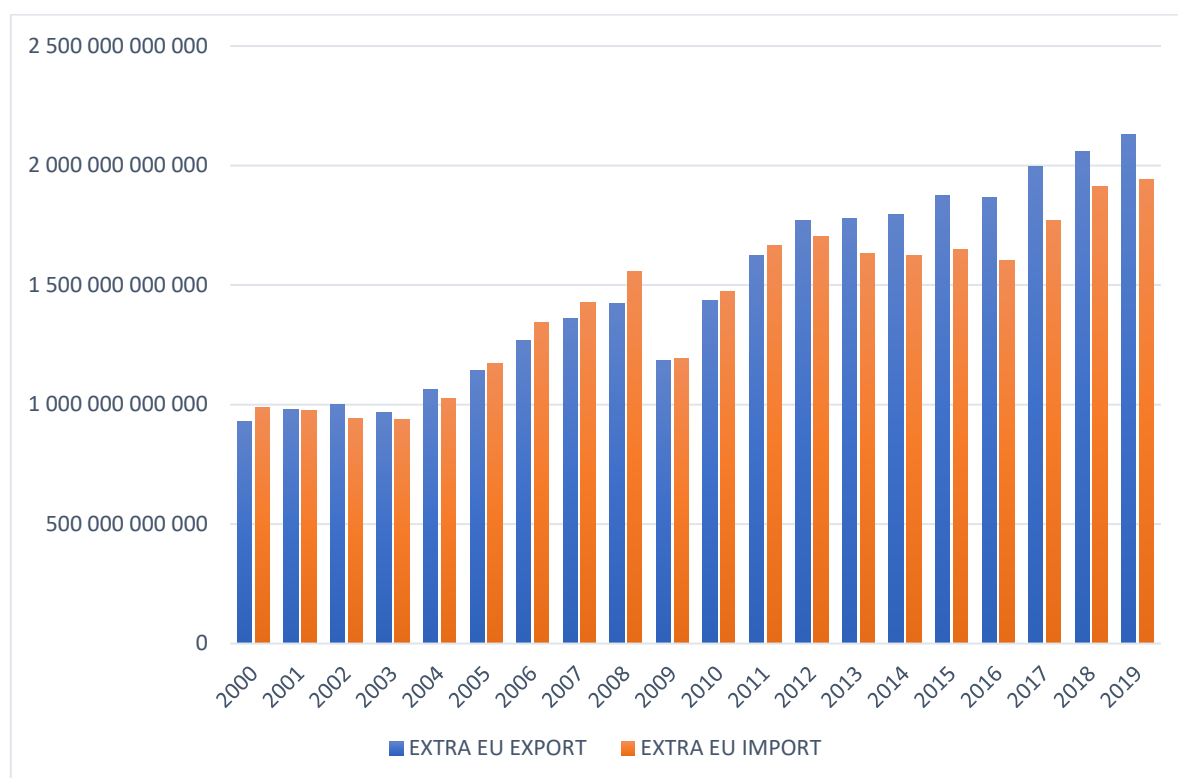
³⁶ ROGER BERKOWITZ a kol. (2012). The Intellectual origins of the global financial crisis. New York : Fordham University Press. 229 s. ISBN 0-8232-4963-8

³⁷WTO SECRETARIAT (2009): WTO sees 9% global trade decline in 2009 as recession strikes. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/news_e/pres09_e/pr554_e.htm

³⁸ EUROPEAN CENTRAL BANK (2010): The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp119.pdf>

vývoze prebiehal až do roku 2016. Pričom za obdobie 2010 až 2016 najväčšie maximum dosiahol rok 2015, ktorého vývoz bol na úrovni takmer 1,9 bil. EUR. V nasledujúcich rokoch EÚ mala rastúci trend vývozu, pričom v roku 2017 dosiahla úroveň 1,99 bil. EUR. V roku 2018 to bolo 2,06 bil. EUR a maximum bolo v roku 2019 kedy hodnota vývozu dosiahla 2,13 bil. EUR.

Graf 6 Extra-EÚ import a export 2000 – 2019 (v EUR)

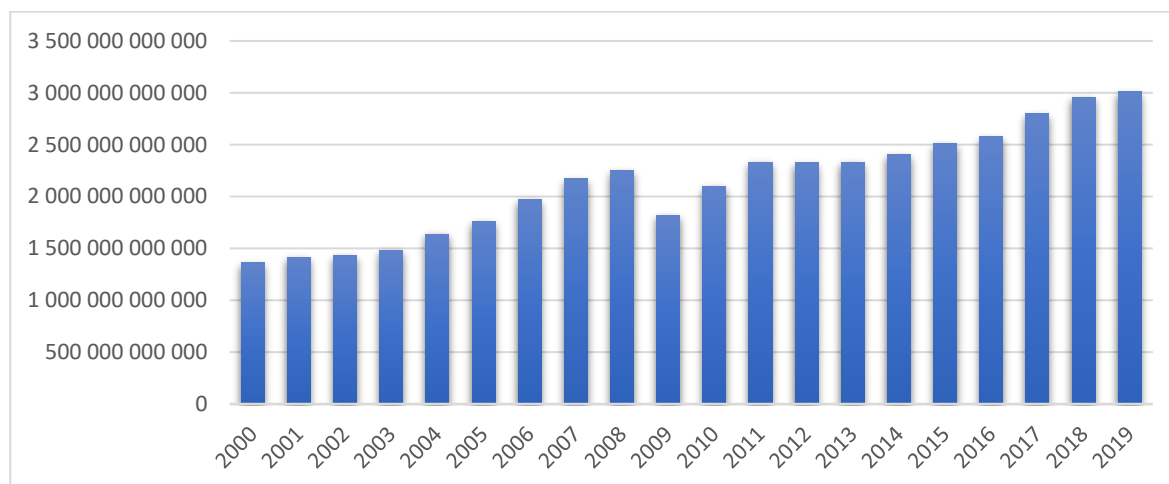

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 7 poukazujeme na vývoj intra-EÚ dovozu za obdobie rokov 2000 až 2019. Z našej analýzy sme zistili, že od počiatočného obdobia, teda roku 2000 bol dovoz na úrovni 1,36 bil. EUR. Jedným z hlavných úspechov Európskej únie je voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a pracovných síl medzi členskými štátmi a vnútorný trh, ktorý je jedným z najdôležitejších úspechov v EÚ. Vďaka tomu môžeme sledovať výrazne rastúci trend od roku 2000 až po rok 2008 s maximom v roku 2008 na úrovni 2,25 bil. EUR, čo bol oproti roku 2000 nárast o 890 mld. EUR. Nasledujúci rok nastala svetová finančná kríza, ktorú sme už priblížili v predchádzajúcich častiach práce, počas ktorej klesol dovoz na 1,82 bil. EUR. Môžeme vidieť, že nastal prepád o takmer 430 mld. EUR. V nasledujúcich rokoch sa situácia

stabilizovala a trend pokračoval v raste. V roku 2017 dosiahol intra-EÚ dovoz hodnotu takmer 2,8 bil. EUR a v roku 2019 prekonal hranicu 3 bil. EUR.

Graf 7 Intra-EÚ import 2000 – 2019 (v EUR)

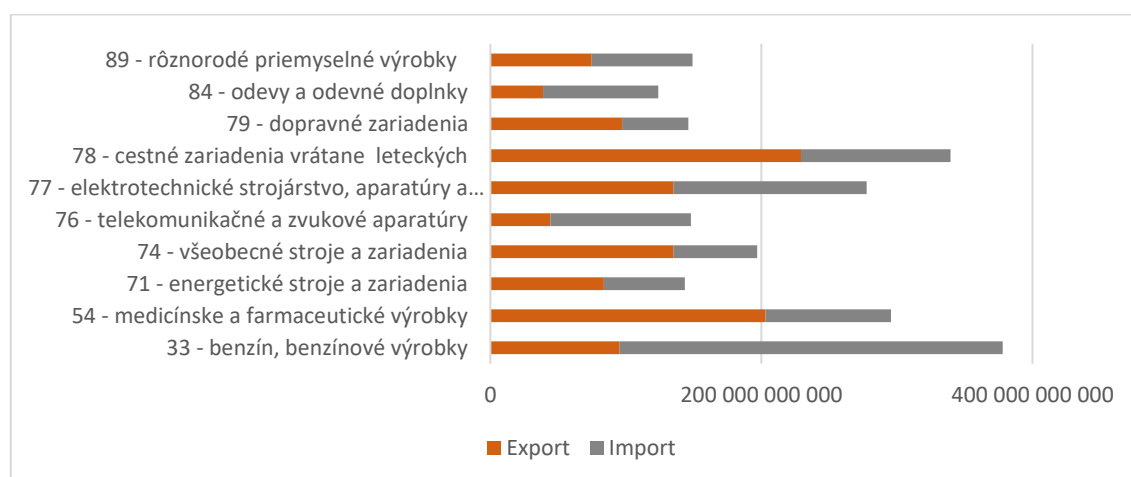

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.1 Desať najviac obchodovaných komoditných skupín v obchode EÚ

V tejto podkapitole práce budeme analyzovať desať najviac obchodovaných komoditných skupín v rámci extra-EÚ a intra-EÚ obchodu. Pričom obchodovateľnosť sme zistili ako súčet vývozu a dovozu v rámci obchodu s tretími krajinami za rok 2019. Tieto komoditné skupiny sú uvedené na grafe 8. Pri intra-EÚ obchode budeme uvádzať iba hodnoty za dovoz, keďže vývoz a dovoz sa rovnajú (až na malé odchýlky pri vykazovaniach jednotlivých štátov). Jednotlivo sa pozrieme na každú komoditnú skupinu. Rozoberieme si ich vývoj za dané obdobie a pozrieme sa aj na teritoriálnu štruktúru obchodu s danými komoditnými skupinami.

Graf 8 Desať najvýznamnejších komoditných skupín v extra-EÚ obchode v r. 2019 (v EUR)

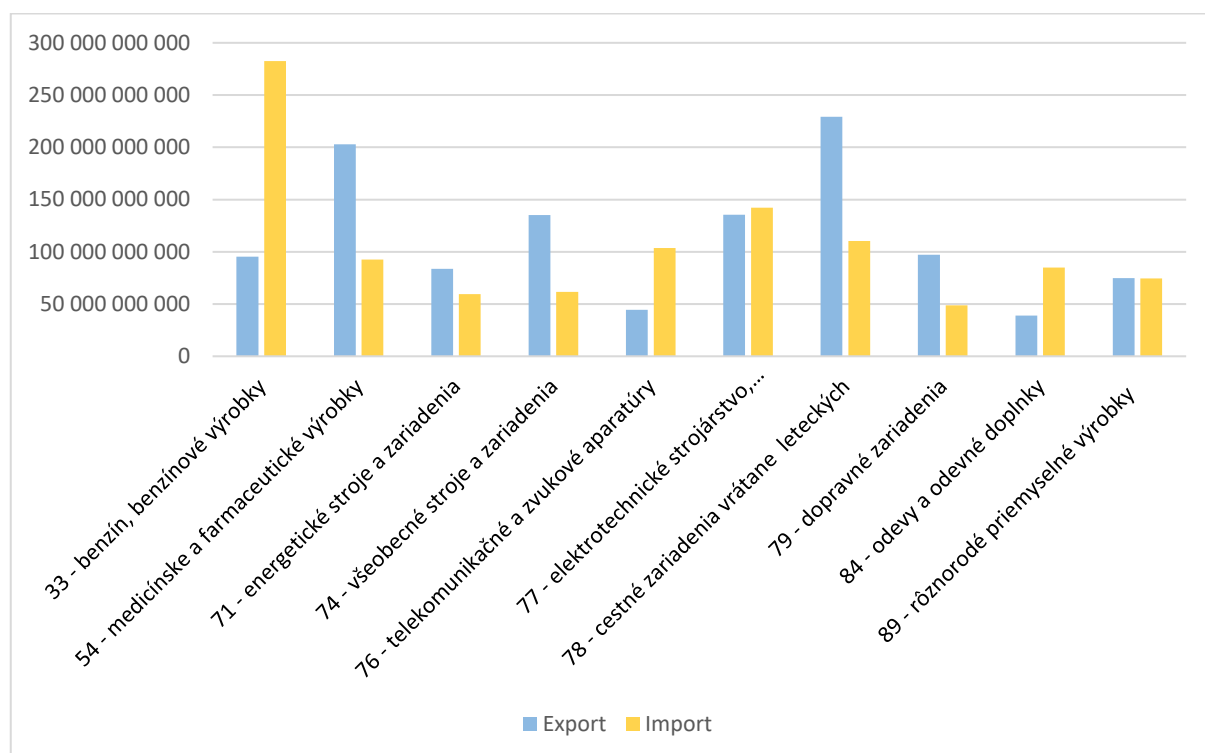

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2 Extra-EÚ obchod

Desať najviac obchodovaných komoditných skupín v extra-EÚ obchode v roku 2019 predstavovalo 54 % z celkového vývozu EÚ do tretích krajín. V rámci celkového dovozu extra-EÚ obchodu tieto komoditné skupiny dosiahli takmer 55 %.

Graf 9 Prehľad obchodu extra-EÚ za rok 2019

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

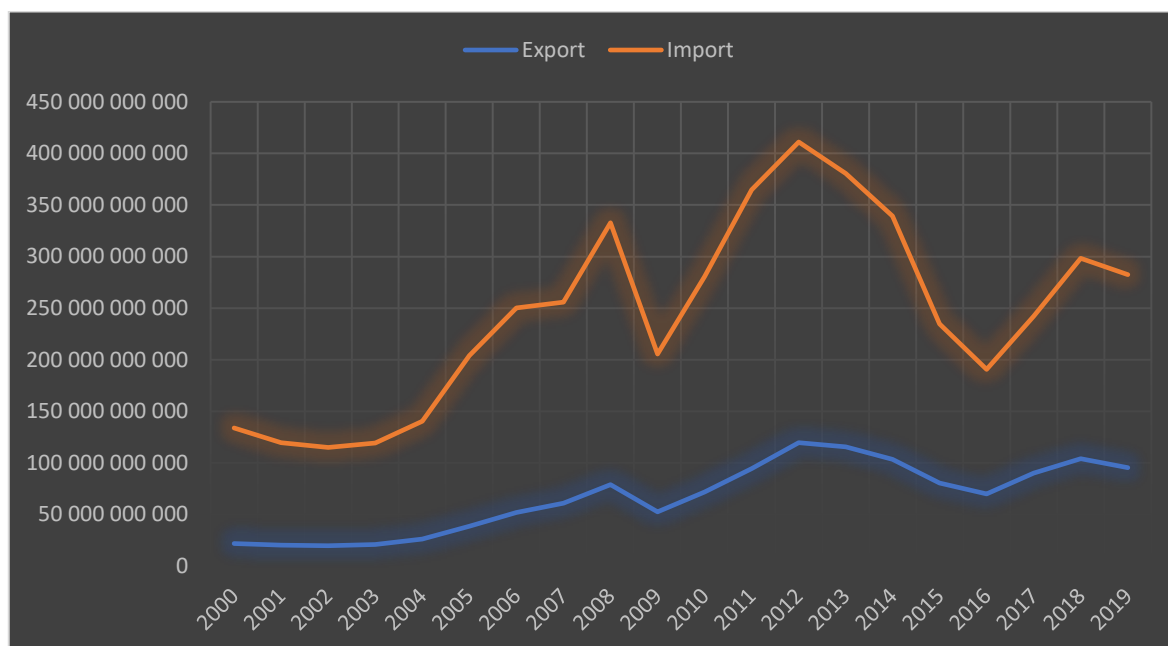
3.2.1 Komoditná skupina 33 - benzín, benzínové výrobky

Na grafe č. 10 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny 33 – benzín, benzínové výrobky. Počiatočná hodnota v roku 2000 bola pri vývoze takmer 22 mld. EUR a úroveň dovozu bola takmer 134 mld. EUR. Keďže EÚ je veľmi závislá na dovoze ropy môžeme vidieť rastúci trend pri dovoze. Od roku 2000 až po rok 2008 bol vysoký nárast dovozu s touto komoditnou skupinou a to až na úroveň 332 mld. EUR. Dovoz od roku 2008 do roku 2008 narástol takmer 2,5násobne. V rámci vývozu bola hodnota okolo 3,5 – krát násobne vyššia v roku 2008 ako v roku 2000 a to na úrovni takmer 79 mld. EUR. Nasledoval ostrý prepád v roku 2009 aj na strane dovozu, ale aj vývozu, pričom na strane dovozu to bol prepád o 127 mld. EUR a na strane vývozu o takmer 26 mld. EUR. Od roku 2010 bol zaznamenaný nárast až po rok 2012 kedy dosiahol dovoz v rámci komoditnej skupiny 33 najvyššie maximum a to 411 mld. EUR a vývoz skoro 120 mld. EUR. Nasledujúcim obdobím vidíme na grafe strmý prepád až po rok 2016. Kde za toto obdobie klesla hodnota dovozu o 221 mld. EUR a hodnota vývozu klesla na úroveň 69 mld. EUR čo predstavovalo prepád okolo 50 mld. EUR. Hlavným dôvodom tohoto poklesu bol pokles ceny ropy a zároveň v tomto období bola prijatá stratégia s názvom Stratégia pre konkurencieschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku, ktorú prijala Európska komisia ešte v novembri 2010³⁹. V tejto stratégii boli vymedzené priority v oblasti energetiky s cieľmi, ktoré boli definované ako dosiahnutie trhu s konkurencieschopnými cenami a bezpečnými dodávkami, posilnenia vedúceho postavenia v oblasti technológií a účinného rokovania s medzinárodnými partnermi. EÚ mala strach zo závislosti od dovozu energie a preto v roku 2014 predložila stratégiu energetickej bezpečnosti⁴⁰. Cieľom bolo zabezpečenie stálych a stabilných dodávok energie. V nasledujúcom období vidíme nárast s maximom v roku 2018 na úrovni okolo 298 mld. EUR a vo vývoze to bolo na úrovni takmer 104 mld. EUR. V 2019 sa trend zmenil a môžeme vidieť jemný pokles v dovoze na takmer 283 mld. EUR a vývoz poklesol na úroveň okolo 95 mld. EUR.

³⁹EUROSTAT (2020): Energy production and imports. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_production_and_imports#Production_of_primary_energy_decreased_between_2008_and_2018

⁴⁰ EUR-LEX (2014): OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Európska stratégia energetickej bezpečnosti. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX%3A52014DC0330>

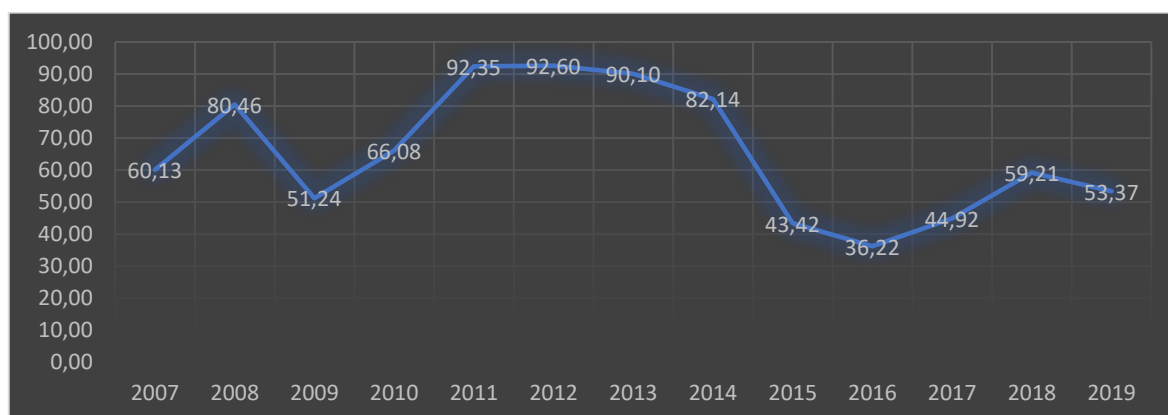
Graf 10 Vývoj komoditnej skupiny 33 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 11 môžeme vidieť vývoj ceny ropy v eurách za barel. Výkyvy trendu grafu sa takmer identicky zhoduje s trendom grafu č. 12, na ktorom sme analyzovali komoditnú skupinu 33 – benzín, benzínové výrobky. Trend grafu v roku 2009 prudko klesol na hodnotu 51,24 EUR za barel čo korešponduje s prepados dovozu na grafe č. 12. Následný nárast ceny ropy v roku 2012 na hodnotu 92,60 EUR za barel, kedy dosiahla cena ropy najvyššie maximum za sledované obdobie. Na oboch grafoch sme zaznamenali ešte jeden pokles obchodu respektíve ceny ropy a to v roku 2016 na hodnotu 38,22 EUR za barel.

Graf 11 Vývoj ceny ropy

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.2 Komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky

Farmaceutické výrobky patria medzi najdôležitejšie výrobky v chemickom priemysle (skupina 5 SITC). Farmaceutické odvetvie je na úrovni EÚ prísne regulované a to v dvojito záujme zabezpečiť najvyššiu možnú úroveň verejného zdravia a dôveru pacientov v bezpečné, účinné a vysoko kvalitné lieky a zároveň pokračovať v rozvoji jednotného trhu EÚ s farmaceutickými výrobkami s cieľom posilniť konkurencieschopnosť a výskumné kapacity európskeho farmaceutického priemyslu. Najbežnejšími prekážkami obchodu, ktorým čelia vývozcovia farmaceutických výrobkov je celý rad zaťažujúcich a nákladných postupov registrácie, licencií a certifikácie. Cieľom EÚ je dosiahnuť nápravu prostredníctvom svojich dvojstranných obchodných dohôd alebo prostredníctvom riešenia individuálnych prekážok v oblasti prístupu na trh.⁴¹ Farmaceutický priemysel je založený predovšetkým na výskume, ktorý môže hrať rozhodujúcu úlohu pri obnove Európy v raste a zabezpečení budúcej konkurencieschopnosti v rozvíjajúcej sa globálnej ekonomike. Pokrok v medicíne prináša nové lieky, ktoré zlepšujú zdravie a kvalitu života pacientov na celom svete tento priemysel je kľúčovým prínosom pre európske hospodárstvo. Farmaceutický priemysel je jeden z najvýkonnejších európskych sektorov v Európe. V roku 2018⁴² EÚ investovala do výskumu a vývoja odhadovaných 36,5 mld. EUR. Priamo zamestnáva asi 765 000 ľudí a nepriamo generuje zhruba štyrikrát viac pracovných miest.

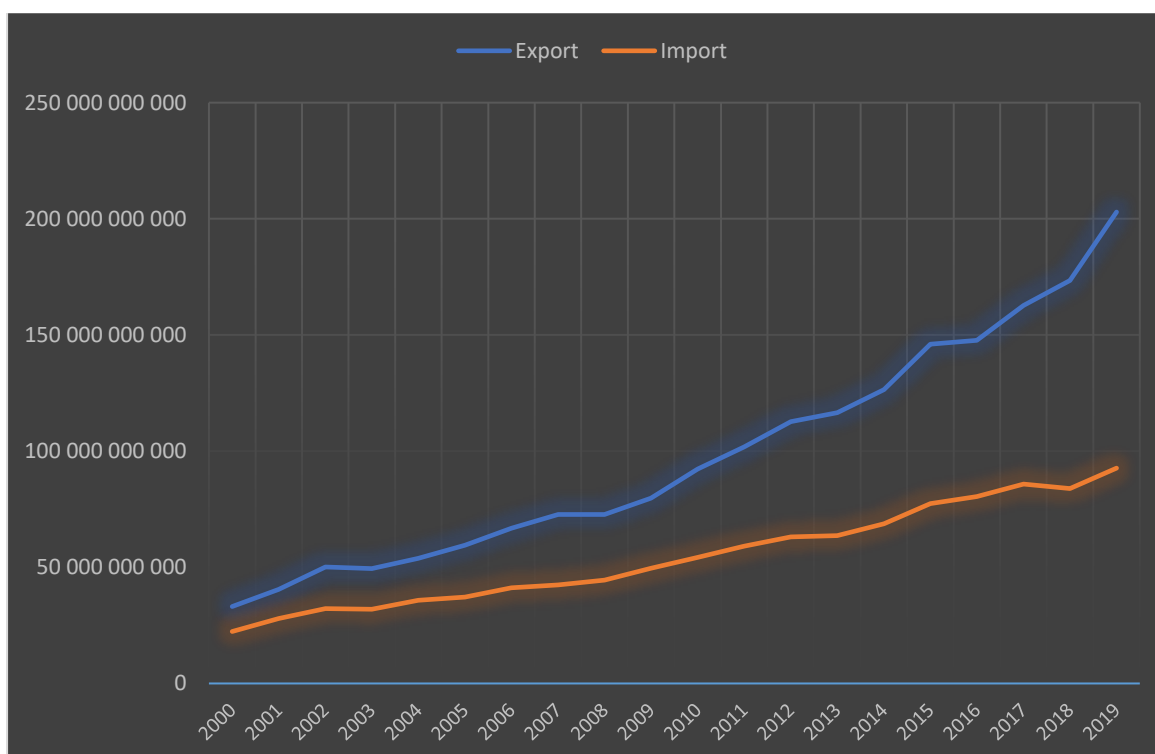
Na grafe č. 12 môžeme vidieť vývoj extra-EÚ obchodu komoditnej skupiny 54 – medicínskych a farmaceutických výrobkov medzi rokmi 2000 a 2019. Takmer každý rok obchod rástol a v roku 2019 dosiahol vývoz liečiv v hodnote 203 mld. EUR, respektíve pri dovoze skoro 93 mld. EUR. Ani finančná kríza, ktorá zasiahla väčšinu komoditných skupín nespôsobila pokles vývozu ani dovozu pri medicínskych a farmaceutických výrobkoch. Počiatočná hodnota grafu sa v roku 2000 nachádzala v rámci vývozu danej komoditnej skupiny na úrovni 33 mld. EUR a pri dovoze na úrovni 22 mld. EUR. Počas nasledujúceho obdobia po rok 2009 sa vývoz zvýšil na úroveň takmer 80 mld. EUR. a dovoz dosiahol úroveň takmer 50 mld. EUR. V rámci obchodných partnerov Eurostat uvádza, že USA

⁴¹EUROSTAT (2021): International trade in medicinal and pharmaceutical products. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_medicinal_and_pharmaceutical_products#An_increasing_trade_surplus

⁴²EFPIA (2019): The Pharmaceutical Industry in Figures. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.efpia.eu/media/412931/the-pharmaceutical-industry-in-figures-2019.pdf>

v roku 2019 bol hlavný obchodný partner EÚ pre medicínske a farmaceutické výrobky. Vývoz do Spojených štátov (32%) predstavuje takmer tretinu všetkého vývozu z EÚ a na druhej priečke bolo Švajčiarsko (11%) a Spojené kráľovstvo (10%). Dovozy do EÚ dominuje Švajčiarsko (32%) a USA (31%)⁴³.

Graf 12 Vývoj komoditnej skupiny 54 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.3 Komoditná skupina 71 - energetické stroje a zariadenia

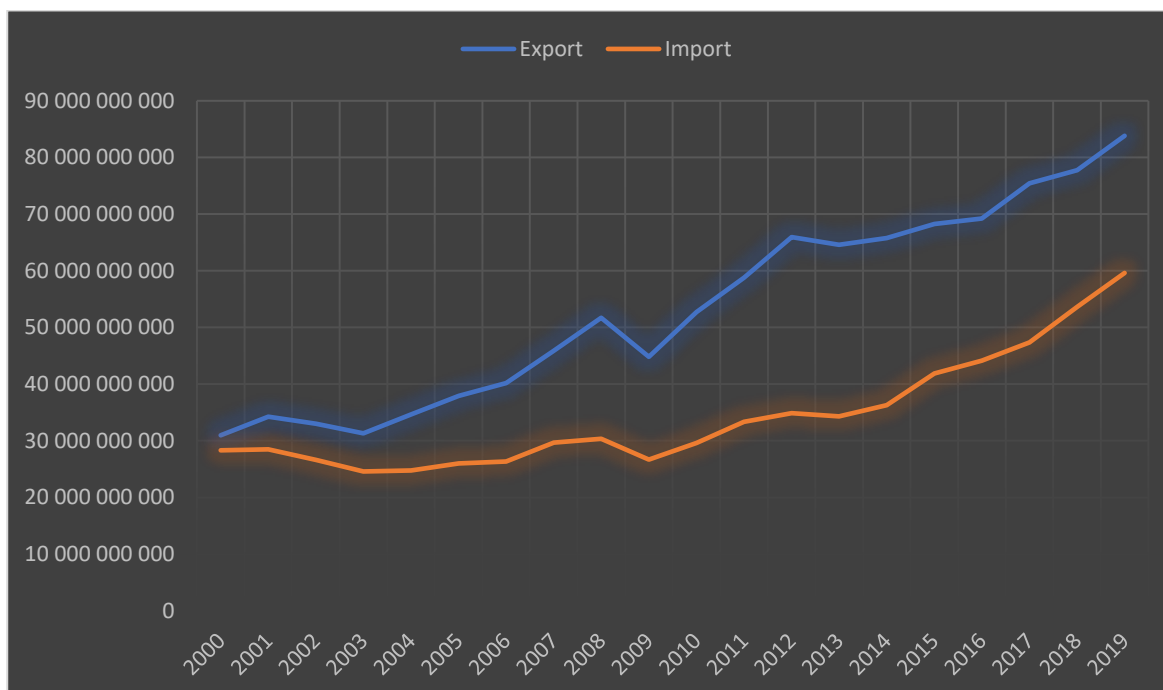
Na grafe č. 13 je zobrazený vývoj obchodu komoditnej skupiny 71 - energetické stroje a zariadenia, táto skupina patrí pod skupinu 7, ktorú sme analyzovali na grafe č. 1. Ide o veľmi podstatnú komoditnú skupinu⁴⁴ v rámci obchodu Európskej únie s tretími krajinami.

⁴³EUROSTAT (2021): International trade in medicinal and pharmaceutical products. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_medicinal_and_pharmaceutical_products#An_increasing_trade_surplus

⁴⁴ EUROSTAT (2021): EU trade in goods balance close to €200 bn surplus in 2019. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10624801/6-25032020-AP-EN.pdf/c65584e1-c88c-f038-aec1-bd1235c395e1>

Pri analýze grafu vidíme, že od roku 2000 bol jediný vážnejší výkyv trendu grafu zaznamenaný v roku 2009. Pričom v rozmedzí rokov 2000 až do 2008 vývoz tejto komoditnej skupiny narastal. Hodnota vývozu v roku 2000 bola na úrovni takmer 31 mld. EUR, pričom v roku 2008 bola hodnota vývozu tejto komoditnej skupiny takmer na úrovni 52 mld. EUR, čo predstavovalo nárast o 21 mld. EUR. Ak sa pozrieme na úroveň dovozu vieme konštatovať, že daná komoditná skupina je viacej vývoznou v extra-EÚ obchode ako dovoznou. Napriek tomu trend tejto komoditnej skupiny počas rokov stále narastal. Môžeme vidieť, že v roku 2000 bol dovoz na úrovni 28 mld. EUR, pričom v roku 2008 dosiahla úroveň 30 mld. EUR a rovnako ako pri vývoze sa obchod spomalil a klesol v dôsledku hospodárskej krízy. V nasledujúcom období po roku 2009 mala komoditná skupina vysoký nárast vo vývoze ale aj v dovoze. Najvyššiu hodnotu dosiahla táto komoditná skupina v roku 2019. Pri vývoze bola táto hodnota takmer 84 mld. EUR a pri dovoze takmer 60 mld. EUR.

Graf 13 Vývoj komoditnej skupiny 71 extra-EÚ obchodu

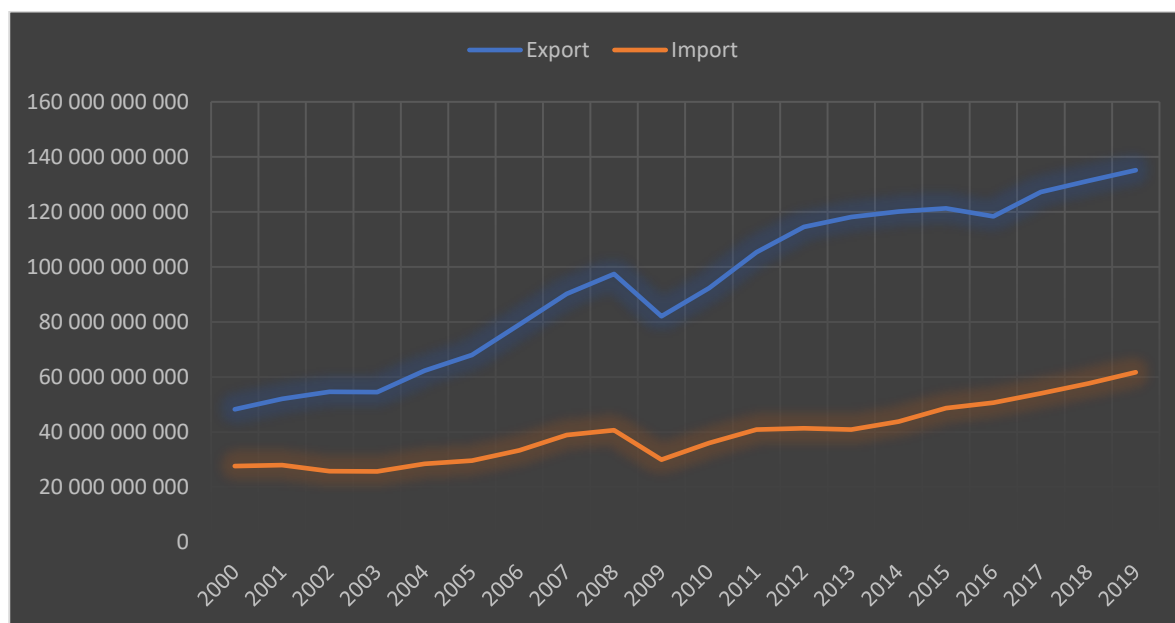

rameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.4 Komoditná skupina 74 - všeobecné stroje a zariadenia

Ďalšou komoditnou skupinou sú všeobecné stroje a zariadenia z komoditnej podskupiny 74. Na grafe č. 14 môžeme vidieť vývoj tejto skupiny pričom v roku 2000 mala táto komoditná skupina počiatočnú hodnotu vývozu 48 mld. EUR a v rámci dovozu takmer 28 mld. EUR. Vývoj tejto komoditnej skupiny narastal až do roku 2008. V roku 2008 dosiahol vývoz tejto komoditnej skupiny hodnotu 97 mld. EUR. V roku 2009 globálna hospodárska kríza spôsobila zníženie obchodu a jeho spomalenie. Vývoz sa znížil oproti predchádzajúcemu roku o 15 mld. EUR na hodnotu 82 mld. EUR a pri vývoze bol zaznamenaný pokles na hodnotu 30 mld. EUR, čo je pokles o 10 mld. EUR behom jedného roka. V nasledujúcom období obchod danej komoditnej skupiny na strane dovozu aj vývozu prevažne narastal bez väčších výkyvov. Najvyššie maximum dosiahol obchod v roku 2019, kde vývoz vzrástol na úroveň 135 mld. EUR a dovoz dosiahol úroveň takmer 62 mld. EUR. V roku 2019 sa vo vývoze všeobecných strojov a zariadení najviac podieľalo Nemecko jeho vývoz do tretích krajín bol na úrovni takmer 55 mld. EUR, čo predstavovalo v roku 2019 až 40,5 % z celkového podielu na vývoze. Ďalšou krajinou, ktorá mala najväčší obchod s danou komoditnou skupinou bolo Taliansko s hodnotou 24 mld. EUR, čo predstavovalo 17,8 % z celkového podielu v rámci vývozu. Tretou krajinou bolo Francúzsko, ktoré už malo obchod znateľne nižší ako Nemecko a Taliansko, ale stále na úrovni 10 mld. EUR v roku 2019, čo predstavovalo 7,7 % z celkového podielu vývozu všeobecných strojov a zariadení. Pre porovnanie Slovensko malo obchod v danej komoditnej skupine na úrovni, iba 851 mil. EUR, čo predstavovalo len 0,6 % z celkového podielu vývozu. V rámci dovozu všeobecných strojov a zariadení je Nemecko jednotkou pričom za rok 2019 dosiahli dovoz v hodnote takmer 18 mld. EUR, čo predstavovalo 29,1 % z celkového podielu dovozu. Ďalšou krajinou bolo Francúzsko, ktoré malo oveľa nižší dovoz oproti Nemecku, a to na úrovni takmer 7,5 mld. EUR, čo predstavovalo 12,1 % z celkového podielu dovozu. Nasledujúce dve krajiny boli konkrétne Holandsko a Taliansko tieto krajiny mali skoro rovnaký podiel na celkovom dovoze, a to okolo 10 %. Slovensko dosiahlo dovoz takmer 1 mld. EUR s podielom 1,6 % z celkového podielu dovozu.

Graf 14 Vývoj komoditnej skupiny 74 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.5 Komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparátúry

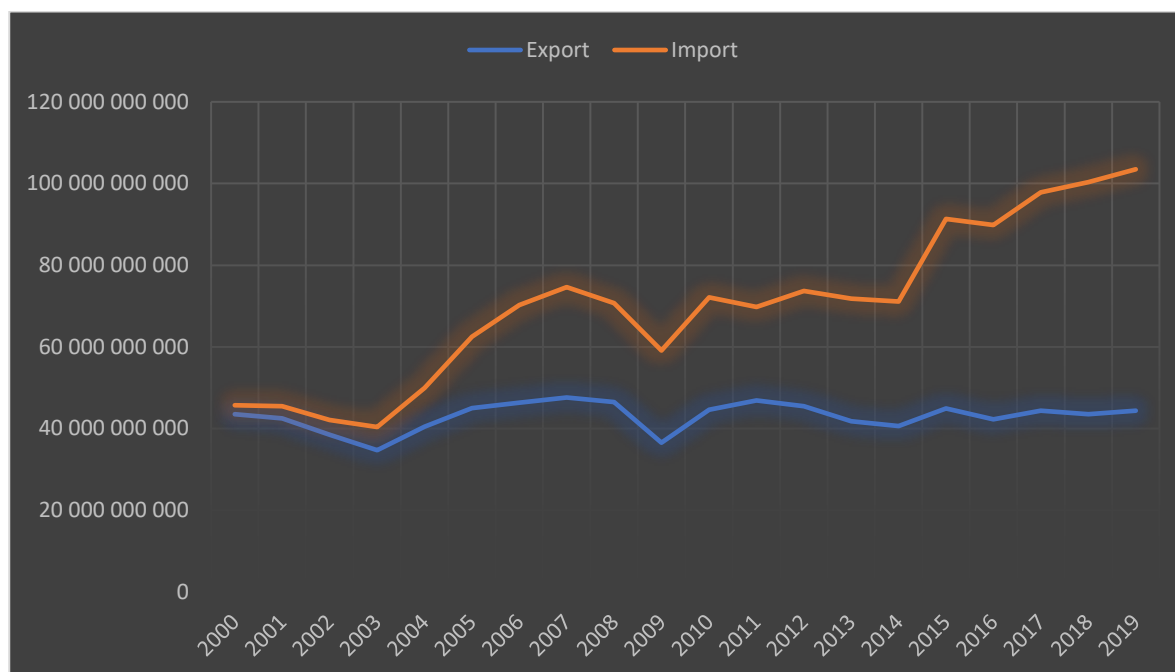
V kontexte hospodárskej globalizácie je technológia kľúčovým faktorom pri zvyšovaní rastu a konkurencieschopnosti v podnikaní. High-tech odvetvia najsilnejšie expandujú v medzinárodnom obchode a ich dynamika pomáha zlepšovať výkonnosť v iných odvetviach. Investície⁴⁵ do výskumu, vývoja, inovácií a zručností tvoria kľúčovú oblasť politiky EÚ, pretože sú nevyhnutné pre hospodársky rast a rozvoj ekonomiky. Niektorí členovia WTO vrátane EÚ sa pripojili k Dohode o informačných technológiách (ITA - Information Technology Agreement – December 1996), ktorá poskytuje bezcolný prístup k výrobkom špičkových technológií vrátane počítačov, telefónov a komponentov, ako sú polovodiče. Dohoda ITA, zníži náklady pre spotrebiteľov a na výrobu IT produktov v Európe. Ponúkne nový prístup na trh mnohým európskym technologicky vyspelým spoločnostiam, z ktorých niektoré sú lídrami vo svojich odboroch a podporí inovácie

⁴⁵ EUROSTAT (2021): Production and international trade in high-tech products. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Production_and_international_trade_in_high-tech_products#EU_imports_of_trade_in_high-tech_products

zjednodušením prístupu k najmodernejším technológiám. Ako taký prispeje k ďalšiemu rozvoju digitálneho hospodárstva v EÚ.

Na grafe č. 15 môžeme vidieť vývoj extra-EÚ obchodu v rámci komoditnej skupiny 76 – telekomunikačných a zvukových aparátúr. Obchod s tretími krajinami v roku 2000 bol v rámci vývozu na úrovni 43 mld. EUR a 46 mld. EUR pri dovoze. Po rok 2003 trend klesal pri oboch tokoch, a to na úroveň 35 mld. EUR pri vývoze a v rámci dovozu na úroveň 40 mld. EUR, čo predstavoval pokles oproti roku 2000 o 6 mld. EUR. Následne začal vysoký rast aj pri dovoze, ale aj vývoze, tento nárast mal svoj vrchol v rokoch 2007 – 2008, kde sa hodnoty pohybovali v rámci dovozu v rozmedzí takmer 71 mld. EUR – 75 mld. EUR a pri vývoze to bola úroveň v oboch rokoch okolo 47 mld. EUR. V roku 2009 nasledoval pokles a spomalenie obchodu. Ako sme spomínali pri predchádzajúcich komoditách jednou z hlavných príčin bola hospodárska kríza v roku 2009. Dovoz aparátúr klesol na úroveň 59 mld. EUR, čo bol pokles o takmer 12 mld. EUR s porovnávaným rokom 2008. Pri vývoze to bol pokles na hodnotu okolo 37 mld. EUR, čo predstavovalo pokles oproti roku 2008 o 10 mld. EUR. Následný astronomický nárast dovozu, ktorý mal v roku 2015 úroveň 91 mld. EUR, čo predstavoval nárast oproti roku 2014 o 20 mld. EUR a oproti roku 2009 o 32 mld. EUR. Pri vývoze tento trend nebol taký výrazný, ako pri dovoze, ale dosiahol svoje maximum v roku 2015, a to na úrovni 45 mld. EUR. Nasledujúce roky sa vývoz pohyboval okolo hodnoty 45 mld. EUR až do roku 2019 a dovoz dosiahol úroveň 103 mld. EUR. S danou komoditnou skupinou za rok 2019 najviac obchodovalo Holandsko. Pri dovoze malo Holandsko hodnotu obchodu s tretími krajinami a to na úrovni 36 mld. EUR, čo predstavovalo 35,2 % z celkového podielu dovozu. Pri vývoze Holandsko dosiahlo obchod na úrovni 11 mld. EUR, čo predstavovalo 24,8 % z celkového podielu vývozu. Druhá krajina, ktorá dosiahla najvyššie hodnoty obchodu bola Nemecko. Nemecko dosiahlo pri vývoze hodnotu takmer 16 mld. EUR, čo predstavovalo 15,4 % z celkového podielu vývozu. V rámci dovozu malo Nemecko obchodnú úroveň 10 mld. EUR, táto hodnota predstavovala 23 % z celkového podielu vývozu. Na tretej priečke boli dve krajiny v rámci dovozu to bola Česká Republika a pri vývoze to bolo Francúzsko. Pričom Česká republika dosiahla úroveň 10 % z celkového podielu dovozu a Francúzsko, ktoré dosiahlo 10 % na celkovom podiele vývozu.

Graf 15 Vývoj komoditnej skupiny 76 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

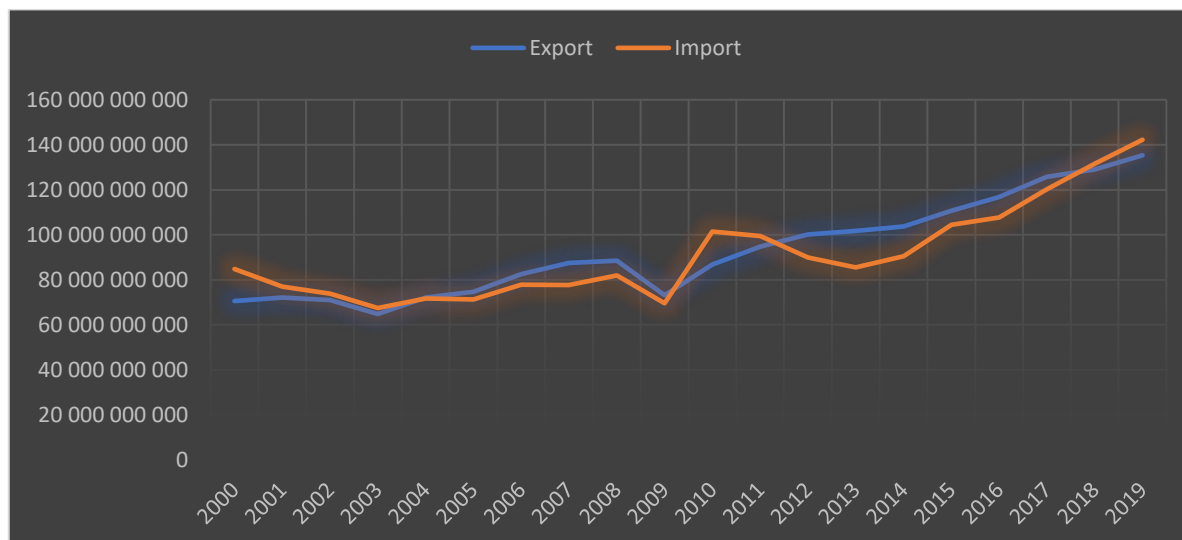
3.2.6 Komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia

Na grafe č. 16 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny 77 – elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia. Pod túto komoditnú skupinu spadajú všetky výrobky ako elektrické stroje, prístroje pre elektrické obvody, zariadenia na distribúciu elektriny a ďalšie⁴⁶. Vývoj tejto komoditnej skupiny bol v roku 2000 na úrovni 85 mld. EUR v rámci dovozu a 70 mld. EUR v rámci vývozu. Následný pokles v oboch tokoch až po rok 2003, kde sme zaznamenali pokles hodnoty dovozu na 67 mld. EUR a pri vývoze to bolo takmer na úroveň 65 mld. EUR. Následne obchod narastal až do roku 2008, kde dosiahol úroveň vývozu 88 mld. EUR a dovozu 82 mld. EUR. V roku 2009 sme zaznamenali prepád, ktorý zapríčinila pravdepodobne hospodárska kríza. Tento prepád mal dopadol najmä na dovoz, ktorý sa prepadol na úroveň 69 mld. EUR a vývoz sa prepadol na úroveň 73 mld. EUR. Trh sa nasledujúci rok spamätal po kríze a hodnota dovozu stúpila o 32 mld. EUR na úroveň 101

⁴⁶ UNCTAD (2021): Standard International Trade Classification (SITC) Revision 3. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na https://unctadstat.unctad.org/en/Classifications/DimSicRev3Products_Official_Hierarchy.pdf internete:

mld. EUR. Následne mal dovoz menšie poklesy, ale nakoniec stúpol v roku 2019 na najväčšie maximum v danom období a to na úroveň 142 mld. EUR. Naproti tomu hodnota vývozu danej komoditnej skupiny mala pomalší trend rastu po kríze, pretože hodnotu 100 mld. EUR prekročil až v roku 2012. Ďalšie roky mal už len stúpajúci trend a v roku 2019 dosiahol tiež maximum, a to 135 mld. EUR. V rámci krajín s touto komoditnou skupinou najviac obchodovali krajiny Nemecko, Holandsko a Francúzsko. Nemecko malo najväčší podiel vo vývoze, ale aj dovoze. Pri vývoze dosiahli hodnotu 55 mld. EUR, čo predstavovalo 41 % z celkového podielu vývozu. V rámci dovozu dosiahlo Nemecko hodnotu takmer 45 mld. EUR, čo predstavovalo 31,4 % z celkového podielu dovozu. Na druhom mieste s celkovo najvyšším podielom na vývoze bolo Francúzsko s hodnotou obchodu na úrovni okolo 13 mil. EUR za rok 2019, čo predstavovalo 9,5 % z celkového podielu vývozu. Pri dovoze to bolo Holandsko s hodnotou 26 mld. EUR, čo predstavovalo 18,5 % z celkového podielu dovozu. Tretie miesto v rámci vývozu obsadilo Holandsko s hodnotou takmer 12 mld. EUR, čo predstavovalo 8,7 % z celkového podielu vývozu. Na treťom mieste v rámci dovozu to bolo Francúzsko s podielom 10,8 % z celkového podielu dovozu, čo predstavovalo hodnotu 15 mld. EUR. Slovensko pri tejto skupine dosiahlo hodnotu vývozu 772 mil. EUR, čo bolo 0,6 % z celkového podielu vývozu a v rámci dovozu dosiahlo úroveň 2 mld. EUR, čo predstavovalo 1,5 % z celkového podielu dovozu.

Graf 16 Vývoj komoditnej skupiny 77 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

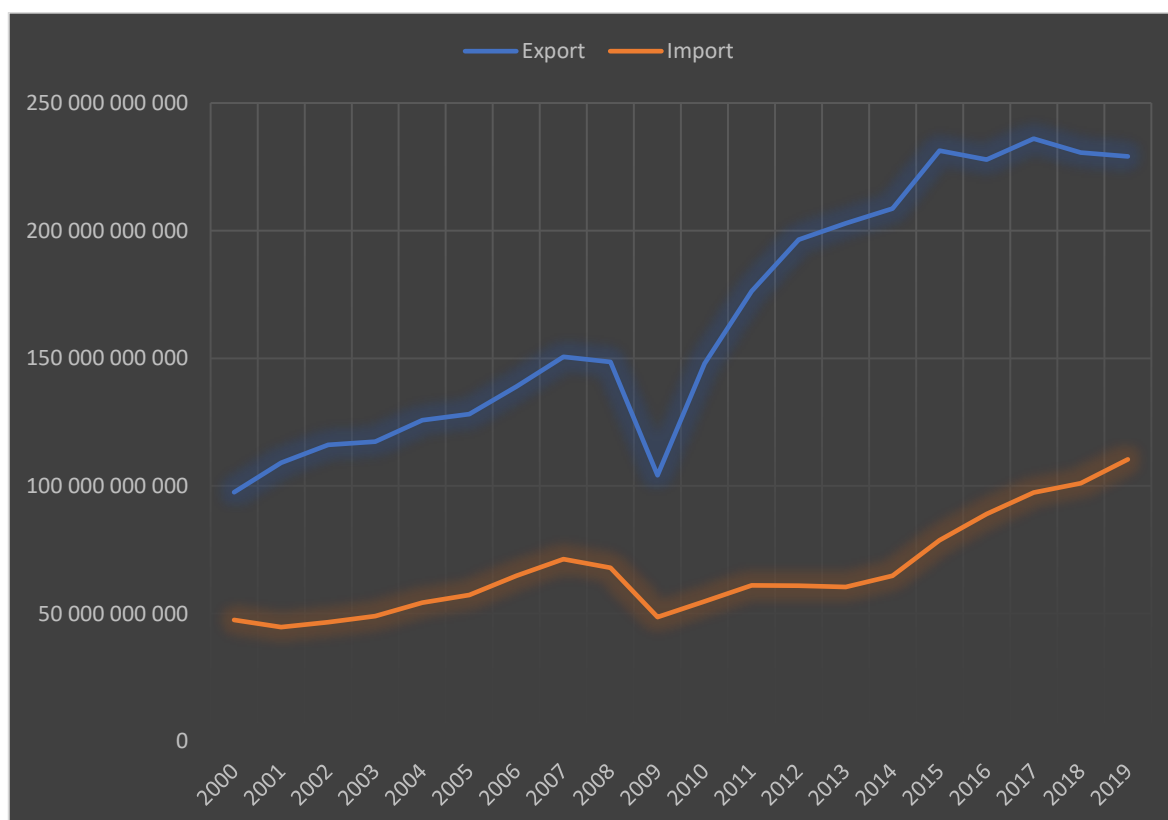
3.2.7 Komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých

Na nasledujúcom grafe č. 17 sa budeme venovať veľmi dôležitej komoditnej skupine v rámci európskeho obchodu a tou je komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých. Európski výrobcovia automobilov sú globálnymi spoločnosťami, ktoré v roku 2019 vyviezli viac ako 5,6 milióna⁴⁷ motorových vozidiel. Európsky automobilový priemysel je za ďalšiu liberalizáciu obchodu. Obchodné dohody môžu podporovať inováciu, rast a prosperitu pre EÚ a pre partnerské krajiny. S cieľom posilniť konkurencieschopnosť Európska asociácia výrobcov automobilov podporuje obchodné dohody, ktoré sú recipročné, slobodné a spravodlivé a vytvárajú rovnaké podmienky pre všetkých. Európska asociácia výrobcov automobilov tiež vyzýva tvorcov politik, aby zosúlادili obchodnú a priemyselnú politiku s cieľom vytvoriť podmienky pre silné priemyselné odvetvie. Vývoz je kľúčom k udržaniu miliónov pracovných miest v automobilovom priemysle a mnohých ďalších odvetviach. Už od roku 2000 na grafe č. 19 môžeme vidieť, že komoditná skupina mala vysoký vývoz v porovnaní s dovozom. Vývoz komoditnej skupiny v roku 2000 predstavoval hodnotu 97 mld. EUR a dovoz dosiahol hodnotu 47 mld. EUR. Do roku 2009 môžeme vidieť, že trend grafu mal narastajúcu tendenciu, pričom v roku 2008 dosiahol vývoz takmer 149 mld. EUR a dovoz skoro 68 mld. EUR. Začiatkom roku 2009 nastal významný pokles obchodu. Jednou z možných príčin tohto pádu bola práve veľká hospodárska kríza. Vývoz komoditnej skupiny klesol na hodnotu 104 mld. EUR, čo predstavoval pokles o 45 mld. EUR oproti roku 2008. Dovozy klesol na hodnotu takmer 49 mld. EUR, čo predstavovalo pokles o 19 mld. EUR oproti minulému roku. Nasledujúce obdobie oba toky mali iba rastúci trend, a to bolo pri vývoze 229 mld. EUR a pri dovoze to bola hodnota 110 mld. EUR. Krajiny, ktoré najviac obchodujú s danou komoditnou skupinou boli Nemecko, Belgicko, Francúzsko a Taliansko. Na prvom mieste bolo v 2019 Nemecko, ktoré malo vývoz v hodnote 123 mld. EUR, čo predstavovalo až 53,8 % z celkového podielu vývozu a pri dovoze to bolo 28 mld. EUR, čo predstavovalo 25,6 % z celkového podielu dovozu. Nasledujúcou krajinou s najväčším obchodom s tretími krajinami bolo Belgicko, ktoré dosiahlo za rok 2019 hodnotu vývozu 14 mld. EUR, čo predstavovalo už len 6,4 % z celkového podielu vývozu. Pri dovoze to bolo takmer 20 mld. EUR, čo predstavovalo 17,9 % z celkového podielu

⁴⁷ ACEA (2021): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.acea.be/industry-topics/tag/category/international-trade>

dovožu. Na treťom mieste v rámci vývozu to bolo Taliansko a na strane dovozu to bolo Francúzsko. Pre porovnanie Slovensko v rámci jej kľúčovej komoditnej skupiny sa umiestnilo na siedmom mieste a dosiahlo obchod pri vývoze 8 mld. EUR, čo predstavovalo 3,5 % z celkového podielu vývozu. Pri dovoze Slovensko dosiahlo hodnotu takmer 2 mld. EUR a táto hodnota predstavovala 1,6 % z celkového podielu dovozu.

Graf 17 Vývoj komoditnej skupiny 78 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.8 Komoditná skupina 79 - dopravné zariadenia

Na grafe č. 18 sme analyzovali vývoj komoditnej skupiny 79 – dopravné zariadenia. Pod túto komoditnú skupinu spadajú napríklad železničné vozidlá, kozmické lode a vodné plavidlá. Doprava je základným odvetvím pre hospodárstvo a dopravné služby zahŕňajú

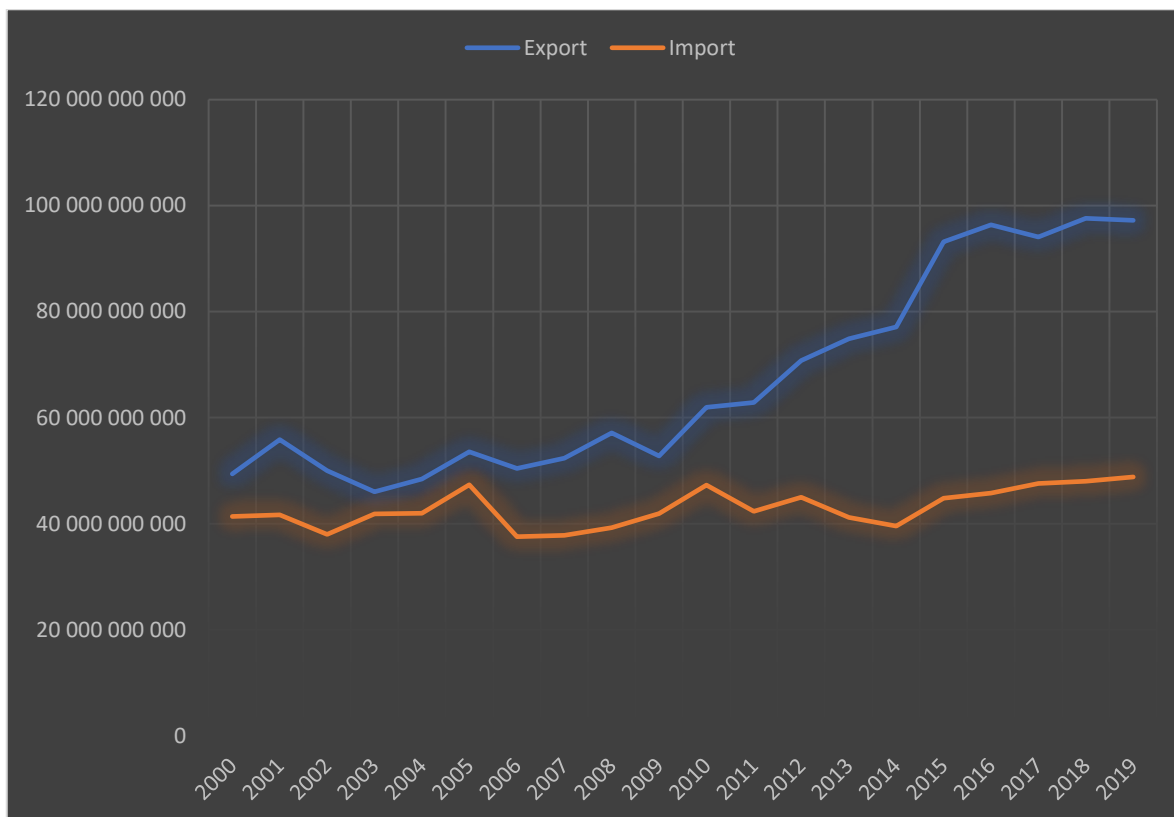
komplexnú sieť približne 1,2 milióna⁴⁸ súkromných a verejných spoločností v EÚ, ktoré zamestnávajú približne 11 miliónov ľudí a poskytujú tovar a služby občanom a podnikom v EÚ a jej obchodným partnerom. Doprava poskytuje Európanom aj mobilitu, čím významne prispieva k voľnému pohybu osôb na vnútornom trhu. Medzi hlavné výzvy odvetvia dopravy v EÚ patrí vytvorenie dobre fungujúceho jednotného európskeho dopravného priestoru, ktorý prepája Európu modernou, multimodálnou a bezpečnou dopravou, ktorá bude smerovať k nízko emisnej mobilite, ktorá si vyžaduje aj zníženie ďalších negatívnych externalít v doprave.

Ako môžeme vidieť na grafe č. 18 počiatočná hodnota obchodu s danou komoditnou skupinou bola v roku 2000 na úrovni 49 mld. EUR pri vývoze a 41 mld. EUR pri dovoze. Vývoz pri tejto komoditnej skupine mal rastúci trend, pričom v roku 2008 dosiahol hodnotu 57 mld. EUR a ani kríza v roku 2009 nespôsobila príliš veľký výkyv trendu, ale úroveň investícií do infraštruktúry sa znížila. V roku 2009 bola hodnota na úrovni 53 mld. EUR, čo predstavovalo pokles o 4 mld. EUR. Od roku 2009 trend grafu rástol, pričom v roku 2015 dosiahol hodnotu 93 mld. EUR a v roku 2019 až 97 mld. EUR. Pri dovoze tejto komoditnej skupiny môžeme vidieť, že od roku 2000 narástol dovoz a mal maximum v roku 2005, kde dosiahol hodnotu 47 mld. EUR, čo bol nárast oproti roku 2000 o 6 mld. EUR. Nasledujúci rok ale klesol na hodnotu 37 mld. EUR. Ďalšie väčšie zvýšenie dosiahol obchod v roku 2010, kde dosiahol hodnotu 47 mld. EUR a v podobnom trende pokračoval aj ďalšie roky. Keď v roku 2019 prekročil hranicu 48 mld. EUR. V rámci krajín s danou komoditnou skupinou najviac obchodovalo Nemecko, Francúzsko a Írsko. Pri dovoze dosiahlo Nemecko v roku 2019 hodnotu 10 mld. EUR, čo predstavovalo 20,7 % z celkového podielu dovozu. Nasledujúcou krajinou bolo Írsko, ktoré dosiahlo úroveň 9 mld. EUR, čo predstavovalo 18,8 % a tretie bolo Francúzsko, ktoré dosiahlo úroveň 8 mld. EUR, čo predstavovalo 16,2 %. Pri vývoze spomenieme len dve krajiny, a to Francúzsko a Nemecko. Francúzsko v rámci vývozu dosiahol hodnotu 38 mld. EUR čím predbehlo aj Nemecko. Táto hodnota vývozu predstavovala 38,9% z celkového podielu vývozu. Nemecko dosiahlo vývoz v hodnote 31 mld. EUR, čo predstavovalo 32,4 %. V súčte tieto krajiny mali vývoz v hodnote

⁴⁸ EUROPEAN COMMISSION (2019): Transport in the European Union. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

69 mld. EUR, čo predstavovalo z celkového podielu na vývoze viac ako 71% obchodu za rok 2019.

Graf 18 Vývoj komoditnej skupiny 79 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.2.9 Komoditná skupina 84 - odevy a odevné doplnky

Textilný a odevný priemysel je rôznorodý sektor, ktorý má dôležitú úlohu v európskom spracovateľskom priemysle a zamestnáva 1,7 milióna ľudí⁴⁹. Textilný a odevný priemysel zahŕňa širokú škálu činností od transformácie prírodných (bavlna, ľan, vlna atď.) alebo syntetických (polyester, polyamid atď.) vlákien na priadzu a tkaniny až po výrobu najrôznejších výrobkov. Ktorými sú špičkové syntetické priadze, posteľná bielizeň, priemyselné filtre a odevy. Textilný a odevný priemysel je dôležitou súčasťou európskeho výrobného priemyslu a hrá rozhodujúcu úlohu v hospodárstve a sociálnom blahobyte

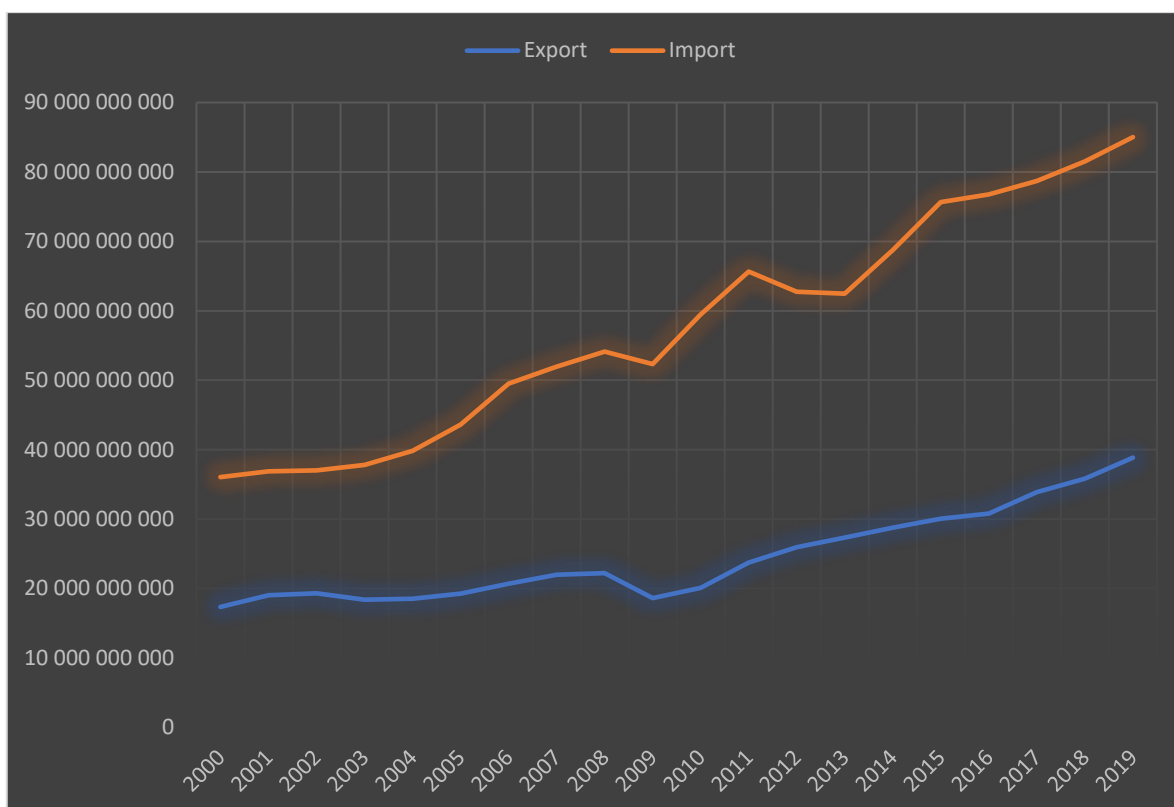
⁴⁹EUROPEAN COMMISSION (2019): Textiles and clothing in the EU. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/sectors/fashion/textiles-clothing/eu_en

v mnohých regiónoch Európy. Podľa údajov z roku 2013 bolo v priemysle 185 000 spoločností, ktoré zamestnávajú 1,7 milióna ľudí. Tento sektor EÚ je založený na malých podnikoch. Spoločnosti s menej, ako 50 zamestnancami tvoria viac, ako 90 % pracovnej sily a produkujú takmer 60 % pridanej hodnoty. Konkurencieschopnosť si zachovali aj subdodávatelia alebo premiestnili výrobné zariadenia, kvôli procesom náročným na pracovnú silu. Časti spoločností premiestnili do krajín s nižšími nákladmi na pracovnú silu, najmä v euro-stredomorskej oblasti. Globalizácia a technologický pokrok viedli tiež k prehodnoteniu stratégie zoskupovania textilného a odevného priemyslu. Aj, keď hrá dôležitú úlohu pri niektorých činnostiach, spolupráca na miestnej, okresnej alebo regionálnej úrovni sa čoraz viac ukázala ako nedostatočná na zabezpečenie udržania výrobného reťazcu v tesnej geografickej blízkosti európskeho trhu. Preto sa toto zoskupenie diverzifikovalo na širšiu geografickú oblasť, to je v paneuro-stredomorskej oblasti.

Na grafe č. 19 môžeme vidieť vývoj tejto komoditnej skupiny. V rámci odevov a odevných doplnkov bola EÚ hlavne dovozcom. Už v roku 2000 mal dovoz hodnotu 36 mld. EUR a tento rastúci trend sme mohli vidieť až do roku 2008, kde dosiahol úroveň 54 mld. EUR a ani kríza v roku 2009 nezapríčinila tak veľký prepád obchodu s danou komoditou. Pričom v roku 2009 klesla hodnota oproti roku 2008 na úroveň 52 mld. EUR, čo predstavovalo prepád iba o 2 mld. EUR, čo v porovnaní s inými komoditnými skupinami nie je veľký prepád. Následný trend bol rastúci pričom maximum dosiahol v roku 2019, a to na úroveň 85 mld. EUR. Za rok 2000 EÚ dosiahla hodnotu vývozu danej komoditnej skupiny na úrovni 17 mld. EUR, pričom následný rast bol stabilný iba s menším výkyvom v roku 2009 spôsobeným pravdepodobne krízou. V roku 2009 sa vývoz prepadol o 4 mld. EUR v porovnaní s rokom 2008, kde vývoz dosiahol hodnotu 22 mld. EUR. Vývoz komoditnej skupiny už bol naďalej stabilný a v roku 2019 dosiahol hodnotu 39 mld. EUR. Čo bolo zvýšenie vývozu o 21 mld. EUR v porovnaní s najnižšou nameranou hodnotou v roku 2009. Za rok 2019 najvyšší obchod zaznamenali krajiny Nemecko, Taliansko, Španielsko a Francúzsko. V rámci dovozu to bolo práve Nemecko s hodnotou takmer 20 mld. EUR, čo predstavovalo 23,10 % z celkového podielu dovozu. Nasledovalo Španielsko, ktoré dosiahlo dovoz na úrovni 13 mld. EUR, čo predstavovalo 15,5 % a Francúzsko, ktoré dosiahlo dovoz na úrovni 12 mld. EUR, čo predstavovalo 14,15 % z celkového podielu dovozu. Ďalšie krajiny v dovoze boli Holandsko a Taliansko. Najväčším vývozcom do tretích krajín bolo Taliansko, pričom vývoz tejto krajiny dosiahol úroveň takmer 14 mld. EUR, čo predstavovalo až 35,3% z celkového podielu vývozu. Ďalšou krajinou s najvyššou

hodnotou bolo Nemecko, ktoré malo vývoz v hodnote 6 mld. EUR, čo predstavovalo 15,9%. Treťou krajinou bolo Španielsko s celkovým vývozom 5,6 mld. EUR, čo predstavovalo 14,4%. Slovensko v tejto komoditnej skupine dosiahlo veľmi nízke hodnoty. V rámci dovozu to bolo iba 291 mil. EUR a táto hodnota predstavovala 0,34% z celkového podielu na dovoze a pri vývoze to bolo 93 mld. EUR toto predstavovalo iba 0,24% z celkového podielu na vývoze.

Graf 19 Vývoj komoditnej skupiny 84 extra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

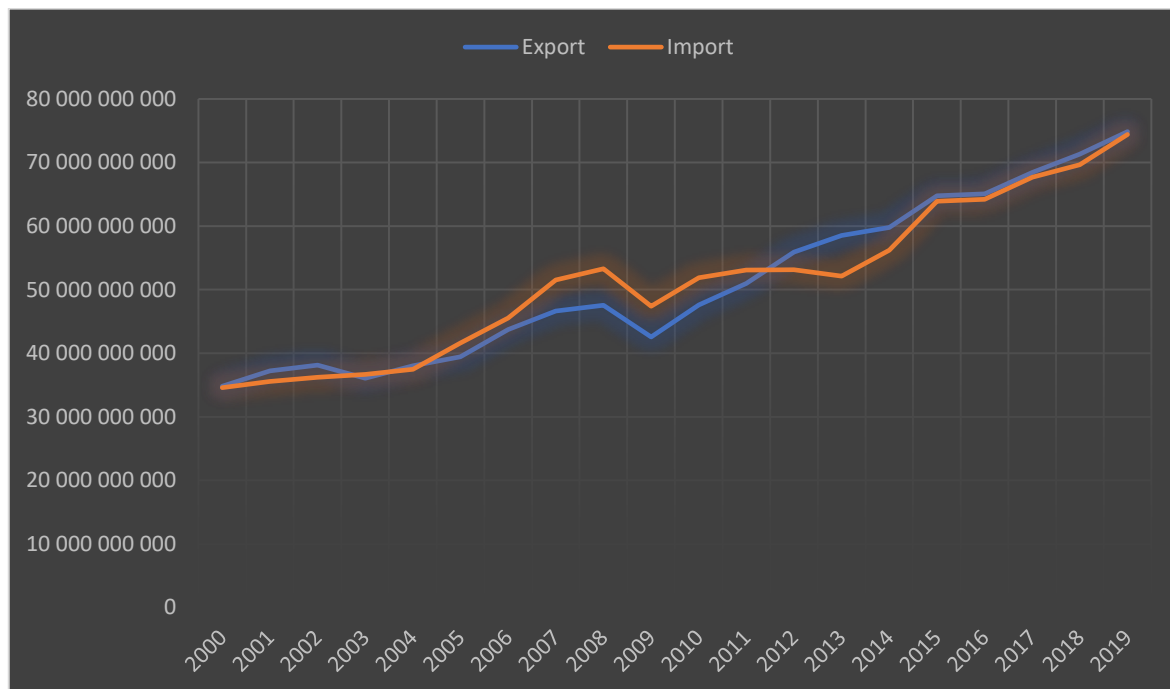
3.2.10 Komoditná skupina 89 - rôznorodé priemyselné výrobky

Na nasledujúcom grafe č. 20 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny 89 – rôznorodé priemyselné výrobky. V rôznorodých priemyselných výrobkoch nájdeme komoditné podskupiny ako 894 - Detské kočíky, hračky, hry a športové potreby, 893 - výrobky z plastov, 897 - Klenoty a predmety z drahých materiálov a ďalšie. Počiatočná hodnota v roku 2000 bola pri dovoze 34 mld. EUR a tento trend bol rastúci až do roku 2009.

V 2008 dosiahol dovoz hodnotu 53 mld. EUR, čo bol nárast oproti roku 2000 o 19 mld. EUR. Kríza, ale spôsobila pád dovozu s touto komoditnou skupinou, a to na úroveň 47 mld. EUR, čo predstavovalo prepád o 6 mld. EUR oproti roku 2008. Od roku 2010 – 2013 môžeme vidieť pomalý a stabilný rast kedy dosiahol v roku hodnotu 52 mld. EUR. Od roku 2014 môžeme vidieť rast trendu až po rok 2019, kde dovoz danej komoditnej skupiny dosiahol maximum, a to hodnotu 74 mld. EUR. Za obdobie 6 rokov sa dovoz zvýšil o 22 mld. EUR. V rámci vývozu počiatočná hodnota v roku 2000 bola takmer 35 mld. EUR s následným rastom až do roku 2008, kde dosiahla úroveň 47 mld. EUR a následný pokles začiatok roku 2009 na hodnotu 42 mld. EUR, čo predstavovalo pokles o 5 mld. EUR. Od roku 2010 môžeme vidieť na grafe už len rast trendu s vrcholom v roku 2019 kedy vývoz dosiahol najvyššiu hodnotu za merané obdobie, a to 75 mld. EUR. Krajiny, ktoré obchodovali najviac s danou komoditnou skupinou za rok 2019 boli Nemecko, Holandsko, Francúzsko a Taliansko. Pričom v rámci vývozu dosiahlo Nemecko hodnotu 22,2 % z celkového podielu na vývoze. Za ním nasledovalo Francúzsko s 13 mld. EUR, čo predstavovalo 17,5 % a tretie bolo Taliansko s hodnotou 10 mld. EUR a s podielom 13,6 %. V rámci dovozu malo prvenstvo Nemecko s hodnotou takmer 17 mld. EUR, čo predstavovalo 22,5 % z celkového podielu dovozu. Holandsko malo druhý najvyšší dovoz s hodnotou 13 mld. EUR, čo predstavovalo 17,7 % a treťou krajinou bolo Francúzsko, ktoré malo vývoz na úrovni takmer 13 mld. EUR, a to predstavovalo 17,2 % z celkového podielu dovozu. Pre porovnanie Slovensko malo v danej komoditnej skupine dovoz na úrovni

443 mil. EUR, čo predstavovalo 0,6 % na celkovom dovoze a v rámci vývozu dosiahlo úroveň 315 mil. EUR, teda podiel na celkový vývoz bol 0,4 %.

Graf 20 Vývoj komoditnej skupiny 89 extra-EÚ obchodu

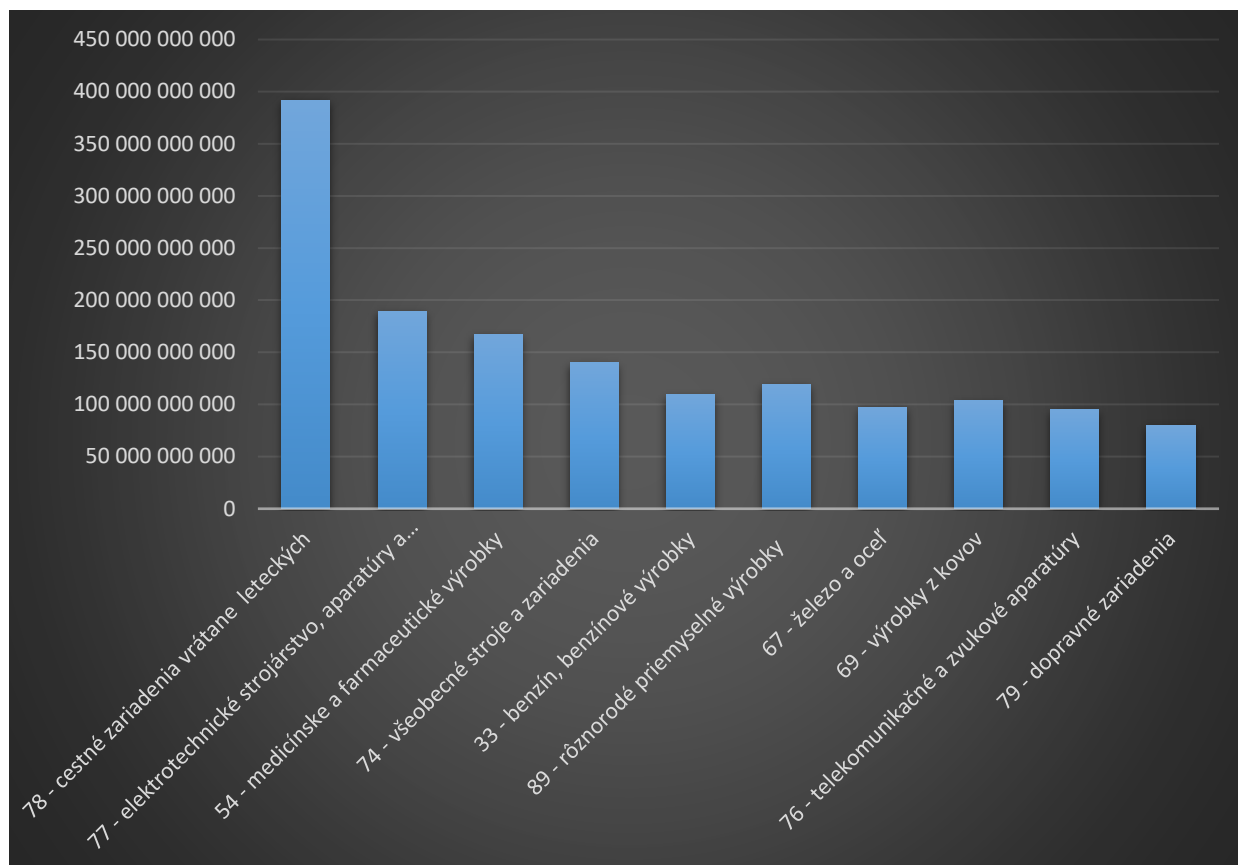

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3 Intra-EÚ obchod

V tejto časti práce uvádzame desať komoditných skupín, ktoré za rok 2019 dosiahli obchod v intra-EÚ importe na úrovni takmer 50 %, tieto komoditné skupiny sa vždy pohybujú na najvyšších priečkach intra-EÚ obchodu.

Graf 21 Desať najvýznamnejších komoditných skupín v Intra-EÚ obchode

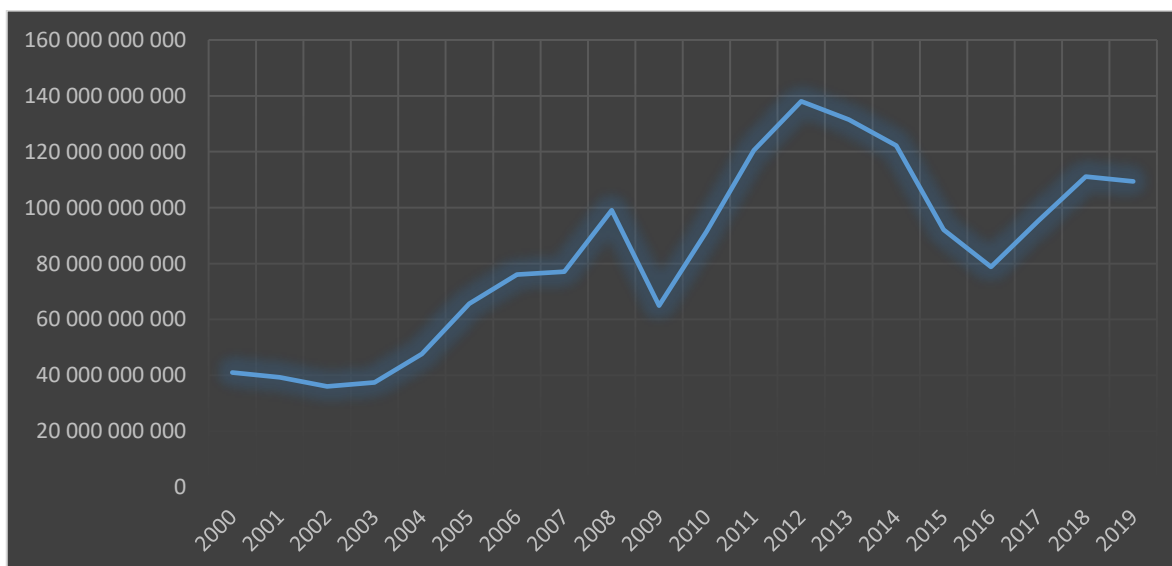
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.1 Komoditná skupina 33 - benzín, benzínové výrobky

Na grafe č. 22 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny 33 – benzín, benzínové výrobky. Počiatočná hodnota v roku 2000 bola 41 mld. EUR. Od roku 2000 až po rok 2008, v ktorom sme mohli vidieť vysoký nárast až na úroveň 99 mld. EUR. Následný prepád obchodu v rámci krajínami EÚ v dôsledku finančnej krízy na úroveň 65 mld. EUR. Môžeme vidieť, že trend grafu bol úzko spätý s cenami ropy, ktoré sme analyzovali v podkapitole 4.2.1 V rámci intra-EÚ obchodu môžeme vidieť, že od roku 2010 tu bol vysoký nárast

obchodu s danou komoditnou skupinou a to s maximom v roku 2012 na úrovni 138 mld. EUR. Tento rastúci trend, ale nevydržal dlho, keďže už v roku 2013 obchod stagnoval a prepadol sa o 7 mld. EUR oproti roku 2013, a to na úroveň 131 mld. EUR. Stagnácia obchodu s danou komoditnou skupinou pokračovala, keď v roku 2016 poklesla, a to na úroveň okolo 79 mld. EUR. Môžeme vidieť veľmi veľký prepád v porovnaní s maximom v roku 2012 to bol prepád o 59 mld. EUR. Čo bol najväčší prepád zaznamenaný v sledovanom období. Po roku 2016 sa obchod mierne stabilizoval a začal znova narastať, ale už sa ani zďaleka nepriblížil obchodnému maximum, ktoré sa dosiahlo v roku 2012. Pričom v 2019 dosiahol hodnotu 109 mld. EUR. V rámci teritoriálnej štruktúry najviac s danou komoditnou skupinou obchodovalo Belgicko, Nemecko a Holandsko. Pričom v intra-EÚ obchode najviac dovážalo Belgicko, a to na úrovni 25 mld. EUR, čo predstavovalo 23 % z celkového podielu na dovoze v roku 2019. Ďalej nasledovalo Nemecko s hodnotou dovozu 22 mld. EUR, čo predstavovalo 21 % z celkového podielu na dovoze. a tretie bolo Holandsko, a to s hodnotou 15 mld. EUR, čo predstavovalo 14 % z celkového podielu na dovoze. Pri vývoze malo najvyšší obchod s danou komoditnou skupinou Holandsko s podielom 32 % na celkovom vývoze za rok 2019, a to predstavovalo 36 mld. EUR. Nasledovalo Belgicko s hodnotou 16 mld. EUR, čo predstavovalo 14 % z celkového podielu dovozu. Tretie miesto si zabezpečilo Nemecko s hodnotou 10 mld. EUR, čo predstavovalo 9 % z celkového podielu dovozu.

Graf 22 Vývoj komoditnej skupiny 33 intra-EÚ obchodu

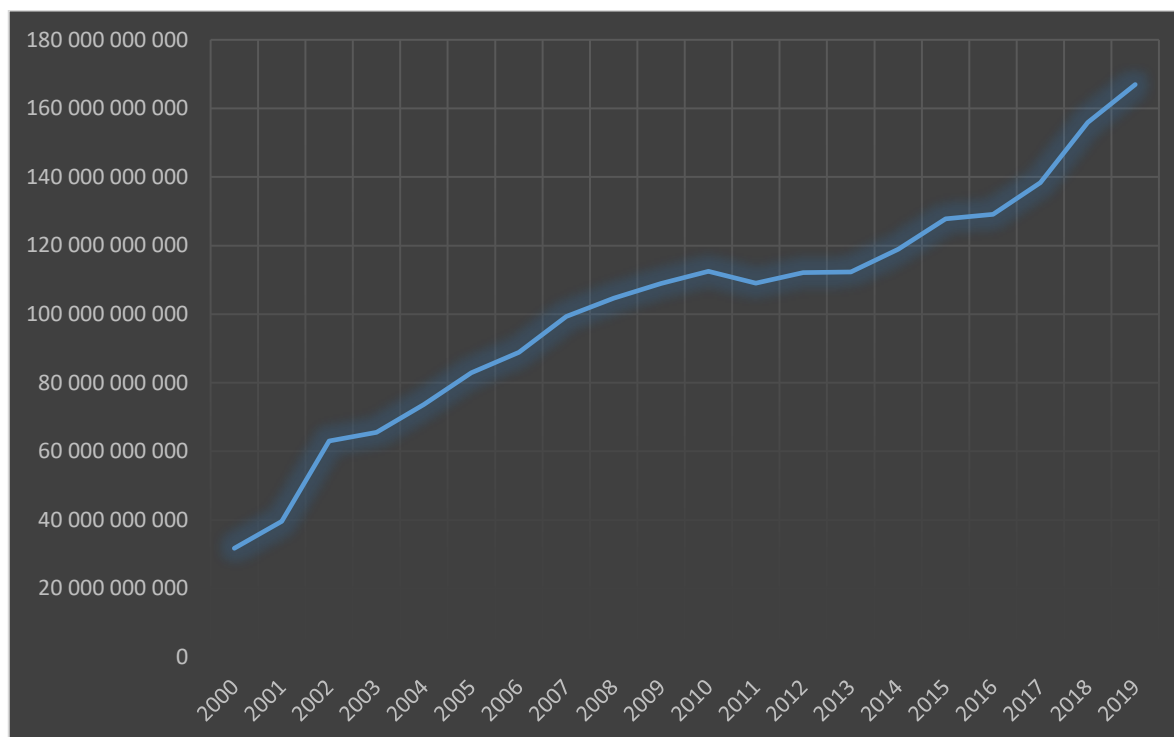

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.2 Komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky

Na grafe č. 23 analyzujeme komoditnú skupinu 54 - medicínske a farmaceutické výrobky, ktoré mali v predošlej kapitole v rámci extra-EÚ obchodu takmer iba rastúci trend a boli veľmi dôležitou komoditnou skupinou v rámci obchodu EÚ. Obchod v rámci intra- EÚ s touto komoditnou skupinou mal rovnaký priebeh, ako pri extra-EÚ obchode. Komoditná skupina mala takmer stále rastúci trend. V roku 2000 bol obchod s danou komoditnou skupinou na úrovni takmer 32 mld. EUR za 2 roky narástol obchod tejto komoditnej skupiny takmer o polovicu, keď v roku 2002 dosiahol úroveň 63 mld. EUR. Ako sme už spomínali aj v predchádzajúcej kapitole ani kríza nevyvolala pokles obchodu s touto komoditou skupinou. Obchod tak rapídne stúpil, že v roku 2010 dosiahol úroveň 112 mld. EUR. Čo bol v porovnaní s rokom 2000 rozdiel o 80 mld. EUR. Nasledujúce roky obchod narastal kedy v roku 2015 dosiahol medzi hodnotu takmer 128 mld. EUR a v roku 2019 dosiahol najvyššiu nameranú hodnotu, a to 167 mld. EUR. Za necelé dve dekády sa obchod viac, ako 5-krát znásobil. Pri teritoriálnej štruktúre bolo jednoznačnou jednotkou Nemecko, ktoré dokázalo doviesť aj vyviesť rovnakú hodnotu objemu za rok 2019. To bolo 35 mld. EUR, čo predstavovalo 21 % z celkového podielu pri oboch obchodných tokoch, čo znamenalo, že Nemecko malo nulové saldo obchodu, a teda obchodná bilancia bola vyrovnaná, lebo vývoz sa rovnal dovozu. Ďalšie krajiny, ktoré mali najvyšší objem obchodu bolo Belgicko, Francúzsko a Holandsko. Pričom Belgicko dosiahlo druhú najvyššiu hodnotu v rámci dovozu, a to 25 mld. EUR, čo predstavovalo 15 % z celkového dovozu. Treťou krajinou v dovoze to bolo Francúzsko, a to s hodnotou 20 mld. EUR, čo predstavovalo 12 % z celkového dovozu. Vo vývoze to po Nemecku bolo Holandsko s hodnotou 22 mld. EUR, čo predstavovalo 14 % z celkového vývozu. Treťou krajinou to bolo Belgicko s podobnou hodnotou, ako Holandsko a malo len o 1 % menej ako Holandsko, a to 21,9 mld. EUR.

Graf 23 Vývoj komoditnej skupiny 54 intra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

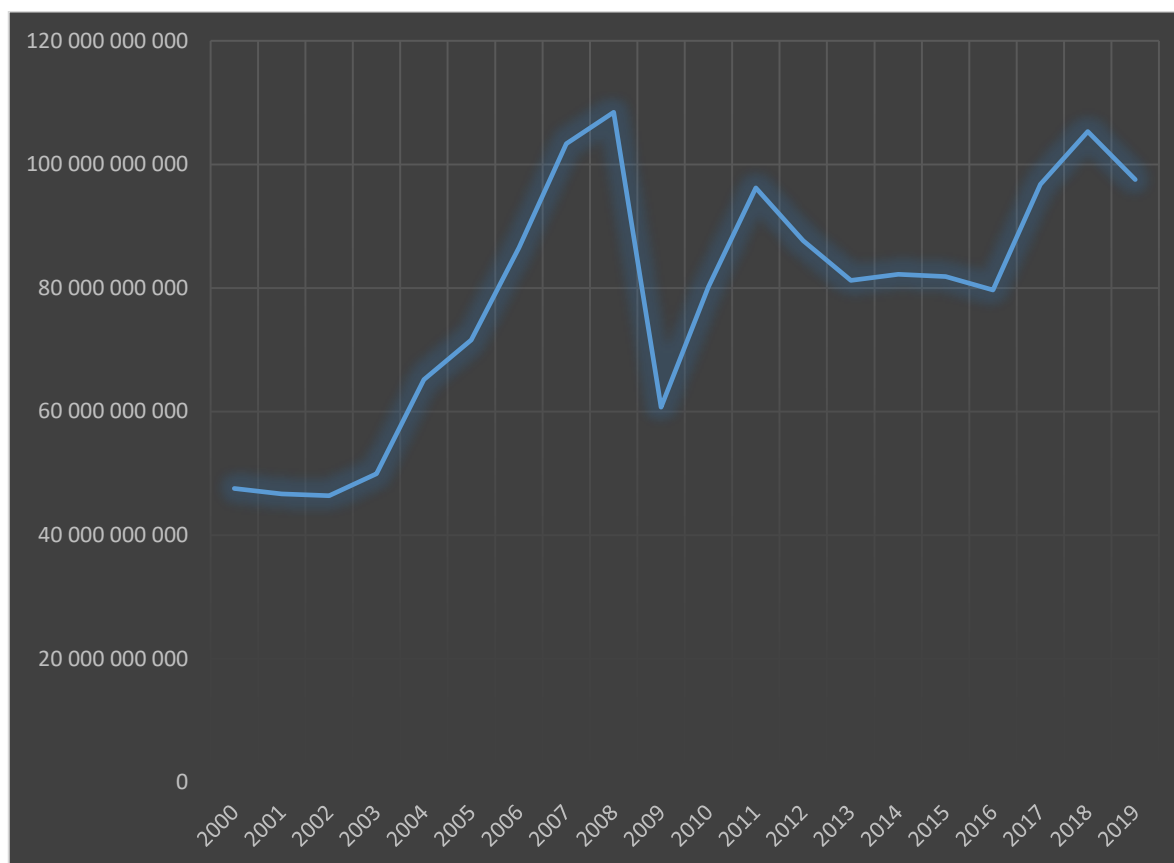
3.3.3 Komoditná skupina 67 - železo a oceľ

Na grafe č. 24 sme analyzovali komoditnú skupinu 67 - železo a oceľ. Európsky⁵⁰ oceliarsky priemysel je svetovým lídrom v oblasti inovácií a environmentálnej udržateľnosti. Priamo zamestnáva 330 000 vysoko kvalifikovaných pracovníkov a prostredníctvom nepriamych a indukovaných účinkov podporuje viac ako 2,2 milióna pracovných miest. Sektor produkuje priemerne 170 miliónov ton ocele ročne na viac ako 500 závodoch na výrobu ocele v 23 členských štátoch EÚ. Oceľ je úzko prepojená s európskym výrobným a stavebným priemyslom a je oporou pre rozvoj, rast a zamestnanosť v Európe. Oceľ je najuniverzálnejší priemyselný materiál na svete. Tisíce rôznych druhov a druhov ocele vyvinutých v priemysle umožňujú moderný svet. Oceľ je 100 % recyklovateľná, a preto je základnou súčasťou obehového hospodárstva. Ako základný inžiniersky materiál je oceľ tiež

⁵⁰ EUROFER (2020); European Steel in Figures. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.eurofer.eu/assets/Uploads/European-Steel-in-Figures-2020.pdf>

podstatným faktorom pri vývoji a zavádzaní inovatívnych technológií zmierňujúcich CO₂, zlepšujúcich efektívne využívanie zdrojov a podporujúci udržateľný rozvoj v Európe. Známa v EÚ je Európska oceľarska asociácia (EUROFER), ktorá sa zaoberá oceľarským priemyslom. Počiatočná hodnota v roku 2000 bola na úrovni 47 mld. EUR. Obchod s touto komoditnou skupinou mal vysoký nárast v roku 2008 dosiahol hodnotu 108 mld. EUR. V roku 2009 sme zaznamenali prepád na úroveň takmer 61 mld. EUR, čo predstavovalo prepád o 47 mld. EUR pravdepodobne spôsobenou veľkou finančnou krízou a celosvetovým spomalením obchodu. Následne sa celosvetová situácia stabilizovala na úroveň 96 mld. EUR v roku 2011. Následne obchod poklesol na úroveň 80 mld. EUR v roku 2016. Po roku 2016 obchod narastal, kedy v roku 2018 dosiahol hodnotu 105 mld. EUR a v 2019 zas klesol na úroveň 97 mld. EUR. Ak si rozoberieme teritoriálnu štruktúru obchodu s danou komoditnou skupinou zistíme, že na prvom mieste s najvyšším objemom v oboch tokoch bolo Nemecko, a to s dovozom za rok 2019 na úrovni 22 mld. EUR, čo predstavovalo 23 % z celkového podielu dovozu. Pri vývoze to bola hodnota o niečo nižšia, a to na úrovni takmer 18 mld. EUR, čo predstavovalo 18 % z celkového podielu na vývoze. Na ďalších miestach boli krajiny ako Francúzsko, Taliansko a Belgicko. Pri dovoze sa na druhom mieste umiestnilo Francúzsko, a to s hodnotou 11 mld. EUR, čo predstavovalo 12 % z celkového podielu dovozu. Po Francúzsku nasledovalo Taliansko s hodnotou 9 mld. EUR a tento obchod predstavoval 9 % z celkového podielu dovozu. Pri vývoze sa za Nemeckom umiestnilo Taliansko, a to s hodnotou takmer 13 mld. EUR, čo predstavovalo 13 % z celkového vývozu a za ním nasledovalo Belgicko s takmer podobnou hodnotou, a to 12 mld. EUR, čo predstavovalo 12 % z celkového vývozu.

Graf 24 Vývoj komoditnej skupiny 67 intra-EÚ obchodu

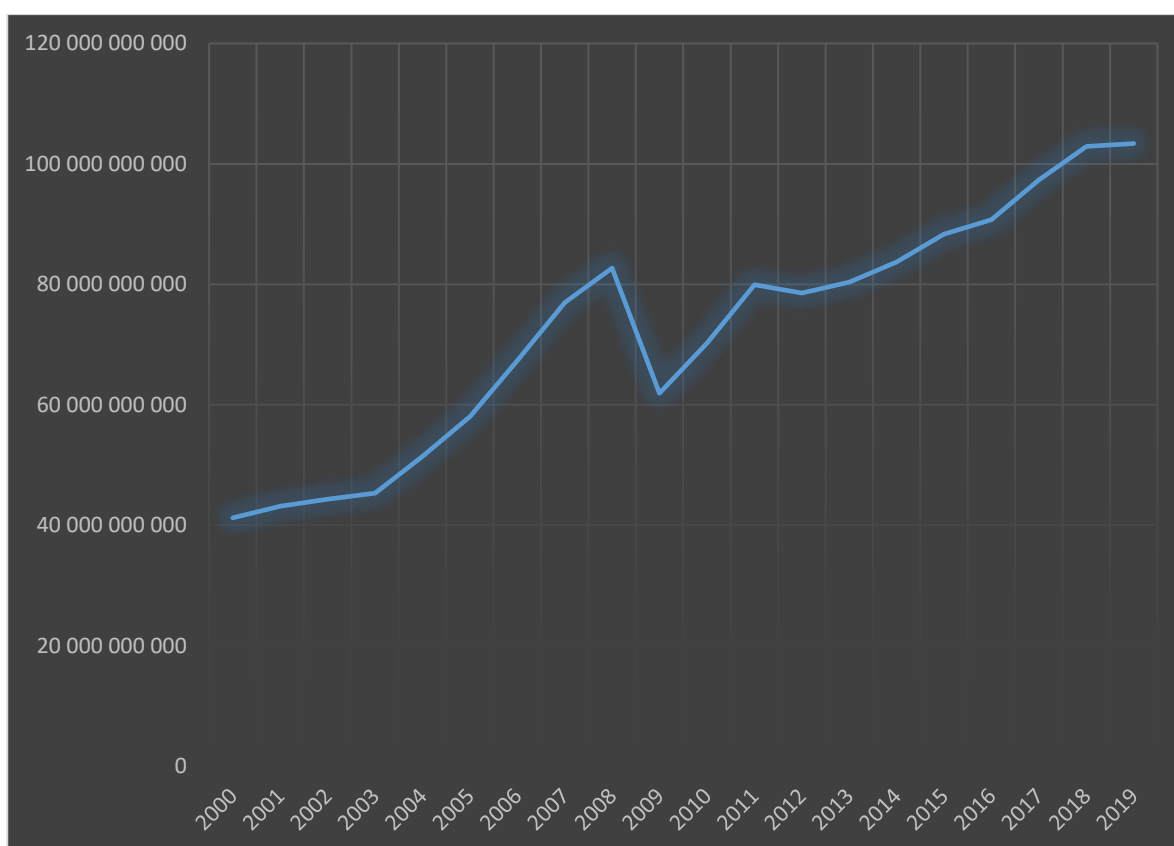
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.4 Komoditná skupina 69 - výrobky z kovov

Ďalšou najviac obchodovanou komoditnou skupinou boli výrobky z kovov zo skupiny 69. Na grafe č. 26 môžeme vidieť vývoj tejto skupiny. Počiatočná hodnota obchodu tejto skupiny v roku 2000 bola na úrovni 41 mld. EUR a mala rastúci trend. Tento rastúci trend dosiahol maximum v roku 2008, a to na úroveň takmer 83 mld. EUR. V nasledujúcom roku sa opakoval scenár, ktorý zasiahol viacero komoditných skupín rovnako a týmto scenárom pravdepodobne bola finančná kríza, ktorá spomalila celosvetový obchod. Obchod s výrobkami z kovov klesol na úroveň 62 mld. EUR, čo bol pokles o 21 mld. EUR oproti minulému roku. Od roku 2010 až po rok 2019 mal graf iba rastúci trend, pričom v roku 2019 dosiahol úroveň 103 mld. EUR. Obchod oproti roku 2000 vzrástol takmer 2,5 – krát. Pri teritoriálnej štruktúre v rámci dovozu to bolo na prvom mieste práve Nemecko, ktoré malo pri oboch tokoch najvyššiu hodnotu. V rámci dovozu to bolo na úrovni

takmer 27 mld. EUR, čo predstavovalo 26 % z celkového podielu dovozu a pri vývoze dosiahlo Nemecko objem obchodu za rok 2019 v hodnote 28 mld. EUR, čo predstavovalo 27 % z celkového podielu vývozu. Na druhom mieste v dovoze dosiahlo najvyššiu hodnotu obchodu Francúzsko na úrovni takmer 13 mld. EUR, čo predstavovalo 12 % z celkového podielu vývozu a tretie bolo Holandsko s hodnotou takmer 7 mld. EUR a s podielom 7 %. Pri vývoze za Nemeckom malo najvyššie hodnoty práve Taliansko s hodnotou takmer 12 mld. EUR, a to predstavovalo hodnotu 11 % z celkového podielu vývozu. Tretou krajinou vo vývoze bolo Poľsko, ktoré dosiahlo úroveň vývozu v hodnote 9 mld. EUR, a to predstavovalo 8 % z celkového podielu vývozu.

Graf 25 Vývoj komoditnej skupiny 69 intra-EÚ obchodu

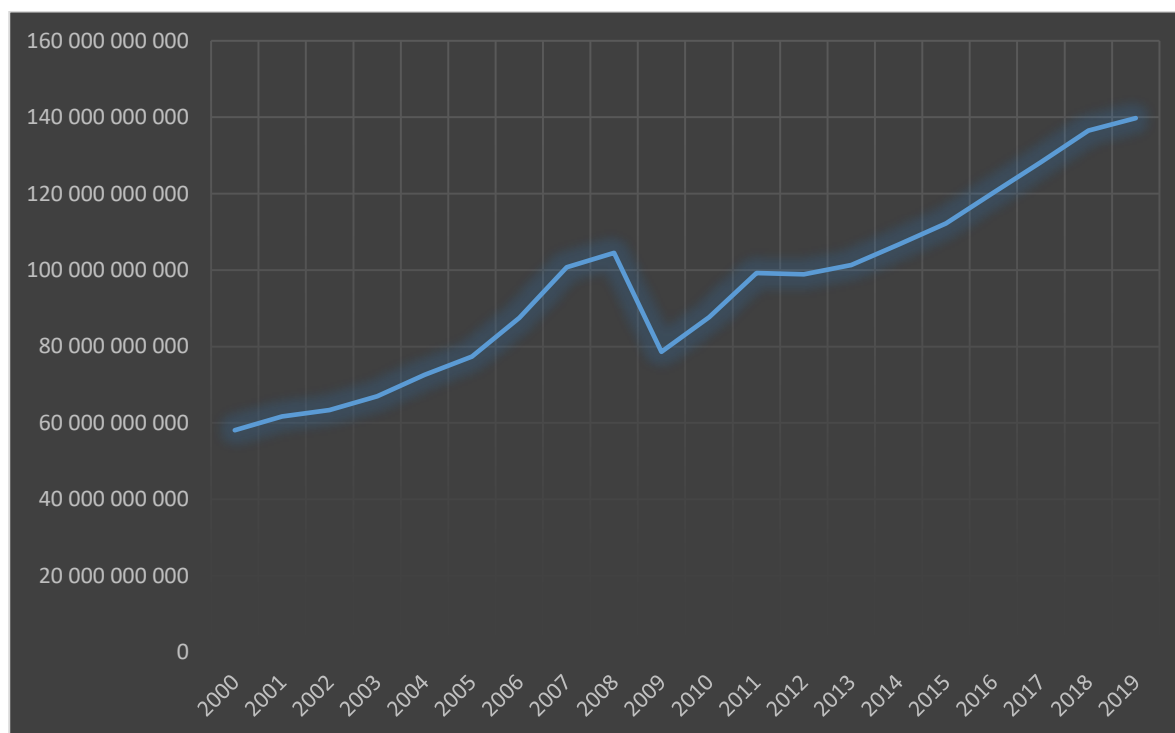
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.5 Komoditná skupina 74 - všeobecné stroje a zariadenia

Na grafe č. 26 môžeme vidieť komoditnú skupinu 74 - všeobecné stroje a zariadenia. Európske⁵¹ strojárstvo je základom európskeho hospodárstva, ktoré predstavovalo 12 % európskeho priemyslu a zamestnáva okolo 2,9 milióna ľudí za rok 2020. Počiatočná hodnota obchodu s danou komoditnou skupinou bola na úrovni 58 mld. EUR v roku 2000. Následný rastúci trend do roku 2008, kde dosiahol hodnotu na úrovni 104 mld. EUR, čo predstavovalo nárast o 46 mld. EUR oproti roku 2000. Teda hovoríme o takmer 6,5 mld. EUR raste za rok. Nasledujúci rok bola stagnácia celosvetového obchodu, ktorá spôsobila prepád a spomalenie hlavnou príčinou bola hospodárska kríza. V roku 2009 mal objem obchodu v rámci intra-EÚ úroveň iba niečo pod 79 mld. EUR. Za jeden rok obchod s danou komoditnou skupinou zaznamenal prepád o 25 mld. EUR. V nasledujúcom období dosiahol obchod rastúci trend, pričom v roku 2019 dosiahol maximum za celé sledované obdobie, a to na úroveň takmer 140 mld. EUR. S touto komoditnou skupinou najviac obchodovalo Nemecko, Taliansko a Francúzsko. V rámci dovozu aj vývozu na prvom mieste bolo Nemecko, ktoré dosiahlo v dovoze takmer 30 mld. EUR, čo predstavovalo 21 % z celkového podielu dovozu. Pri vývoze Nemecko dosiahlo úroveň 46 mld. EUR, čo predstavovalo 30 % z celkového podielu na vývoze. Druhý najvyšší dovoz malo Francúzsko, a to na úrovni 18 mld. EUR, čo predstavovalo 13 % z celkového podielu na dovoze. Treťou krajinou bolo Taliansko, a to s hodnotou takmer 11 mld. EUR, čo predstavovalo 8 % z celkového podielu na dovoze. V rámci vývozu sa na druhej priečke umiestnilo Taliansko s hodnotou takmer 23 mld. EUR, čo predstavovalo 15 % z celkového podielu vývozu. Na treťom mieste bolo Francúzsko, ktoré malo viac ako o polovicu menšiu hodnotu ako Taliansko, ale dosiahlo úroveň 11 mld. EUR, a to predstavovalo 7 % z celkového podielu na vývoze.

⁵¹ VDMA (2020): How to succeed: Strategic options for European machinery. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <http://ant.vdma.org/documents/196104/15495866/How+succeed+Strategic+options+for+European+Machinery.pdf/ac5c880a-48ab-446f-a73b-fa3c1ec7b835>

Graf 26 Vývoj komoditnej skupiny 74 intra-EÚ obchodu

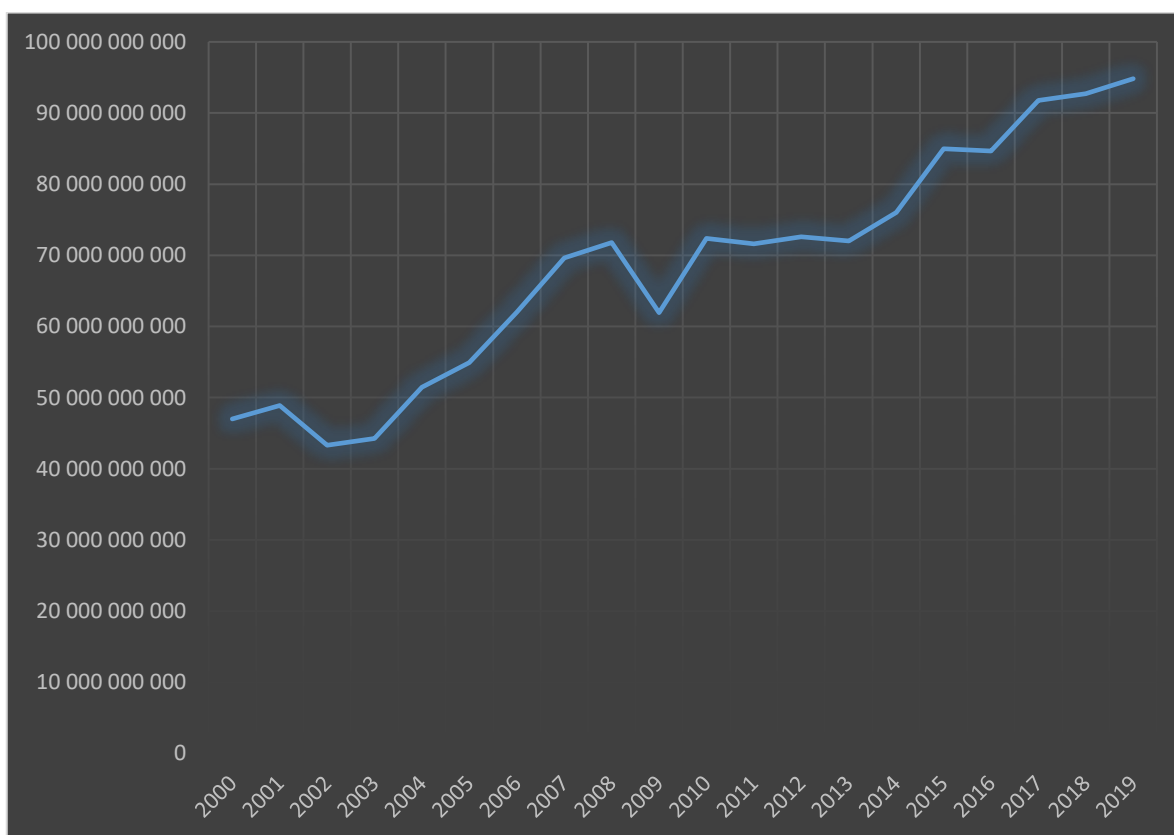
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.6 Komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparátúry

Na grafe č. 27 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny telekomunikačné a zvukové aparátúry zo skupiny 76. Počiatočná úroveň obchodu v roku 2000 bola na úrovni 47 mld. EUR následne môžeme vidieť klesajúci trend grafu, ktorý v roku 2002 klesol na hodnotu 43 mld. EUR. Od roku 2003 začal obchod s danou komoditnou skupinou rásť, keď v roku 2008 dosiahol hodnotu takmer 72 miliárd EUR. Následný prepád v roku 2009 pravdepodobne spôsobený finančnou a hospodárskou krízou, ktorá zapríčinila pokles celosvetového obchodu na úroveň 62 mld. EUR. Akonáhle sa celosvetový obchod stabilizoval z krízy môžeme vidieť hodnotu obchodu za rok 2010 na úrovni 72 mld. EUR a následný rastúci trend, ktorý dosiahol v roku 2016 hodnotu 85 mld. EUR a naďalej napredoval až do roku 2019, keď v tomto roku dosiahol hodnotu takmer 95 miliárd EUR. V teritoriálnej štruktúre najväčšiu časť obchodu zaznamenali Nemci, Česi, Francúzi a Holanďania. Pričom v rámci dovozu na prvej priečke bolo Nemecko s hodnotou 21 mld. EUR, čo predstavovalo 22 % z celkového podielu dovozu. Druhou krajinou v dovoze bolo

Francúzsko s 10 mld. EUR, a to predstavovalo 11 % z celkového podielu dovozu a tretou krajinou to bolo práve Holandsko s hodnotou takmer 7 mld. EUR, čo predstavovalo 7 % z celkového podielu dovozu. Pri vývoze na prvom mieste bola najviac obchodujúcou krajinou Holandsko s vývozom 32 mld. EUR, čo predstavovalo 30 % z celkového vývozu v rámci tejto komoditnej skupiny. Na druhom mieste bolo Nemecko s 14 mld. EUR, čo predstavovalo 13 % z celkového podielu na vývoze. Poslednou krajinou s top 3 krajín bolo Česko, a to s hodnotou 11 mld. EUR, a to predstavovalo 11 % z podielu na celkovom vývoze.

Graf 27 Vývoj komoditnej skupiny 76 intra-EÚ obchodu

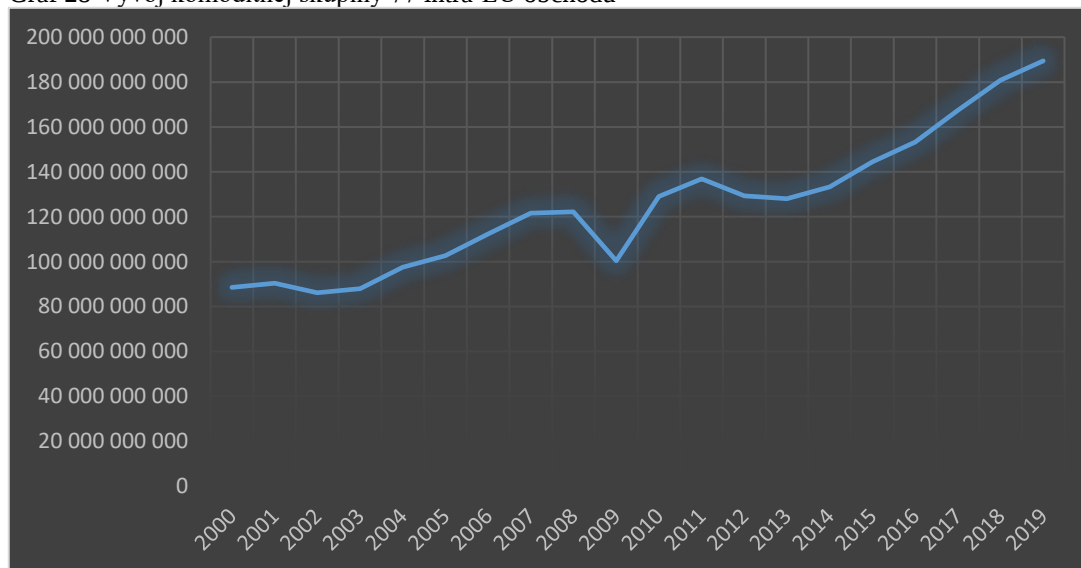

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.7 Komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia

Na nasledujúcom grafe č. 28 môžeme vidieť vývoj komoditnej skupiny 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenie. Táto komoditná skupina dosiahla obchod v roku 2000 na úrovni 88 mld. EUR a mala stabilný rastúci trend a v roku 2008 dosiahla maximum tohto rastu s hodnotou 122 mld. EUR začiatkom roku 2009 ale postihla svet finančná a hospodárska kríza ktorá zapríčinila prepád obchodu s danou komoditou o 22 mld. EUR a to na hodnotu 100 mld. EUR. Môžeme vidieť následné stabilizovanie svetového obchodu kedy v roku 2010 dosiahol obchod s danou komoditnou skupinou úroveň obchodu 129 mld. EUR a mal relatívny rastúci trend, pričom v roku 2011 obchod stúpol až na hodnotu takmer 137 mld. EUR a napredoval týmto trendom keď v roku 2019 dosiahol najvyššiu hodnotu v rámci skúmaného obdobia a to 189 mld. EUR. Pri tejto komoditnej skupine dosiahli najvyšší obchod tri krajiny pri oboch tokoch rovnaké. Krajina s najväčším objemom vývozu, ale aj dovozu bola práve Nemecko, ktoré dosiahlo v dovoze hodnotu 46 mld. EUR čo predstavovalo 24 % z celkového podielu na dovoze. Pri vývoze Nemecko dosiahlo o niečo vyššiu hodnotu, ktorá predstavovala hodnotu 54 mld. EUR a táto hodnota predstavovala 27 % z celkového podielu na vývoze. Na druhom mieste v dovoze to bolo Francúzsko s hodnotou 18 mld. EUR a to predstavovalo 10 % z celkového podielu na dovoze. Pri vývoze to na druhom mieste bolo Holandsko s hodnotou 26 mld. EUR čo predstavovalo 13 % z celkového podielu na vývoze. Na tretej priečke to v dovoze bolo Holandsko a to s hodnotou 14 mld. EUR čo predstavovalo 8 % z celkového podielu na dovoze. Pri vývoze to bolo Francúzsko a to s hodnotou 17 mld. EUR, čo predstavovalo 8 % z celkového podielu na vývoze.

Graf 28 Vývoj komoditnej skupiny 77 intra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

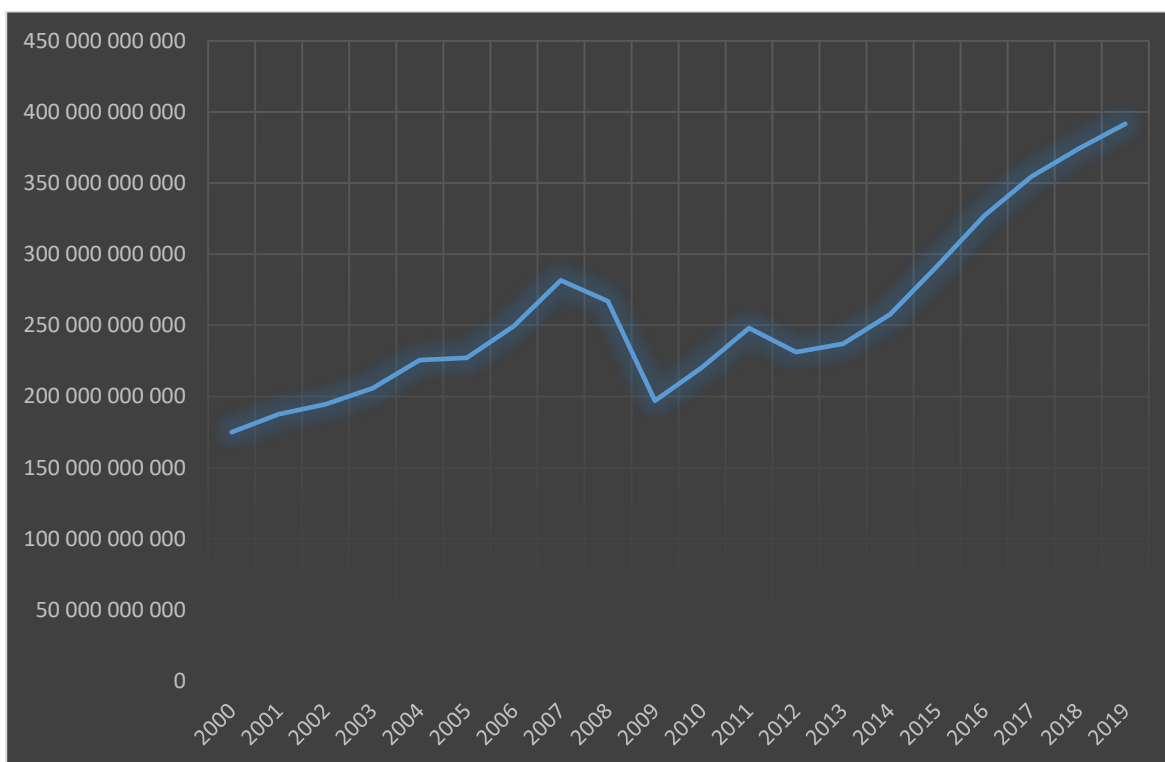
3.3.8 Komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých

Nasledujúca komoditná skupina cestné zariadenia vrátane leteckých zo skupiny 78 patrí medzi najvýznamnejšie komoditné skupiny v rámci obchodu Európskej únie podľa grafu č. 29 vieme povedať, že obchod s danou komoditnou skupinou dosiahol v roku 2000 hodnotu takmer 175 mld. EUR. Táto počiatočná hodnota je relatívne veľmi vysoká v porovnaní s ostatnými komoditnými skupinami. Vieme to pripísať aj tomu, že v rámci Európskej únie jazdilo na cestách vyše 280 miliónov⁵² automobilových vozidiel. Od roku 2000 môžeme povedať, že obchod s danou komoditnou skupinou rástol a to vyvrcholilo v roku 2007 kedy obchod dosiahol úroveň 281 miliárd EUR. Po tomto roku sme zaznamenali prepád obchodu s danou komoditnou skupinou, ktorý bol spôsobený hlavne finančnou a hospodárskou krízou, ktorá spomalila celosvetový obchod, pričom obchod s danou komoditnou skupinou klesol na úroveň 197 miliárd EUR v roku 2009 a toto bol prepád oproti roku 2007 o 84 mld. EUR. V nasledujúcom období bol obchod s komoditnou skupinou už iba rastúcim, pričom trend dosiahol svoje maximum v roku 2019 a to na úrovni takmer 392

⁵² ACEA (2021): Vehicles in Use. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.acea.be/statistics/tag/category/vehicles-in-use>

miliárd EUR. Ak sa pozrieme na teritoriálnu štruktúru obchodu s danou komoditnou skupinou, vieme konštatovať, že krajiny, ktoré mali najvyšší obchod boli Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Španielsko. Najvyšší obchod s danou komoditnou skupinou malo na prvom mieste Nemecko, ktoré dosiahlo dovoz na úrovni takmer 90 mld. EUR, čo predstavovalo 23 % z celkového podielu dovozu. Na druhej priečke bolo Francúzsko, ktoré malo obchod na úrovni 52 mld. EUR s podielom 13 % z celkového podielu na dovoze. Tretou krajinou v rámci dovozu bolo Taliansko, ktoré malo hodnotu takmer 33 mld. EUR, čo predstavovalo podiel 8 %. V rámci vývozu na prvom mieste bolo Nemecko, ktoré dosiahlo obchod v roku 2019 takmer 93 mld. EUR, čo predstavovalo podiel takmer 25 %. Na druhej priečke bolo Španielsko, ktoré dokázalo vyvážať v rámci EÚ objem obchodu na úrovni takmer 35 mld. EUR, čo predstavovalo 9,3 % podielu. Tretou krajinou bolo Francúzsko, ktoré malo hodnotu 34 mld. EUR, a to predstavovalo 9 % z celkového podielu na vývoze.

Graf 29 Vývoj komoditnej skupiny 78 intra-EÚ obchodu

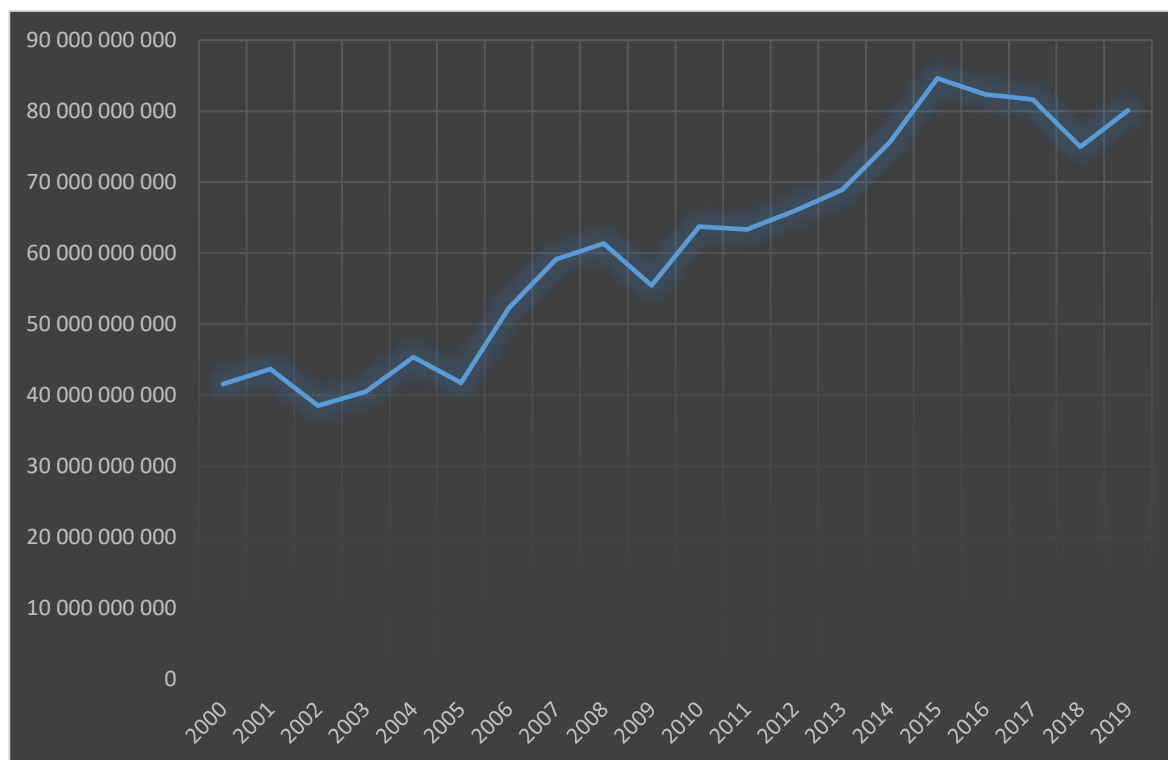

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.9 Komoditná skupina 79 - dopravné zariadenia

Na grafe č. 30 môžeme vidieť komoditnú skupinu 79 - dopravné zariadenia. Počiatočná hodnota obchodu s touto komoditou skupinou bola to na úrovni takmer 42 mld. EUR v roku 2000. Trend obchodu tejto komoditnej skupiny bol veľmi stabilný, pričom v roku 2008 dosiahol hodnotu obchodu 61 miliarda EUR a bolo to maximum za obdobie od roku 2000 do roku 2008. Následný prepád v roku 2009 spôsobený veľkou finančnou krízou mal za následok mierny pokles obchodu, a to na úroveň 55 mld. EUR. V nasledujúcom období obchod s danou komoditnou skupinou mal rastúci trend, pričom dosiahol maximum v roku 2015 s hodnotou takmer 85 mld. EUR. Trend grafu jemne klesal a v roku 2019 dosiahol hodnotu 80 mld. EUR, čo bolo o 5 mld. EUR menej v porovnaní s rokom 2015. Teritoriálna štruktúra pri tejto komoditnej skupine bola nasledovná. Nemecko ako líder v oboch tokoch, pričom v dovoze dosiahol úroveň takmer 26 % mld. EUR, čo predstavovalo 32 % z celkového podielu na dovoze. Na druhej priečke bolo Francúzsko, ktoré dosiahlo 14 mld. EUR s podielom 18% a treťou krajinou s najvyšším obchodom bolo Írsko, ktoré dosiahlo obchod na úrovni 12 mld. EUR s podielom 15 % na celkovom dovoze. Pri vývoze na prvej priečke bolo už vyššie spomenuté Nemecko, ktoré dosiahlo vysokú hodnotu takmer 26 mld. EUR s podielom na úrovni 41 % z celkového podielu na vývoze. Druhou krajinou bolo Francúzsko, ktoré malo takmer o polovicu nižší vývoz oproti Nemecku, a to na úrovni 15 mld. EUR s podielom 23 %. Na treťom mieste bolo Španielsko s hodnotou necelých 6 mld. EUR, a to predstavovalo 9 % z celkového podielu na vývoze.

Graf 30 Vývoj komoditnej skupiny 79 intra-EÚ obchodu

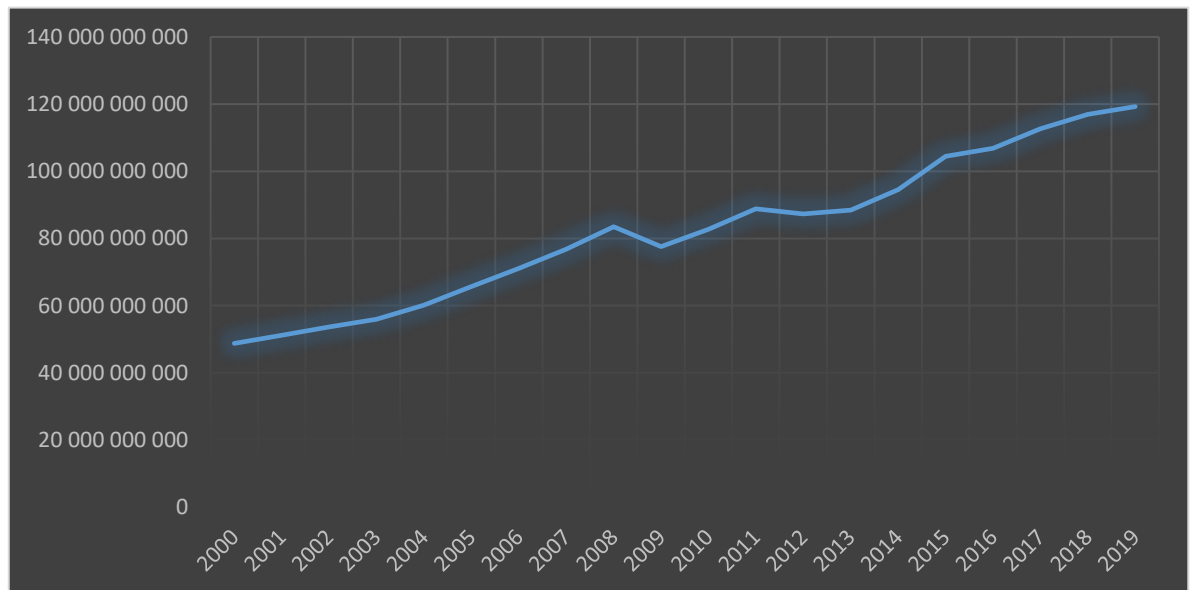
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.3.10 Komoditná skupina 89 - rôznorodé priemyselné výrobky

Na grafe č. 31 môžeme vidieť vývoj rôznorodých priemyselných výrobkov zo skupiny 89. Počiatočná úroveň obchodu v roku 2000 bola na úrovni 49 mld. EUR. Trend grafu naznačuje, že obchod s danou komoditou prudko narastal, keď v roku 2008 dosiahol úroveň obchodu na úrovni takmer 84 mld. EUR. Začiatkom roka 2009 začal obchod s danou komoditnou skupinou klesať, keď sa prepadol na hodnotu okolo 78 mld. EUR, čo predstavovalo prepád o 6 mld. EUR behom jedného roka. Po roku 2009 sa obchod začal pomaly spamätávať a dosiahol rast s medziročným maximom v roku 2015 na úrovni 104 mld. EUR a s celkovým maximom v roku 2019 na úrovni 119 mld. EUR. S danou komoditnou skupinou mali najvyšší obchod krajiny Nemecko, Francúzsko, Holandsko a Poľsko. Pričom v rámci dovozu Nemecko dosiahlo obchod na úrovni 26 mld. EUR, a to predstavovalo 22 % z celkového podielu na dovoze. Na druhej priečke bolo Francúzsko, ktoré dosiahlo obchod v roku 2019 na úrovni 18 mld. EUR, čo predstavovalo 15 % podielu.

Na treťom mieste bolo práve Holandsko, ktoré malo obchod na úrovni 9 mld. EUR s podielom 8 %. Pri vývoze malo najvyšší podiel obchodu Nemecko, ktoré dosiahlo hodnotu takmer 29 mld. EUR, čo predstavovalo 23 % z celkového podielu na vývoze. Na druhej priečke bolo Holandsko, ktoré malo 18 mld. EUR a 15 % z celkového podielu na vývoze. Poľsko, ako tretie dosiahlo najvyšší vývoz, a to s hodnotu 11 mld. EUR s podielom 9 %.

Graf 31 Vývoj komoditnej skupiny 89 intra-EÚ obchodu

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.4 Odkryté komparatívne výhody EÚ v obchode s tretími krajinami

V tejto časti diplomovej práce budeme skúmať odkryté komparatívne výhody, ktoré dosahuje EÚ v obchode s tretími krajinami pri 10 naviac obchodovaných komoditných skupinách. V tabuľke č. 4 môžeme vidieť komoditné skupiny, ktoré sú zoradené od najvyššej hodnoty po najnižšiu hodnotu indexu RCA 1 pre EÚ. Najvyššiu komparatívnu výhodu s hodnotou indexu 2,745 má EÚ pri vývoze medicínskych a farmaceutických výrobkov z komoditnej skupiny 54. Ďalšia komoditná skupina s komparatívnou výhodou bola skupina 79 – dopravné zariadenia s hodnotou indexu 2,073. EÚ mala komparatívnu výhodu v skupinách 71 – energetické stroje a zariadenia, 74 – všeobecné stroje a zariadenia a cestné zariadenia vrátane leteckých z komoditnej skupiny 78. V tabuľke môžeme taktiež vidieť komoditné skupiny, pri ktorých EÚ mala odkrytú komparatívnu nevýhodu. Týmito komoditnými skupinami boli rôznorodé priemyselné výrobky zo skupiny 89, odevy a odevné doplnky zo skupiny 84, elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia zo skupiny 77, benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33 a napokon telekomunikačné a zvukové aparatury z komoditnej skupiny 76.

Tabuľka 4 Index odkrytých komparatívnych výhod Európskej únie

Komoditná skupina	RCA 1
54 - medicínske a farmaceutické výrobky	2,745
79 - dopravné zariadenia	2,073
71 - energetické stroje a zariadenia	1,398
74 - všeobecné stroje a zariadenia	1,392
78 - cestné zariadenia vrátane leteckých	1,159
89 - rôznorodé priemyselné výrobky	0,772
84 - odevy a odevné doplnky	0,632
77 - elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia	0,567
33 - benzín, benzínové výrobky	0,490
76 - telekomunikačné a zvukové aparatury	0,391

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu a comtrade.un.org. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> ; <https://comtrade.un.org/data/>>

3.5 Vývoj komoditnej štruktúry extra-EÚ obchodu a porovnanie s jej hlavnými svetovými konkurentmi

V tejto podkapitole budeme hodnotiť vývoj komoditnej štruktúry obchodu EÚ a porovnáme ho s jej hlavnými svetovými konkurentmi. Za hlavných svetových konkurentov EÚ považujeme na základe podielu týchto krajín na svetovom obchode Čínu a Spojené štáty americké (ďalej USA)⁵³.

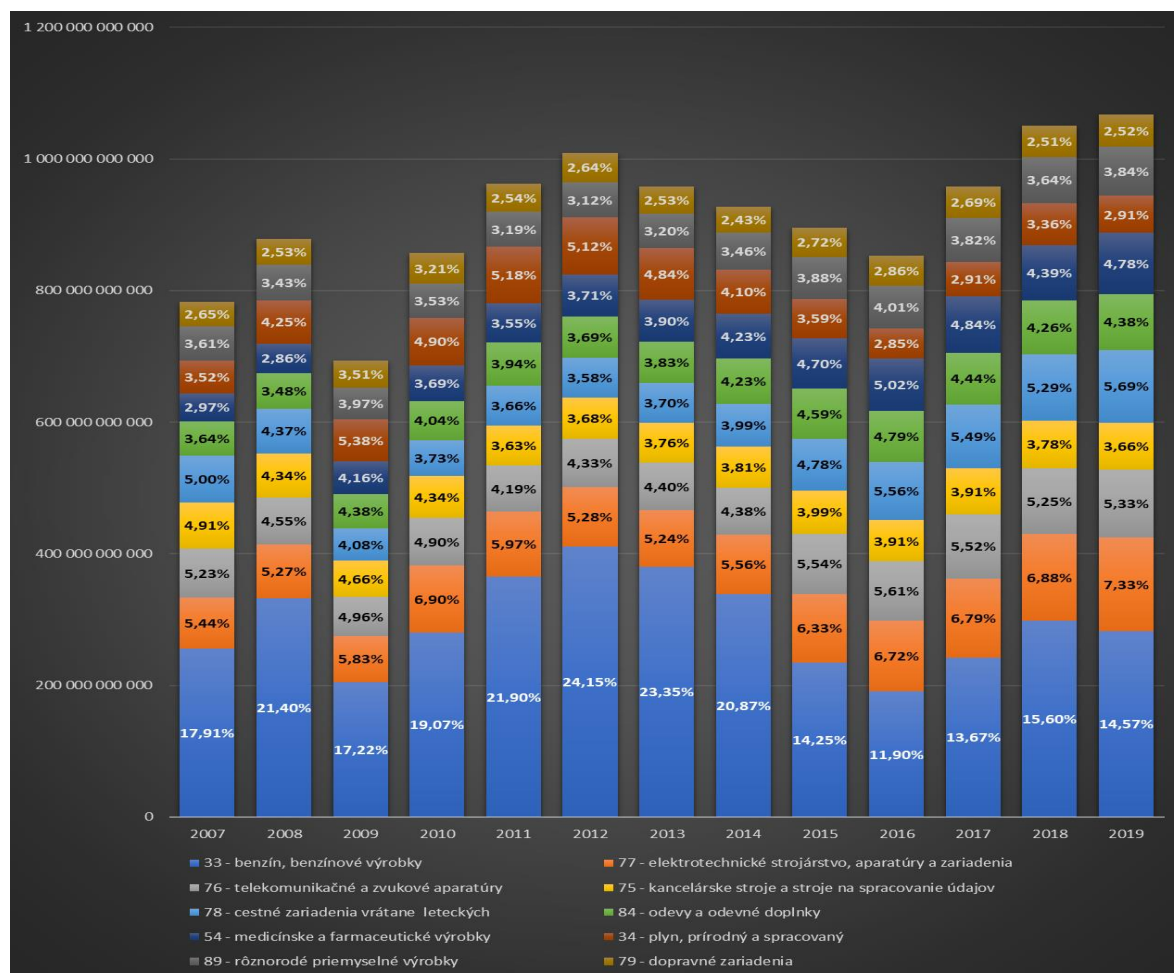
V práci sme určili desať najviac dovážaných a vyvážaných komoditných skupín na základe celkového objemu obratu za sledované obdobie. Analýzu sme robili na sledovanom období od roku 2007 do roku 2019, a to kvôli nedostupnosti starších údajov v databázach.

Na grafe 32 môžete vidieť percentuálne vyjadrenia podielu dovozu danej komoditnej skupiny na celkovom dovoze za jednotlivé roky. V rámci lepšej prehľadnosti údajov sme do grafu nezahrnuli skupinu Ostatné, ktorá predstavovala súčet všetkých ostatných komoditných skupín, ale bude spomenutá v opisoch. Na základe grafu 32 môžeme konštatovať, že EÚ bola jednoznačne závislá na dovoze benzínu a benzínových výrobkov z komoditnej skupiny 33, a to za celé sledované obdobie súvisí to aj s vývojom cien ropy (graf č. 11). Ak sú ceny ropy nízke, podiel komoditnej skupiny 33 na extra-EÚ dovoze je tiež nízky, a naopak. Závislosť na tejto komoditnej skupiny od roku 2016 klesala. Podiel dovozu sa znížil oproti predchádzajúcim rokom takmer o polovicu. Dovoz s danou komoditnou skupinou sa za celé sledované obdobie pohyboval na úrovni vyššej ako 10 % z celkového podielu dovozu za jednotlivé roky. Ďalšie komoditné skupiny už nemali tak vysoký podiel na celkovom dovoze ako benzínové výrobky, ale môžeme vidieť, že EÚ dovážala komodity kategorizované pod komoditnou skupinou elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia zo skupiny 77. Obchod s danou komoditnou skupinou sa za celé sledované obdobie ani raz neznížil pod úroveň 5 % z celkového podielu dovozu. Podiel nasledujúcej komoditnej skupiny telekomunikačné a zvukové aparátúry zo skupiny 76 sa pohyboval za celé sledované obdobie na úrovni okolo 5 % na celkovom dovoze za jednotlivé roky. Ďalšie tri komoditné skupiny, ktoré mali podiel tiež okolo 4 % až 5 % na celkovom dovoze za jednotlivé roky, boli cestné zariadenia a letecké zo skupiny 78, medicínske

⁵³EUROSTAT (2021): International trade in goods. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods#The_three_largest_global_players_for_international_trade:_EU.2C_China_and_the_USA

a farmaceutické výrobky zo skupiny 54 a odevné výrobky zo skupiny 84. Nasledujúce komoditné skupiny mali podiel obchodu medzi 2 % až 5 %. Týmto komoditnými skupinami boli 89 - rôznorodé priemyselné výrobky, 34 - plyn, prírodný a spracovaný a 79 - dopravné zariadenia.

Graf 32 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín EÚ z tretích krajín

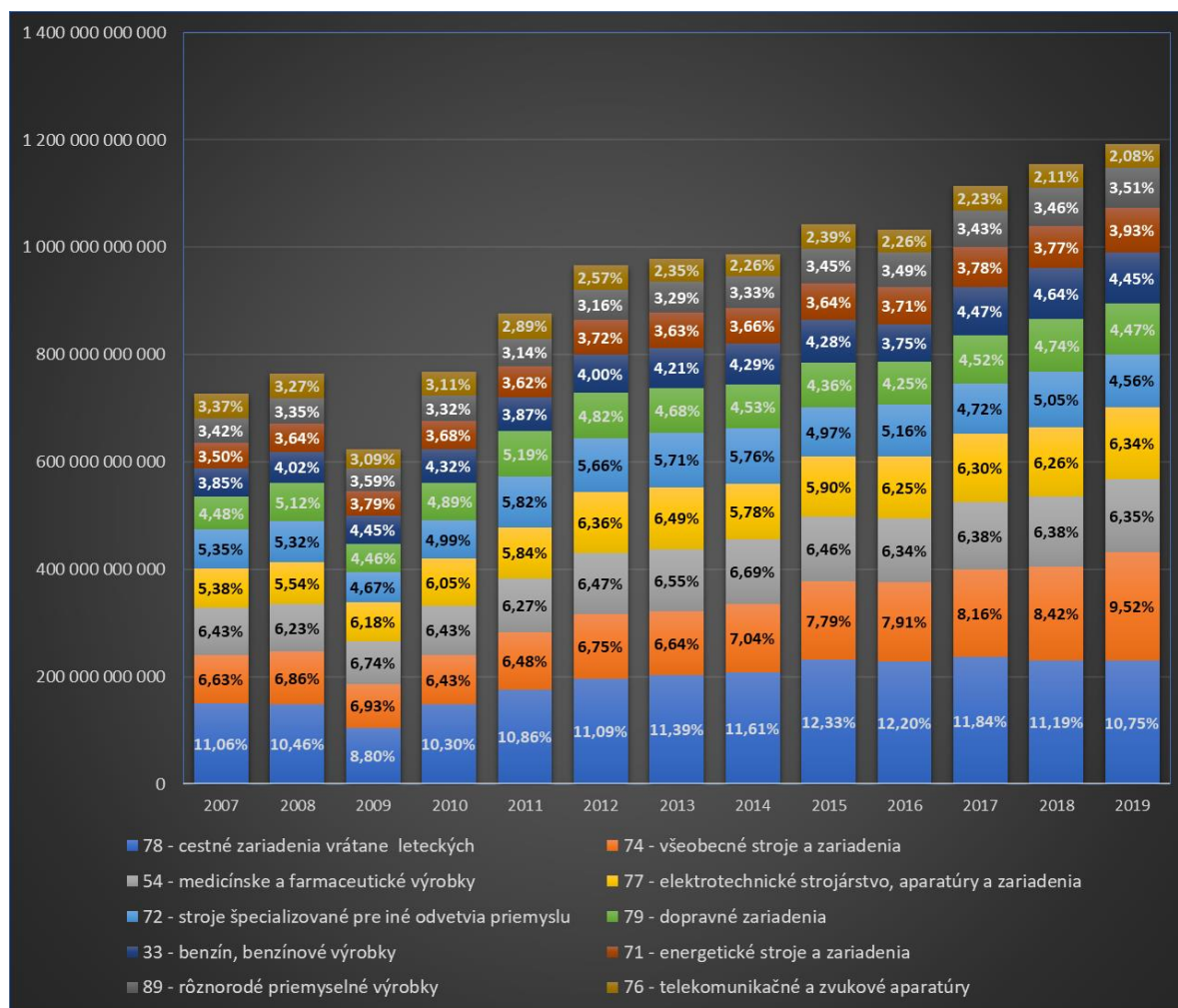

Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

Na grafe č. 33 môžeme sledovať vývoj komoditnej štruktúry extra- EÚ exportu za sledované obdobie. Na základe grafu vieme skonštatovať, že EÚ majoritne vyvážala cestné zariadenia vrátane leteckých z komoditnej skupiny 78, a to za celé sledované obdobie. Podiel vývozu danej komoditnej skupiny sa za celé sledované obdobie pohyboval na úrovni vyššej ako 10 % z celkového vývozu s výnimkou roku 2009, kedy zastihla svetový obchod medzinárodná kríza. Ďalšie komoditné skupiny už nemali tak vysoký podiel na celkovom

vývoze cestné zariadenia vrátane leteckých, ale môžeme vidieť, že EÚ vyvážala komoditné skupiny všeobecné stroje a zariadenia - 74. Podiel vývozudanej komoditnej skupiny sa za celé sledované obdobie ani raz neznížil pod úroveň 6 % z celkového vývozu. Podiel nasledujúcej komoditnej skupiny medicínske a farmaceutické výrobky 54 neklesol ani raz za celé sledované obdobie pod úroveň 6 % z celkového vývozu za jednotlivé roky. Ďalšia komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia mala tiež vysoký podiel na vývoze, ktorý sa pohyboval okolo 6 % z celkového vývozu za jednotlivé roky. Zvyšné komoditné skupiny, ktoré mali podiel okolo 5 % a menej na celkovom vývoze za jednotlivé roky, boli stroje špecializované pre iné odvetvia priemyslu zo skupiny 72, dopravné zariadenia zo skupiny 79, benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33, energetické stroje a zariadenia zo skupiny 71, rôznorodé priemyselné výrobky zo skupiny 89 a poslednou komoditnou skupinou boli telekomunikačné a zvukové aparátúry zo skupiny 76.

Graf 33 Vývoj podielu 10 najviac vyvázaných komoditných skupín EÚ do tretích krajín

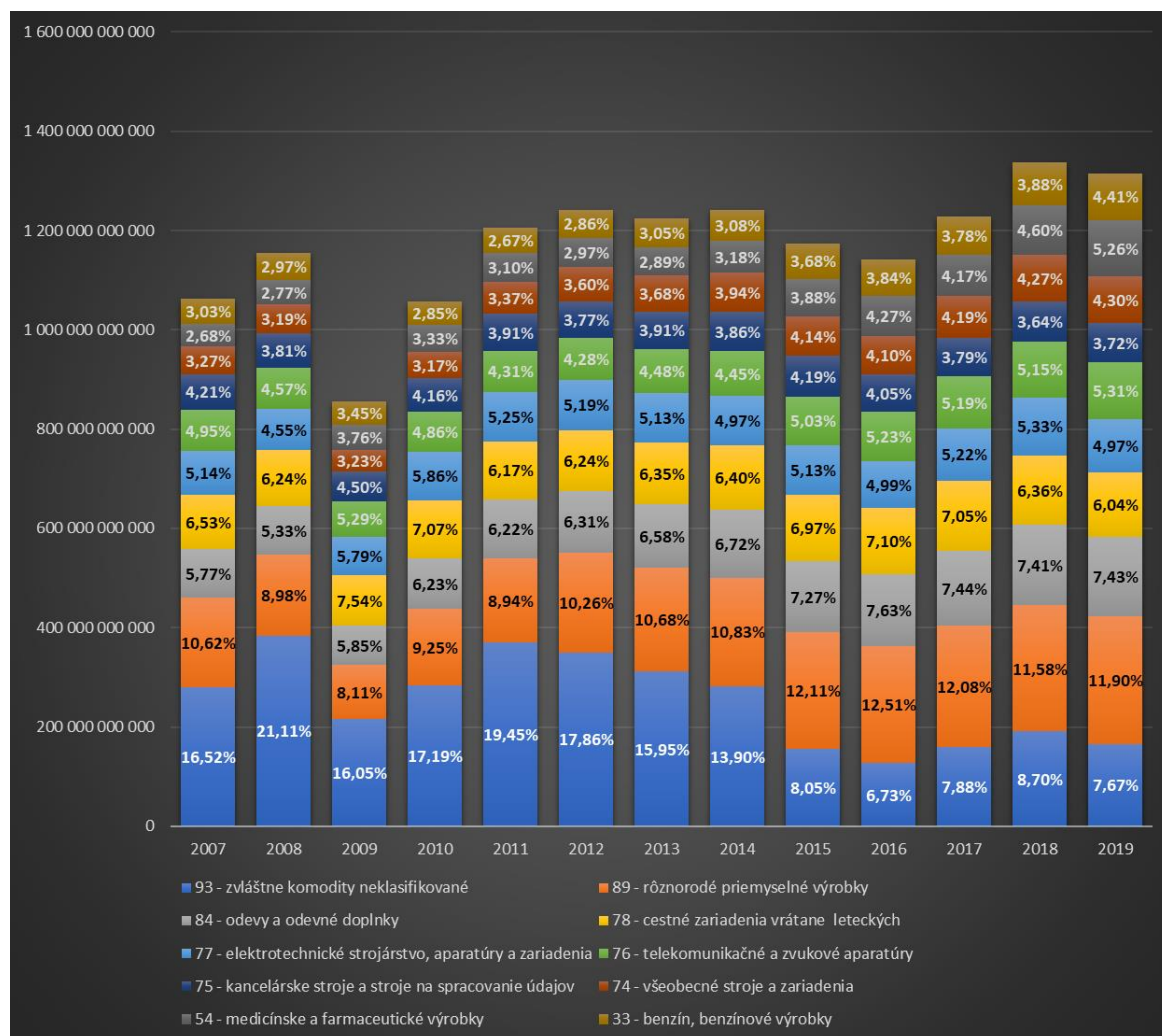
Prameň: vlastné spracovanie podľa: ec.europa.eu. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>

3.5.1 Vývoj komoditnej štruktúry obchodu USA

Na grafe č. 34 môžeme vidieť vývoj komoditnej štruktúry importu USA za sledované obdobie. Na základe grafu vieme skonštatovať, že USA dovážalo hlavne dve komoditné skupiny, ktorými boli 93 - zvláštne komodity, ktoré boli neklasifikované, a druhou komoditnou skupinou boli rôznorodé priemyselné výrobky zo skupiny 89. Pri komoditnej skupine 93 bol dovoz vysoký hlavne v počiatočných rokoch sledovaného obdobia, a to od roku 2007 do roku 2014, následne podiel dovozu tejto komoditnej skupiny klesol pod úroveň 10 % z celkového dovozu za jednotlivé roky. Pri komoditnej skupine 89 sa podiel dovozu pohyboval v intervale od 8,11 % až po úroveň 12,51 % na celkovom dovoze za sledované obdobie. Ďalšie komoditné skupiny už nemali tak vysoký podiel na celkovom dovoze ako komoditné skupiny 93 a 89, ale môžeme vidieť, že USA dovážala výrobky kategorizované

pod komoditnou skupinou 84 - odevy a odevné doplnky. Podiel dovozu danej komoditnej skupiny sa za celé sledované obdobie ani raz neklesol pod úroveň 5 % z celkového dovozu. Podiel nasledujúcej komoditnej skupiny cestné zariadenia vrátane leteckých zo skupiny 78 sa pohybovala za celé sledované obdobie okolo 6 až 7 % na celkovom dovozu za jednotlivé roky. Ďalšie komoditné skupiny, ktoré mali podiel menší ako 6 % na celkovom dovoze za jednotlivé roky, boli elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia zo skupiny 77, telekomunikačné a zvukové aparátúry zo skupiny 76, kancelárske stroje a stroje na spracovanie údajov zo skupiny 75, všeobecné stroje a zariadenia zo skupiny 74, medicínske a farmaceutické výrobky zo skupiny 54 a poslednou komoditnou skupinou boli benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33.

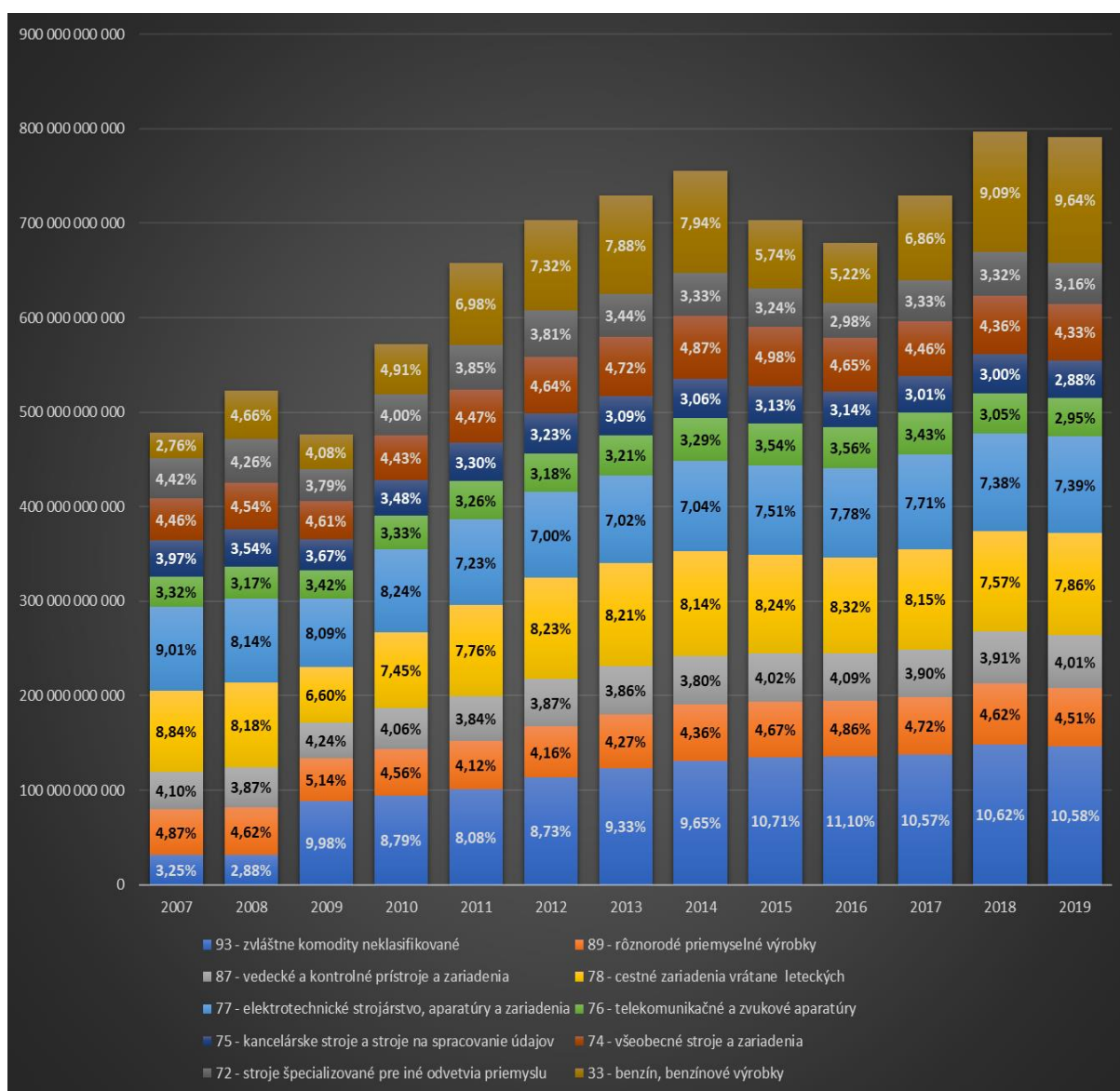
Graf 34 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín USA

Prameň: vlastné spracovanie podľa: comtrade.un.org. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://comtrade.un.org/data/>>

Na grafe č. 35 môžeme vidieť vývoj komoditnej štruktúry exportu USA za sledované obdobie. Na základe grafu vieme skonštatovať, že USA majoritne vyvážalo štyri komoditné skupiny. Boli to zvláštne komodity, ktoré sú neklasifikované zo skupiny 93, ďalšiu komoditnou skupinou boli benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33, elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia zo skupiny 77 a cestné zariadenia vrátane leteckých zo skupiny 78. Pri komoditnej skupine 93 sa podiel vývozu pohyboval okolo 10 % a pri komoditnej skupine 33 to bolo menej stabilné hlavne kvôli zmenám ceny ropy za sledované obdobie, a preto sa obchod pohyboval v širokej škále s podielom od 2,76 % až po podiel 9,64 %. Pri komoditnej skupine 77 sa vývoz vždy pohyboval v intervale od 7 % až po 9,01 %. V rámci komoditnej skupiny 78 sa vývoz pohyboval v intervale od 6,60 % až po podiel 8,84 %. Ďalšie komoditné skupiny už nemali tak vysoký podiel na celkovom vývoze ako štyri vyššie spomenuté komoditné skupiny, ale napriek tomu boli dôležitými vývoznými komoditami vo vývoze USA. Podiel na vývoze s danými komoditnými skupinami bol menší ako 5,15 %. Tieto komoditné skupiny boli nasledovné: 89 - rôznorodé priemyselné výrobky, 74 - všeobecné stroje a zariadenia, 87 - vedecké a kontrolné prístroje a zariadenia, 72 - stroje špecializované pre iné odvetvia priemyslu, 76 - telekomunikačné a zvukové aparatury a 75 - kancelárske stroje a stroje na spracovanie údajov.

Graf 35 Vývoj podielu 10 najviac vyvázaných komoditných skupín USA

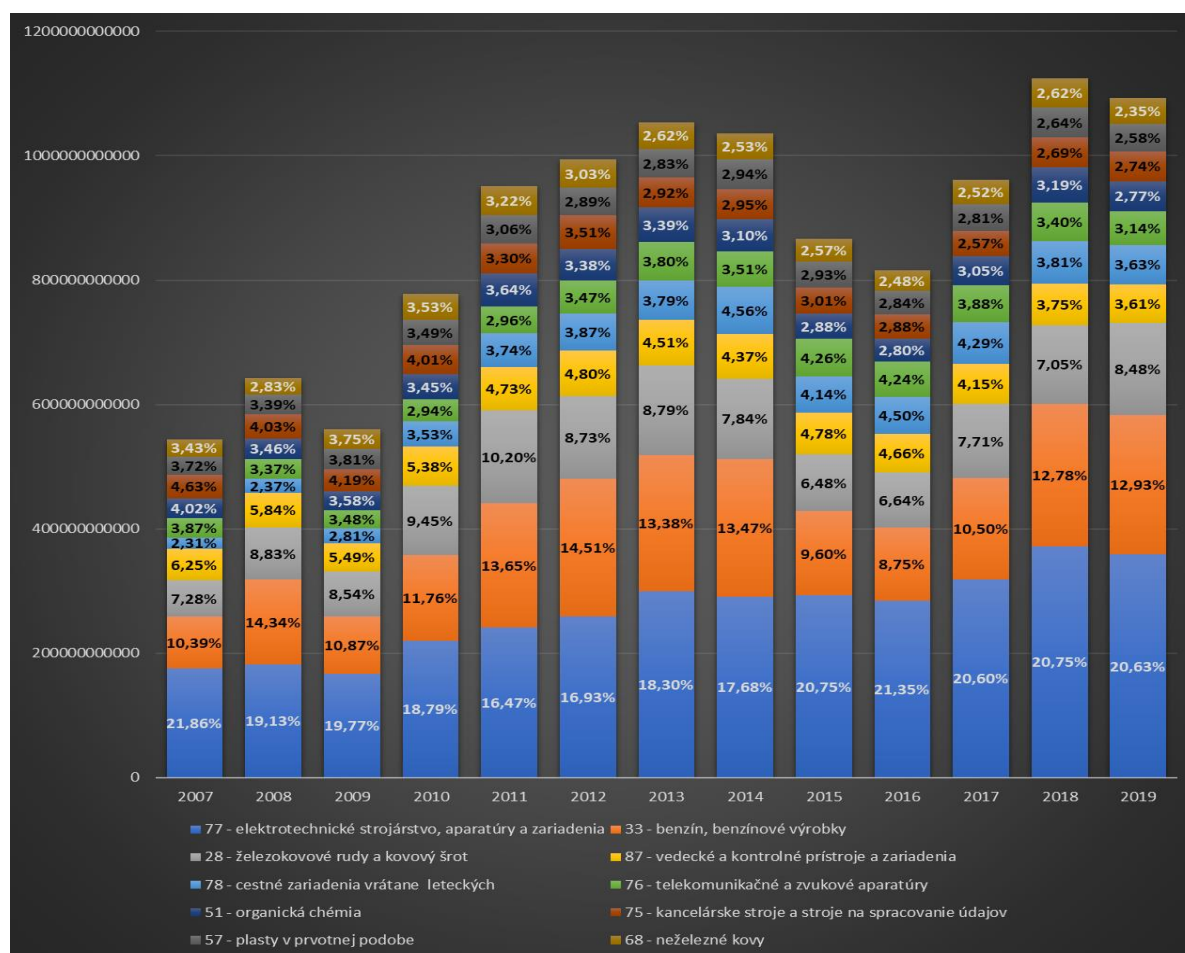
Prameň: vlastné spracovanie podľa: comtrade.un.org. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://comtrade.un.org/data/>>

3.5.2 Vývoj komoditnej štruktúry obchodu Číny

Na grafe č. 36 môžeme vidieť komoditnú štruktúru importu Číny za sledované obdobie. Na základe grafu vieme skonštatovať, že Čína dovážala hlavne tri komoditné skupiny, ktoré boli nasledovné: elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia zo skupiny 77, benzín a benzínové výrobky z komoditnej skupiny 33 a železokovové rudy a kovový šrot, a to za celé sledované obdobie. Tieto tri komoditné skupiny dosiahli v súčte napríklad za rok 2019 úroveň podielu 42,04 % z celkového dovozu za daný rok. Pričom pri

komoditnej skupine 77 sa pohyboval podiel na celkovom dovoze v intervale od 16,93 % až po 21,86 %. V rámci skupiny 33 sa tento interval pohyboval v rozmedzí od 8,75 % až po 14,51 %. Pri poslednej komoditnej skupine to bol interval od 6,48 % až po 10,20 %. Ďalšie komoditné skupiny už nemali taký vysoký podiel na celkovom dovoze ako vyššie tri spomenuté komoditné skupiny, napriek tomu mali dôležitú úlohu v dovoze Číny. Výška podielu dovozu s danými komoditnými skupinami za celé sledované obdobie bolo nižšie ako 6,26 %. Tieto komoditné skupiny boli nasledovné: 87 - vedecké a kontrolné prístroje a zariadenia, 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých, 76 - telekomunikačné a zvukové aparatury, 51 - organická chémia, 75 - kancelárske stroje a stroje na spracovanie údajov, 57 - plasty v prvotnej podobe a poslednou komoditnou skupinou bola 68 - neželezné kovy.

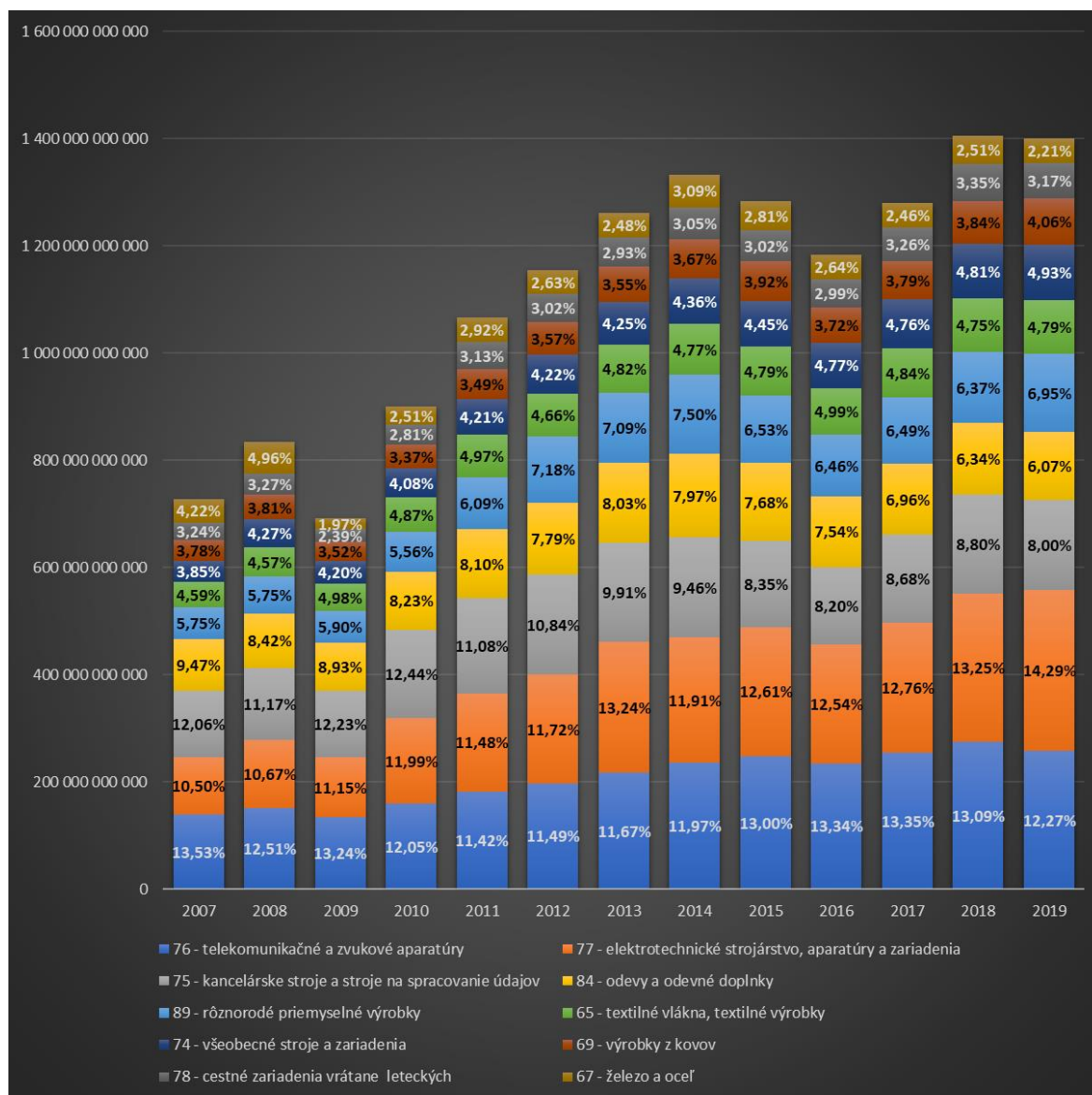
Graf 36 Vývoj podielu 10 najviac dovážaných komoditných skupín Číny

Prameň: vlastné spracovanie podľa: comtrade.un.org. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://comtrade.un.org/data/>>

Na grafe č. 37 môžeme vidieť vývoj komoditnej štruktúry exportu Číny za sledované obdobie. Na základe grafu vieme zhodnotiť, že Čína vyvážala tri majoritné komoditné skupiny. Všetky tieto skupiny patrili pod skupinu 7, pričom súčet podielov vývozu týchto komoditných skupín za rok 2019 dosiahol úroveň 34,55 % z celkového vývozu za daný rok. Komoditná skupina 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparatury a zariadenia dosahovala podiel vývozu v intervale od 10,50 % až do 14,29 % za celkové sledované obdobie. Nasledujúca komoditná skupina 76 - telekomunikačné a zvukové aparatury dosiahla podiel vývozu na celkovom sledovanom období v intervale od 11,42 % až po 13,53 %. Tretia najviac vyvážaná komoditná skupina 75 - kancelárske stroje a stroje na spracovanie údajov dosiahla podiel vývozu v celom sledovanom období v intervale od 8 % až po 12,44%. Ďalšími dôležitými komoditnými skupinami v Čínskom vývoze boli 84 - odevy a odevné doplnky s podielom od 6,07 % až po 9,47 %. Nasledovala komoditná skupina 89 - rôznorodé priemyselné výrobky s podielom v intervale od 5,56 % až po 7,50 % za celé sledované obdobie. Ďalšie komoditné skupiny mali nižší podiel na vývoze ako 5 %. Tieto komoditné skupiny boli nasledovné: 65 - textilné vlákna, textilné výrobky, 74 - všeobecné stroje a zariadenia, 69 - výrobky z kovov, 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých a komoditná skupina 67 - železo a oceľ.

Graf 37 Vývoj podielu 10 najviac vyvázaných komoditných skupín Číny

Prameň: vlastné spracovanie podľa: comtrade.un.org. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://comtrade.un.org/data/>>

Záver

Diplomová práca sa zaoberala komoditnou štruktúrou obchodu Európskej únie a jej zmenami. Cieľom záverečnej práce bolo skúmať komoditnú štruktúru obchodu Európskej únie a jej zmeny za sledované obdobie od roku 2000-2019 v rámci jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami. Práca sledovala

najobchodovanejšie komoditné skupiny. Môžeme dôjsť k záveru, že hlavný cieľ práce sa nám podarilo naplniť vďaka štyrom čiastkovým cieľom.

Prvý čiastkový cieľ práce bol vysvetliť charakter zapájania sa jednotlivých ekonomík do medzinárodného obchodu z pohľadu teórií medzinárodného obchodu odrážajúc ich chronologický vývoj.

Druhý čiastkový cieľ práce bol skúmať komoditnú štruktúru EÚ a identifikovať najvýznamnejšie komoditné skupiny pre EÚ obchod. V rámci obchodu s tretími krajinami EÚ mala dominantné postavenie pri vývoze tovarov náročných na výrobný faktor kapitál. Dôkazom bola aj analýza extra-EÚ obchodu, ktorú sme vykonali v rámci štvrtej kapitoly, pričom z desiatich najvýznamnejších komoditných skupín v extra-EÚ obchode bola väčšina komoditných skupín náročná na výrobný faktor kapitál. EÚ pri zapojení do medzinárodného obchodu vyváža kapitálovo náročné tovary a dováža tovary náročné na výrobný faktor práca. Tento záver sme ukázali na príklade komoditnej skupiny 84 - odevy a odevné doplnky, kde sme mohli vidieť, že EÚ bola hlavne dovážajúcou krajinou v rámci medzinárodného obchodu. Pod túto komoditnú skupinu zaraďujeme hlavne výrobky náročné na výrobný faktor práca. Naopak pri výrobkoch náročných na výrobný faktor kapitál ako napríklad komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky, komoditná skupina 71 - energetické stroje a zariadenia, komoditná skupina 79 - dopravné zariadenia, či komoditná skupina 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých sme mohli vidieť, že EÚ pri týchto komoditných skupinách bola hlavne vývozcom. Z dlhodobého hľadiska môžeme pozorovať, že EÚ bola závislá na dovoze komoditnej skupiny 33 - benzín, benzínové výrobky. Tento fakt môžeme pripísať hlavne k nedostatku prírodných zdrojov na území členských krajín EÚ. Veľmi zaujímavý vývoj mala komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky, kde EÚ mala vysoký trend rastu. Obchod s liečivami bude veľmi podstatný pre budúci obchod EÚ.

Z dlhodobého hľadiska sme zistili, že vnútorný obchod EÚ narastal a predpokladáme, že tento trend bude naďalej pokračovať. Dôvodom tohoto rastu bolo odstránenie obchodných prekážok, ktoré v minulosti zabraňovali v rozširovaní obchodu medzi členskými štátmi EÚ. V rámci intra-EÚ obchodu sa najviac obchodovalo s komoditnými skupinami z kategórie 7 – stroje a dopravné zariadenia. Naopak obchod so železom a oceľou (komoditná skupina 67 - železo a oceľ) bol veľmi nestabilný a za sledované obdobie mal niekoľko veľkých výkyvov. Vo väčšine komoditných skupín sme

zaznamenali najväčší výkyv v roku 2009 spôsobený veľkou hospodárskou krízou. Naproti tomu obchod s liečivami (komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky) nepostihla ani veľká hospodárska kríza.

Tretí čiastkový cieľ práce sme splnili v podkapitole č. 3.4, v ktorej sme zisťovali komparatívne výhody, resp. nevýhody EÚ v skúmaných komoditných skupinách. Zistili sme, že najvyššiu komparatívnu výhodu s hodnotou indexu RCA 2,745 má EÚ pri vývoze medicínskych a farmaceutických výrobkov z komoditnej skupiny 54. Ďalšia komoditná skupina s komparatívnou výhodou bola skupina 79 – dopravné zariadenia s hodnotou indexu 2,073. EÚ mala komparatívnu výhodu v skupinách 71 – energetické stroje a zariadenia, 74 – všeobecné stroje a zariadenia a cestné zariadenia vrátane leteckých z komoditnej skupiny 78. Taktiež sme identifikovali komoditné skupiny, pri ktorých EÚ mala odkrytú komparatívnu nevýhodu. Týmito komoditnými skupinami boli rôznorodé priemyselné výrobky zo skupiny 89, odevy a odevné doplnky zo skupiny 84, elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia zo skupiny 77, benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33 a napokon telekomunikačné a zvukové aparátúry z komoditnej skupiny 76.

Posledný čiastkový cieľ práce predstavoval porovnanie zmien komoditnej štruktúry obchodu EÚ so zmenami u jej hlavných svetových konkurentov – USA a Číny, a zhodnotenie, v akých komoditných skupinách EÚ vynikala, a naopak, v ktorých zaostávala. V práci sme zistili, že zmeny komoditnej štruktúry extra-EÚ obchodu boli vo vývoze stabilné a za sledované obdobie sme nezaznamenali väčšie výkyvy. Naopak pri komoditnej štruktúre extra-EÚ dovozu sme zaznamenali zmenu hlavne pri komoditnej skupine 33 - benzín, benzínové výrobky, ktorá sa kolísala v intervale od 11,90 % po 24,15 %. V ostatných komoditných skupinách EÚ nemala väčší významný nárast respektíve pokles dovozu. Pri analýze Čínskej komoditnej štruktúry obchodu sme zistili, že pri vývoze nastal pokles komoditnej skupiny 84 - odevy a odevné doplnky, čo môže naznačovať pomalý prechod z tovarov náročných na výrobný faktor prácu k tovarom náročným na výrobný faktor kapitál, pretože pri vývoze Číny sme zaznamenali aj nárast vo vývoze komoditnej skupiny 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia. V rámci dovozu Číny sme zaznamenali najväčšiu zmenu pri komoditnej skupine 33 - benzín, benzínové výrobky. Pri tejto komoditnej skupine sme zaznamenali kolísanie v intervale od 8,75 % do 14,34 % za sledované obdobie. Ostatné komoditné skupiny boli relatívne stabilné bez väčších výkyvov. USA zaznamenalo pri vývoze dve väčšie zmeny komoditnej štruktúry obchodu. Konkrétne pri komoditnej skupine 93 - zvláštne komodity neklasifikované, pričom vývoz danej

komoditnej skupiny sa kolísal v intervale od 2,88 % do 11,10 % za sledované obdobie. Druhou komoditnou skupinou pri vývoze to bola skupina 33 - benzín, benzínové výrobky, ktorá dosiahla vysoký nárast vývozu a to v intervale od 2,76 % po 9,64 %. V dovoze USA mala najväčšiu zmenu pri komoditnej skupine 93 - zvláštne komodity neklasifikované, ktorá sa pohybovala v intervale od 6,73 % po 21,11 %. Pri dovoze USA zaznamenalo za posledné roky mierny nárast dovozu komoditnej skupiny 54 - medicínske a farmaceutické výrobky. Pri porovnaní komoditnej štruktúry obchodu EÚ a USA sme zistili, že USA napredovala vo vývoze komoditnej skupiny 33 - benzín, benzínové výrobky. Naopak pri komoditnej skupine 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia, sme zistili, že EÚ mala nárast vývozu tejto komoditnej skupiny a USA naopak zaznamenalo pokles vývozu s touto komoditnou skupinou. Z tohto môžeme vyvodiť záver, že EÚ dobíha vo vývoze USA v danej komoditnej skupine. V rámci porovnania komoditnej štruktúry vývozu EÚ a Číny sme zistili, že EÚ sa prevažne zameriavala na vývoz komoditných skupín 78 - cestné zariadenia vrátane leteckých a 74 - všeobecné stroje a zariadenia. Naopak Čína sa sústredila na vývoz špičkových technológií (High-tech) výrobkov, teda prevažne na komoditné skupiny 77 - elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia a 76 - telekomunikačné a zvukové aparátúry.

V práci sme overovali tri predkladané hypotézy, pričom prvá predložená hypotéza bola nasledovná: EÚ dosahovala v roku 2019 v extra EÚ exporte komparatívnu výhodu pri všetkých desiatich najobchodovanejších komoditných skupinách. Túto hypotézu zamietame kvôli tomu, že pri niektorých komoditných skupinách EÚ dosahovala komparatívnu nevýhodu, a to pri nasledovných komoditných skupinách: rôznorodé priemyselné výrobky zo skupiny 89, odevy a odevné doplnky zo skupiny 84, elektrotechnické strojárstvo, aparátúry a zariadenia zo skupiny 77, benzín, benzínové výrobky zo skupiny 33 a napokon telekomunikačné a zvukové aparátúry z komoditnej skupiny 76. Tým pádom EÚ nemala pri extra-EÚ vývoze komparatívnu výhodu pri všetkých desiatich najobchodovanejších komoditných skupinách.

V rámci druhej predloženej hypotézy sme mali potvrdiť alebo vyvrátiť nasledovné: Z dlhodobého hľadiska sa komoditná štruktúra extra-EÚ obchodu a intra-EÚ obchodu zásadne nemení. Zistili sme, že komoditná štruktúra jednak obchodu medzi členskými štátmi Európskej únie a jednak obchodu s tretími krajinami sa za sledované obdobie menila. Túto hypotézu zamietame a to na základe predpokladu, že viaceré komoditné skupiny kolísali

v sledovanom období. Napríklad pri extra-EÚ dovoze to bola komoditná skupina 33 – benzín, benzínové výrobky kolísala v intervale okolo 12 % až 24 % za sledované obdobie.

Tretia hypotéza bola stanovená nasledovne: V dôsledku finančnej krízy z roku 2008 výrazne poklesla hodnota obchodu všetkých 10 najvýznamnejších komoditných skupín v extra-EÚ obchode aj intra-EÚ obchode. Túto hypotézu zamietame. V dôsledku finančnej krízy síce došlo u väčšiny z 10 najobchodovanejších komoditných skupín k poklesu hodnoty obchodu EÚ, výnimkou však bola komoditná skupina 54 - medicínske a farmaceutické výrobky, ktorá dosiahla v extra-EÚ a intra-EÚ obchode pozitívne hodnoty rastu.

Zoznam použitej literatúry

- ACEA (2021): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.acea.be/industry-topics/tag/category/international-trade>
- ACEA (2021): Vehicles in Use. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.acea.be/statistics/tag/category/vehicles-in-use>
- ADAM HAYES (2020): Comparative Advantage. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/c/comparativeadvantage.asp#ixzz4wdObbQgP>
- ADAM SMITH (2000): An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html?chapter_num=3#book-reader
- ANDREW BLOOMENTHAL (2020): Mercantilism. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/m/mercantilism.asp>
- ANUSHREE A. (2021): The Rybczynski Theorem (RT). [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.economicdiscussion.net/theorems/the-rybczynski-theorem-rt-with-diagram-economics/26965>
- ARNOLD KLING (2001): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.econlib.org/library/Enc/InternationalTrade.html>
- BECKWORTH, DAVID M. 2012. *Boom and bust banking the causes and cures of the great recession*. Oakland, CA : Independent Institute 386 s. ISBN 1-59813-080-3
- BERKOWITZ, ROGER a kol. 2012. *The Intellectual origins of the global financial crisis*. New York : Fordham University Press. 229 s. ISBN 0-8232-4963-8

- Bertil Ohlin – Facts. NobelPrize.org (2021): Nobel Prize. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1977/ohlin/facts/>
- BOKOROVÁ a KOBIDOVÁ (2004): Najväčšie rozšírenie Európskej únie [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://agroinstitut.sk/iseu/doc/studie/najvacsie_rozsirenie.pdf
- BRAD MCDONALD (2021): International Trade: Commerce among Nations. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/trade.htm>
- COMISIÓN EUROPEA (2017): La política comercial de la UE. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://pagina.jccm.es/europa/pdf/PUBLICACIONES/2017%20Politica%20comercial%20de%20la%20UE.pdf>
- ČAPLÁNOVÁ, ANETTA (2004): BERTIL GOTTHARD OHLIN [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/BIA07_04/20_23.pdf
- DAVID RICARDO (1999): On the Principles of Political Economy and Taxation. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://www.econlib.org/library/Ricardo/ricP.html?chapter_num=8#book-reader
- DOUGLAS A. IRWIN (2001): A Brief History of International Trade Policy. [online]. [citované 15.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.econlib.org/library/Columns/Irwintrade.html>
- EFPIA (2019): The Pharmaceutical Industry in Figures. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.efpia.eu/media/412931/the-pharmaceutical-industry-in-figures-2019.pdf>
- *ENCYCLOPEDIA BRITANNICA* (2021): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.britannica.com/topic/international-trade>

- EURACTIV (2016): Finančná kríza. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-e%C3%BAro/linksdossier/financna-kriza-000227/>
- EUR-Lex (2014): OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Európska stratégia energetickej bezpečnosti. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX%3A52014DC0330>
- EUROFER (2020): European Steel in Figures. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.eurofer.eu/assets/Uploads/European-Steel-in-Figures-2020.pdf>
- EUROPEAN COMMISSION (2020 Association of South East Asian Nations (ASEAN). [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/asean/>
- EUROPEAN COUNCIL (2020): EU trade agreements. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>
- EUROPEAN CENTRAL BANK (2010): The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp119.pdf>
- EUROPEAN COMMISSION (2019): Textiles and clothing in the EU. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/sectors/fashion/textiles-clothing/eu_en
- EUROPEAN COMMISSION (2019): Transport in the European Union. [online]. [citované 10.04.2021].Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

- EUROPEAN COMMISSION (2020): Report on the Generalised Scheme of Preferences. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/january/tradoc_156536.pdf
- EUROPEAN COMMISSION (2021): Taxation and Customs Union. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/taric_en
- EUROPEAN PARLIAMENT (2020): The European Union and its trade partners. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/160/the-european-union-and-its-trade-partners>
- EUROSTAT (2020): Energy production and imports. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_production_and_imports#Production_of_primary_energy_decreased_between_2008_and_2018
- EUROSTAT (2021): EU trade in goods balance close to €200 bn
- EUROSTAT (2021): International trade in goods. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods#The_three_largest_global_players_for_international_trade:_EU,2C_China_and_the_USA ISSN 2443-8219
- EUROSTAT (2021): International trade in medicinal and pharmaceutical products. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_medicinal_and_pharmaceutical_products#An_increasing_trade_surplus
- EUROSTAT (2021): Production and international trade in high-tech products. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Production_and_international_trade_in_high-tech_products#EU_imports_of_trade_in_high-tech_products
- EUROSTAT (2021): Standard International Trade Classification (SITC) [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Standard_International_Trade_Classification_\(SITC\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Standard_International_Trade_Classification_(SITC))

explained/index.php/Glossary:Standard_international_trade_classification_(SITC) ,
ISSN 2443-8219

- HENRIKSEN (2001): Economies of Scale in European Manufacturing Revisited. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/4753142_Economies_of_Scale_in_European_Manufacturing_Revisited
- INVESTOPEDIA (2018): Kenton W. Comparative Advantage. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/c/comparativeadvantage.asp#ixzz4wdObbQgP>
- KIMBERLY AMADEO (2020): How Does a Country Become a WTO Member?. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/how-does-a-country-become-a-wto-member-3306362>
- KIMBERLY AMADEO (2021): Mercantilism and Its Modern Significance. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/mercantilism-definition-examples-significance-today-4163347>
- MATS FORSGREN & MO YAMIN (2010): A Commentary on Adam Smith and International Business. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/28363993/POST-PEER-REVIEW-NON-PUBLISHERS.PDF>
- surplus in 2019. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10624801/6-25032020-AP-EN.pdf/c65584e1-c88c-f038-aec1-bd1235c395e1>
- TEJVAN PETTINGER (2017): New Trade Theory. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.economicshelp.org/blog/6957/trade/new-trade-theory/>
- Thibault FALLY (2018): Heckscher-Ohlin Model. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://are.berkeley.edu/~fally/Courses/Econ181Lecture4a.pdf>

- TUSHAR SETH (2021): Advantages and Disadvantages of Large-Scale Production. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.economicdiscussion.net/production/advantages-and-disadvantages-of-large-scale-production/1577>
- UDDIN & GODWIN (2021): A critique of modern theories of trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/105194/1/MPRA_paper_105194.pdf
- UNCTAD (2021): Standard International Trade Classification (SITC) Revision 3. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://unctadstat.unctad.org/en/Classifications/DimSitcRev3Products_Official_Hierarchy.pdf
- VDMA (2020): How to succeed: Strategic options for European machinery. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <http://ant.vdma.org/documents/196104/15495866/How+succeed+Strategic+options+for+European+Machinery.pdf/ac5c880a-48ab-446f-a73b-fa3c1ec7b835>
- WTO (2011): International Trade. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr11_forum_e/wtr11_11jan11_e.htm
- WTO Secretariat (2009): WTO sees 9% global trade decline in 2009 as recession strikes. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/news_e/pres09_e/pr554_e.htm
- Your Article Library (2018): Comparative Costs Theory: Assumptions and Criticisms | Economics. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://efinancemanagement.com/international-financial-management/comparative-advantage>

Prílohy

Príloha 1 - Obchodné zmluvy EÚ s jednotlivými krajinami

A. Európa⁵⁴

- Andorra, Monako, San Maríno: prebiehajúce rozhovory o novej dohode
- Turecko, východné združenie, stredná Ázia
- Arménsko: rokovania o dohode boli ukončené vo februári 2017 Azerbajdžan: prebiehajúce rozhovory o novej dohode
- Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina: dohody sú ratifikované a platné
- Kazachstan: po ratifikácii všetkými členskými štátmi nadobudla dohoda platnosť 1. marca 2020
- Kirgizsko: Rada rokuje o smerniciach pre rokovania o novej dohode
- Turecko: Rada rokuje o návrhu mandátu na aktualizáciu colnej únie EÚ - Turecko

B. Afrika⁵⁵

- Maroko: prerušené rozhovory o rozsiahlej dohode o voľnom obchode. Tunisko: prebiehajúce rokovania o dohode o voľnom obchode
- Západná Afrika: krajiny ECOWAS (Hospodárske spoločenstvo západoafrických štátov) čakajú na podpísanie dohody o regionálnom hospodárskom partnerstve (DHP)
- Východoafrické spoločenstvo (EAC): EÚ a EAC podpísali DHP. Ratifikácia práve prebieha. Keňa a Rwanda podpísali DHP v septembri 2016 a Keňa ju ratifikovala. Aby dohoda o hospodárskom partnerstve nadobudla platnosť, je potrebné, aby štyria zostávajúci členovia EAC podpísali a ratifikovali dohodu

⁵⁴ EUROPEAN COUNCIL (2020): EU trade agreements. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>

⁵⁵ EUROPEAN COUNCIL (2020): EU trade agreements. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>

C. Južná Amerika⁵⁶

- Čile: prebiehajúce prípravné rozhovory o modernizácii existujúcej dohody o voľnom obchode
- Mercosur: prebiehajúce rokovania o dohode o voľnom obchode
- Mexiko: rokovania o modernizácii existujúcej dohody o voľnom obchode pokračujú

D. Ázia a Tichomorie⁵⁷

- Združenie národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN)⁵⁸: V marci 2017 sa EÚ a ASEAN dohodli, že podniknú ďalšie kroky na obnovenie rozhovorov o dohode o voľnom obchode
- Čína: prebiehajúce rokovania o dohode a investovaní
- Indonézia: prebiehajúce rokovania o dohode o voľnom obchode
- Japonsko: EÚ a Japonsko uzavreli dohodu o hospodárskom partnerstve, ktorá nadobudla platnosť 1. februára 2019
- Mjanmarsko: prebiehajúce rozhovory o dohode o ochrane investícií
- Nový Zéland: mandát v príprave na vykonávanie dohody o voľnom obchode.
- Filipíny: prebiehajúce rokovania o dohode o voľnom obchode
- Singapur: dohody o obchode a investíciách medzi EÚ a Singapurom boli podpísané 19. októbra 2018. Európsky parlament udelil súhlas s dohodami 13. februára 2019. Členské štáty EÚ schválili obchodnú dohodu 8. novembra 2019. Dohoda nadobudla účinnosť 21. novembra 2019. Dohoda o ochrane investícií nadobudne platnosť po tom, ako ju ratifikujú všetky strany. Členské štáty EÚ podľa svojich vlastných vnútroštátnych postupov.
- Vietnam: Európska únia a Vietnam podpísali obchodnú dohodu a dohodu o ochrane investícií 30. júna 2019. Európsky parlament následne udelil súhlas s

⁵⁶ EUROPEAN COUNCIL (2020): EU trade agreements. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>

⁵⁷ EUROPEAN COUNCIL (2020): EU trade agreements. [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>

⁵⁸ EUROPEAN COMMISSION (2020). Association of South East Asian Nations (ASEAN). [online]. [citované 10.04.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/asean/>

obidvoma dohodami 12. februára 2020 a Rada 30. marca 2020 uzavrela dohodu o voľnom obchode. Dohody musia teraz ratifikovať vietnamské národné zhromaždenie, ako aj členské štáty EÚ v prípade dohody o ochrane investícií.